

V dveh tednih, odkar je izšla zadnja številka našega tednika, se je zvrstilo na Slovenskem mnogo lepih, večjih in manjših praznov: ob prazniku OF, ob delavskem prazniku prvem maju, ob obletnicah kmečkih puntov, ob sprejemu Titove štafete itd. Nemogoče je, da bi po dveh tednih vse opisali, še naštetih bi jih bilo vse težko. Pač pa lahko rečemo o vseh teh prireditvah, da so odsev notranjega razpoloženja naših delovnih ljudi, da nadaljevati revolucionarno pot in preobrazbo pod vodstvom Zveze komunistov in tovariša Tita.

Na vseh praznovah je odseval ponos nad doseženimi uspehi, ki jih ne smemo nikomur pustiti omajati, povsod je bilo čuti odsev težnje, da bi delavski razred zares zagospodaril z vsemi sadovi svojega dela ter da bi se še bolj okrepi enotnost in obrambna moč jugoslovanskih narodov.

Se posebno na praznovah ob obletnicah kmečkih uporov je prišla do polnega izraza povezava naše najnovejše zgodovine z daljnimi izročili naših prednikov, ki so se morali boriti za svoj ob-

Dobro seme so sejali

stoj in osnovne pravice ter so njihovi boji nadaljevali njihovi prapravniki v osvobodilnem boju med drugo svetovno vojno. Zato o svojih puntarskih prednikih z vso upravičenostjo lahko zapišemo: Dobro seme so sejali!

Simbolično značilna in veličastna je bila zlasti proslava 260-letnice kmečkega punta na Tolminskem. Na dan glavne proslave v Tolminu — 29. aprila t. l. — je bilo vreme slabo, da si slabšega skoraj ni moč zamisliti. Kljub takšnemu vremenu se je zbrala dopoldne v Tolminu velika množica ljudi iz bližnjih in oddaljenih vasi, potomcev nekdanjih puntarjev, da bi s svojo udeležbo izrazili svojo globoko privrženost stoletja živi revolucionarni ideji in poslušali govor predsednika RK SZDL Mitje Ribičiča. Deževalo je, kot bi se hotela v nekaj urah zliti na Tolmin vsa mokrota iz oblakov — proslava pa se ni prekinila,

pevci so sledili taktiki in kljubovali neurju, tovariš Ribičič pa je govoril, kot bi sijalo sonce. Se posebno pozorno je množica prisluhnila njegovim besedam, ko je primerjal boje naših prednikov s sedanjim bojem naših ljudi na Koroškem ter obsodil gonjo proti njim.

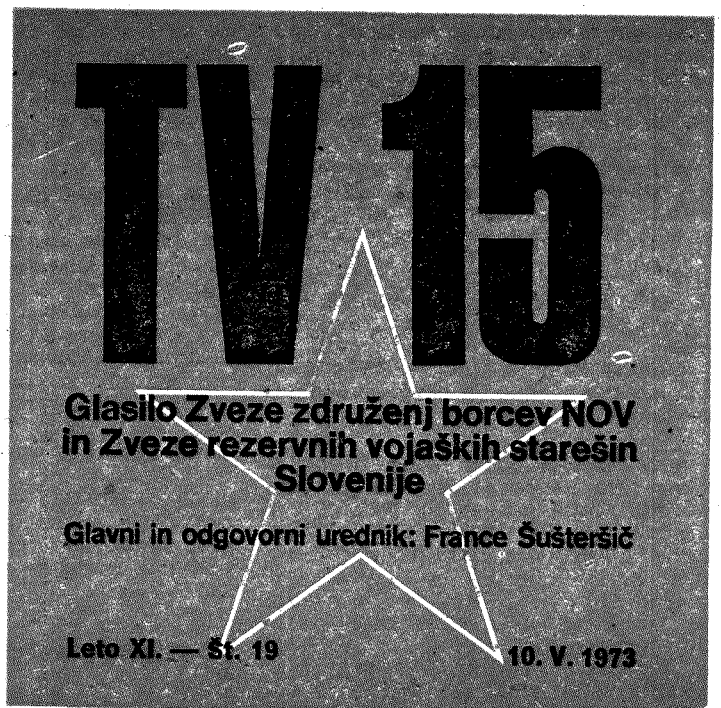
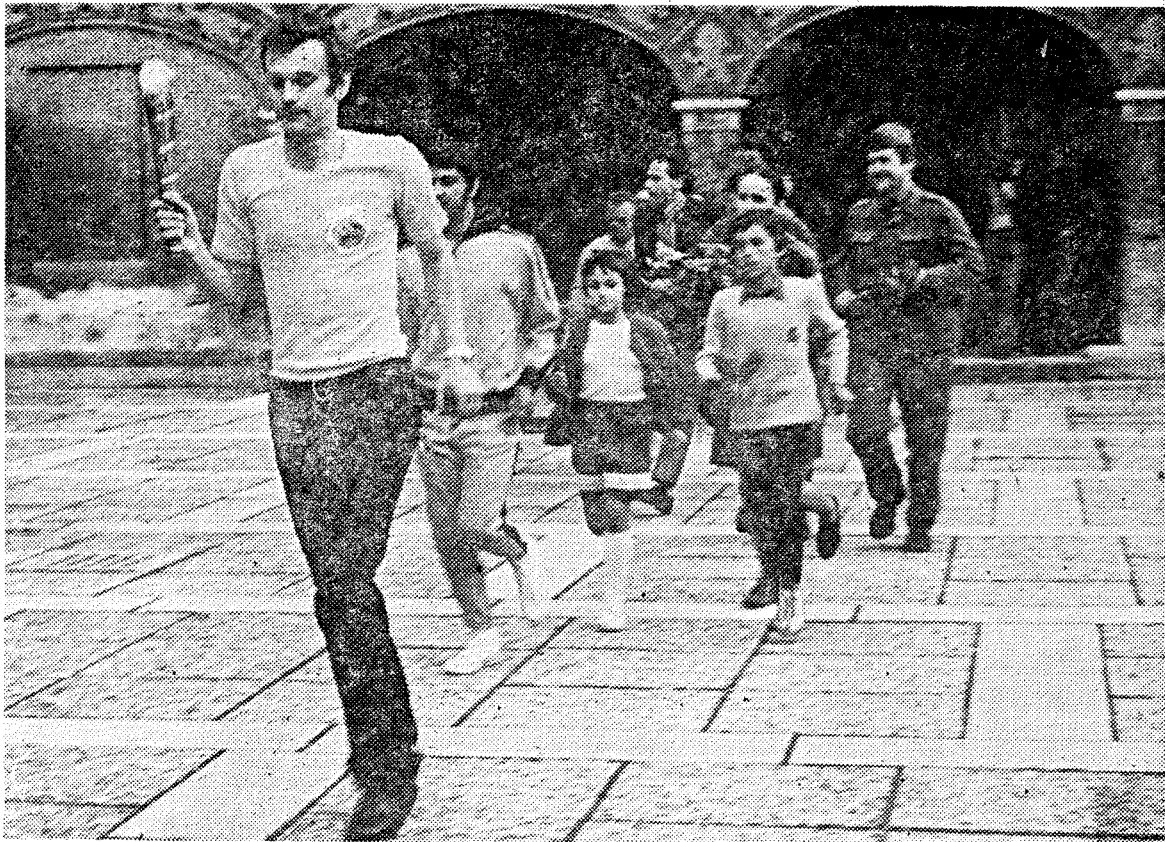
Zalostno in hkrati absurdno je — je dejal tovariš Ribičič — da morajo potomci prednikov slovenskega kmečkega in delavskega rodu, ki je pred petimi stoletji s krovjo brnil svojo deželo pred tujo vojsko, še dandanes dokazovati svoj slovenski izvor in pripadnost. Se danes potomcem teh prednikov omejuje temeljne narodnostne in človeške pravice — celo slovenske oznake krajev, kjer živijo že tisoč let.

Zbrani so vztrajali pod dežniki do konca proslave, nato pa so si mnogi ogledali še razstavo o velikem tolmin-

skem puntu pred 260 leti, katere pridelateli zaslužijo vso pohvalo. Gre za izredno nazoren in plastičen prikaz celotnega tedanjega dogajanja v teh krajih, razlogov za vrenje med kmeti in celotnega punta, ki se od klasičnih kmečkih puntov razlikuje v tem, da se Tolminci niso upirali samo proti fevdalnim privilegijem, temveč so se že postavili po robu tudi državni oblasti.

Ob praznovi v Tolminu naj omenimo še podobno proslavo na drugem koncu Slovenije — v Vidmu ob Ščavnici. Kakor v Tolminu se je tudi v tem kraju zvrstilo več prireditev v počastitev obletnic revolucionarnih dogodkov pred stoletji, glavna proslava pa je bila v nedeljo, 6. t. m. Tudi na tej praznovi je zlasti v govoru akademika dr. Bratka Krefta močno odjeknila obsodba sedanjega dogajanja na Koroškem, obsodba elementov, ki kratijo slovenskemu rodu najosnovnejše pravice. In kot odmev davnih izročil se je ob koncu slavnosti razlegala iz mladih grl mogočna pesem »Le vkup, le vkup, uboga gmajna«.

F. S.

Ljubljana, 8. maja 1973: prispela je zvezna štafeta mladosti, ki so jo sprejeli v Križankah.

Sedmi kongres bo prihodnje leto

POROČILO Z 8. PLENARNE SEJE ZVEZNEGA ODBORA ZZB NOVJ

Dne 25. aprila je bila v Beogradu plenarna seja zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije. Zborovalci so ocenili dosežanje dejavnosti ZZB NOVJ med uresničevanjem nalog, ki nam jih nalaga pismo tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ, in ugotovili, da pomenijo uspehi te dejavnosti odločen korak do bistvenih sprememb v družbenih razmerjih. Zvezni odbor se bo odločno zavzel, da bodo misli tovariša Tita na splošnem zboru federacije hkrati s sklepi na tem zboru z nalogami iz Titovega pisma vred v ospredju dejavnosti vseh članov in organizacij ZZB NOV.

V sklepih plenuma so prav tako poudarili, da bodo borčevske organizacije morale še bolj uskladiti svojo dejavnost z dejavnostjo Zveze komunistov in drugih družbenopolitičnih organizacij ter vneto sodelovati pri pripravi na deseti kongres ZKJ. Prav tako so poudarili velik pomen, da so borci kar najbolj dejavni med pripravljanim in uveljav-

ljanjem bližnjih ustavnih sprememb, tako da bodo delavci dobili resnično odločilno vlogo v našem družbenem in političnem življenju.

Zvezni odbor se je enotno pridružil številnim predlogom borčevskih in drugih organizacij iz vse države, naj tovariš Tita izvolijo na desetem kongresu ZKJ za dosmrtnega predsednika ZKJ.

Nadalje so sklenili, da bodo že napovedani sedmi kongres ZZB NOV ob koncu leta preložili na prihodnje leto, na čas po desetem kongresu ZKJ. Ta sklep je utemeljil predsednik zveznega odbora Marijan Cvetković. Znano je, da so se zdaj razvile zelo živahne priprave na deseti kongres ZKJ, pri čemer sodelujejo ne le Zveza komunistov, marveč vse družbenopolitične organizacije, Socialistična zveza, zveza sindikatov, ZMJ in seveda tudi ZZB NOV, da bi se tako na podlagi idejnopoličnih izhodišč mogle jasneje določiti nadaljnje razvojne smeri naše skupnosti, kakršne bo potrdil

kongres. Hkrati so pred nami tudi izredno pomembne in velike naloge med pripravi na novo ustavo.

Predsednik je sporočil članom zveznega odbora, da se je predsedstvo posvetovalo o usklajitvi sodelovanja vseh družbenopolitičnih dejavnikov pri uresničevanju politike Zveze komunistov in da so se dogovorili, naj bi bili vsi zvezni kongresi, če je to le mogoče, preloženi na čas po desetem kongresu ZKJ, tako da se bodo njihovi sklepi lahko opirali na sklepe desetega kongresa.

Zvezni odbor se je enotno pridružil ročilo o gmotnih, zdravstvenih, stanovanjskih in drugih zadevah udeležencev narodnoosvobodilne vojne, ki žive na kmetih. Uvodno poročilo je imel Mirko Remec. Razvila se je živahna razprava. Udeleženci so imeli različna mnenja o tem, ali je treba spet omogočiti dokazovanje udeležbe v narodnoosvobodilni vojni s pričami. Zvezni odbor ni sprejel o tem nobenega dokončnega sklepa, marveč je naložil komisiji za socialna in gospodarska vprašanja ter drugim telesom, naj nadalje proučujejo to vprašanje in v prihodnjem obdobju predlagajo primerno odločitev.

Potrdili so odlok, da se zveča članarina ZZB NOVJ od 0,5 na dinar (na mesec). V utemeljiti tega odloka je rečeno, da številna združenja neredno pobirajo članarino med drugim tudi zato, ker je tako majhna, da nekatere organizacije ne računajo resno z dohodki iz

članarine. Dosedanja članarina je bila določena že 23. novembra 1966, zato je zdaj dejansko le še simbolična. Združenja bodo z dohodki iz članarine mogla lažje razvijati svojo dejavnost, med drugim bodo lahko naročila po več izvodov borčevskih in drugih listov ter tako omogočila, da bodo člani bolj poučeni. Menijo, da članarina po dinar na mesec ne bo pretežko breme za člane. Zvezni odbor se je odpovedal dosedanjega deleža 2 odstotkov od zbrane članarine; po prejšnjem sklepu bi naj ta delež prepuščili združenjem, da bi se naročila na več izvodov »4. julaj«, glasila ZZB NOVJ.

V SREDO BO SKUPŠČINA ZZB NOV SLOVENIJE

V sredo, 16. t.m., bo v veliki dvorani skupščine SRS IV. redna skupščina Zveze združenj borcev NOV Slovenije. Delegati so gradivo zanjo prejeli že deset dni prej. Na dnevnem redu je po izvolitvi organov skupščine, poročilo republiškega odbora in nadzornega odbora ZZB NOV Slovenije ter referat o aktualnih nalogah organizacije, ki ga bo podal njen predsednik Janko Rudolf. Nato bodo delegati razpravljali o poročilih, razpravljali in sklepali o statutu, izvedli verifikacijo in volitve ter sprejeli skupščinske dokumente.

besede in dejanja

USPEHI ORGANIZIRANIH PRIZADEVANJ

V lanskim izobraževalni sezoni je organiziralo partijske politične šole, v sodelovanju z delavskimi univerzami, 21 komitejev občinskih konferenc ZK. Obiskovalo jih je 1.260 slušateljev, skupno pa so imeli v teh političnih šolah 1.176 izobraževalnih ur. Seminarje za vodstva organizacij ZK, za mlade komuniste oziroma kandidate za sprejeme v ZK in seminarje za komuniste — prosvetne delavce pa je organiziralo 47 komitejev občinskih konferenc ZKS. Vseh seminarjev je bilo skupno 112 z 4.865 udeleženci. Predavanj in razprav o aktualnih družbenopolitičnih in ekonomskih temah za občinske politične aktivne je bilo v tem

obdobju 224 s preko desetimi tisoči udeležencev. Od skupnega števila osnovnih organizacij ZKS — vseh je okrog 2.100 — je minimalni program idejnopoličnega usposabljanja organiziralo že 767 organizacij ali 28 odstotkov.

Komunist — 27. IV. 1973

MORALI BI SE ZAVEDATI, KJE ŽIVIMO

Ne šalimo nikomur ničesar podtikati, vendar pa mislim, da bi se tudi naši ustvarjalci na področju raznih umetniških zvrsti morali zavedati, v katerem svetu živijo in v kakšne tokove se steka njihovo ustvarjanje. Nobena skrivnost ni, da so imeli, na primer, nekateri jugoslovanski filmi, ki so bili skritični do naše socialistične stvarnosti, že vnaprej zagotovljen

plasma v tujini, nagrade in reklamo. Tudi književna dela so se prevajala in ponujala s reklamo predvsem, če so prikazovala temne strani iz našega medvojnega ali povojnega dogajanja. Določeni krogi v svetu so še posebej zainteresirani za to, da pri de kritika socializma prav iz kake socialistične dežele. Nobena skrivnost tudi ni, da so imeli nekateri jugoslovanski avtorji ob svojem književnem ali filmskem ustvarjanju pred očmi predvsem tuje založnike in distributerje in seveda tudi honorarje v konvertibilni valuti, pa so se zato prilagajali njihovem okusu in interesu. Dostikrat pa je sporna ne samo idejna, marveč tudi umetniška raven takih stvaritev.

Iz pogovora s podpredsednikom ZZB NOV Slovenije Bogdanom Osojnikom — TT 2. V. 1973

● IS SRS je obravnaval in sprejel osnutek zakona o stanovanjskih razmerjih. Zakon pomeni dosledno uresničevanje politike, ki jo je začrtala ZK na tem področju. Značilnost zakonskega osnutka je tudi ta, da je kar se da realen in upošteva sedanje razmere na tem področju. V bistvu naj bi bil zakon napredna družbena koncepcija o tem, kako zaščititi stanovanjsko izgradnjo, lastnike stanovanj in najemnike.

● Kot gost predsednika Tita je bil na petdnevni uradni obisk v Jugoslaviji prvi sekretar Poljske združene delavske partije Edward Gierek. Obisku tega državnika pripisujejo jugoslovanski uradni krogi velik pomen, saj gre za izraz prijateljstva in vsestranskega razvoja odnosov in sodelovanja med obema državama. Predsednik Tito in Gierek sta v svojih razgovorih, poleg vprašanj dvostanskih odnosov, preučila tudi mednarodna vprašanja, posebno tista, ki so neposredno vezana na stanje v Evropi. Poljski gost je iz Slovenije odpotoval na kratek obisk v Beograd in se od tam vrnil v Varšavo.

● Sredi tega meseca bo predsednik ZIS Džemal Bijedić obiskal Nemško demokratično republiko. Njegov obisk je že zdaj deležen velike pozornosti v uradnih krogih in javnosti. Pomembno mesto v pogovorih Williija Stopha in Džemala Bijedića bo imel nadaljnji razvoj sodelovanja NDR in Jugoslavije na različnih področjih. To sodelovanje se v zadnjem času vsestransko razvija, še posebno pomembno je gospodarsko sodelovanje.

● Predsednik ZDA Nixon je podal v kongresu letno poročilo, ki je obsegalo 230 strani prakse in filozofije v ameriški politiki. Potem ko je ZDA popravila odnose z glavnima nasprotnikoma Kitajsko in SZ in končala vietnamsko vojno, bo Amerika posvetila več pozornosti oblikovanju novih odnosov z drugimi deli sveta, zlasti z Evropo, Japonsko, Latinsko Ameriko, jugovzhodno Azijo in Afriko. Nixonovo poročilo zelo pozitivno ocenjuje ameriško-jugoslovanske odnose. Obisk državnega sekretarja Rogersa v Jugoslaviji da je potrdil dolgotrajne in pristranske odnose s to neuvrščeno državo. Njena neodvisnost, politična stabilnost in gospodarski napredek so ključni faktor nadaljevanja miru v Evropi, ugotavlja poročilo.

● Kot poročajo, bo Leonid Brežnev na obisku v Zvezni republiki Nemčiji od 18. do 22. maja. Obe državi se na ta obisk vneto pripravljata in mu pripisujeta izreden pomen. V Bonnu bo Brežnev podpisal več meddržavnih sporazumov. Napovedujejo desetletni sporazum o gospodarskem sodelovanju, ki bo dosegel vrednost več deset milijard dolarjev. Brežneva bo spremljal Gromiko. Tudi to je znamenje, da obisk po pomenu presega mnoge druge državniške obiske v Bonnu. Točen datum obiska Leonida Brežneva v ZDA pa bodo določili med Kissingerjevim obiskom v Moskvi.

● Zahodnonemški kancler Brandt je končal svoj uradni obisk v ZDA in se vrnil v domovino. O njegovih pogovorih z Nixonom in drugimi ameriškiimi državniki so v Washingtonu objavili uradno sporočilo, v katerem je rečeno, da je Zvezna republika Nemčija skupno z drugimi članicami gospodarske skupnosti in pristojnimi ustanovami pripravljena začeti odkrito razpravo o vzpostavitvi uravnovešenega sodelovanja med zahodnoevropskimi državami in ZDA.

● Japonsko zunanje ministrstvo je sporočilo, da sta NDR in Japonska sklenili vzpostaviti diplomatske odnose. Zadevni notji o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med obema državama si bosta izmenjala japonski in vzhodnonemški veleposlanik 15. maja v Moskvi.

● Nixonov svetovalec Kissinger je izjavil, da je Severni Vietnam privolil v novi sestanek med njim in Le Duc Thiem, ki bi bil posvečen prekinitvi sovražnosti v Vietnamu. Vendar pa je dodal, da še niso dosegli sporazuma o tem, kdaj naj bi do sestanka prišlo. Do tega sporazuma je prišlo prek diplomatskih poslanec, ki sta jih izmenjala Hanoi in Washington.

● Vse kaže, da bo Francija kljub ostrim protestom Avstralije in Nove Zelandije nadaljevala svoje jedrske poskuse na atolu Mururoa. Podpredsednik novozelandskega ministrskega sveta Lionel Murphy je celo zagrozil, da se bo obrnil na mednarodno razsodišče v Haagu, a zaman. Avstralska vlada je zagrozila, da bo poslala svojo vojno ladjo, ki se bo zasedla v bližini atola, če diplomatski pritisk ne bo učinkoval. Tudi pacifične organizacije so pripravile podoben načrt. Bojda že pripravljajo v avstralskih in novozelandskih pristaniščih brodogrje majhnih ladij, ki bi morale obkoliti atol nekaj dni pred prihodnjim jedrskim poskusom.

● Iz belgijskih diplomatskih virov se je zvedelo, da je med sedmimi deželami članicami severnoatlantskega pakta (ZDA, Kanada, Velika Britanija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg in Zahodna Nemčija) ter petimi članicami varšavskega sporazuma (ZSSR, Poljska, Češkoslovaška, Vzhodna Nemčija in Madžarska) dosežen sporazum o proceduralnih vprašanjih, ki omogočajo, da se bodo na Dunaju končno začeli preliminarne pogovori o vzajemnem zmanjšanju vojaških sil v Evropi. Domnevajo, da se bodo resnični pogovori o zmanjšanju vojaških sil v Evropi začeli septembra letos.

● Slovenski IS je obravnaval informacijo o resni nevarnosti prenosa okužbe s slinavko in parkljevko s sosednjih območij na območje SR Slovenije. Potem ko je ugotovil, da so pristojni organi, veterinarska služba in delovne organizacije ustrezno ukrepali v skladu s stopnjo nevarnosti, je te ukrepe odobrila. Hkrati je odobrila tudi nadaljnje ukrepe, ki so potrebni v sedanji situaciji, da bi bila živina tudi vnaprej učinkovito zavarovana pred to nalezljivo boleznijo. — Tudi Češkoslovaška vlada je sklenila začasno zapreti mejo z Avstrijo za zasebna potovanja občanov, da bi tako preprečila širjenje slinavke in parkljevke iz Avstrije na Češkoslovaško.

brest cerknica
industrija pohištva jugoslavija
telefon 791-080 telex 31-167

● Dvajset tisoč prebivalcev Koroške je podpisalo petico, naslovljeno na predsednika deželnega parlamenta v Celovcu in na voditelje parlamentarnih skupin socialistične, ljudske in liberalne stranke, v kateri zahtevajo, naj parlament zmanjša plače političnim voditeljem. Petico zahteva, naj bo plača političnih voditeljev »sorazmerna« s povprečnimi plačami, naj na višino plače vpliva to, kar je posameznik storil za volilce in naj se odpravijo privilegiji, kot sta odpravnina in davčne olajšave. V zvezi s to petico je deželni glavar Sima dejal, da je treba pripisati neuspeh socialistične stranke na zadnjih volitvah prav previsokim plačam političnih voditeljev. — Zaradi »greha« uvažanja dvojezičnih napisov je enajst od enaindvajsetih predlogov na okrajni konferenci avstrijske socialistične stranke zahtevalo, da dosedanjji vodja deželne organizacije te stranke in koroški deželni glavar Hans Sima prepustijo svoj položaj v stranki dosedanjemu celovškemu županu Ausenwinklerju. Medtem pa so pripravili skrajno nacionalistični krogi na Koroškem, združeni v Heimatsdienst in tako imenovani zvezi koroških »hrambovcev« (Abwehrkämferbund), novo provokacijo proti Jugoslaviji s tem, da so minulo nedeljo v Pliberku odkrili spominski ploščo tistim, ki so izginili v burnih dneh ob koncu druge svetovne vojne in med katerimi so bili tudi številni nacistični funkcionarji ter sodelavci gestapa. V zvezi s to najnovejšo protimanjšinsko in protijugoslovansko provokacijo pa ugotavljamo, da nihče ne misli na to, da bi bilo treba postaviti spomenik tudi 364 žrtvam — od 8-mesečnega otroka do 80-letnega starca — ki so jih nacisti pobili med vojno samo v treh sodnih okrajih Pliberk, Dobrlaves in Zelezna kapla.

Prijatelj s severa

Minulo soboto je na petdnevni uradni obisk v našo državo dopotoval prijatelj z evropskega severa — prvi sekretar poljske združene delavske partije, Edward Gierek. Večino njegovega obiska pri nas ga je gostila naša republika, kjer je imel pogovore s predsednikom Titom in kjer je imel vrsto stikov z našimi delovnimi ljudmi.

Sestdesetletni Edward Gierek je človek bogatih življenjskih izkušenj, ki se zrcalijo v njegovih kretnjah in besedah. Doma je iz rudarske Slezije, desetleten pa je izgubil očeta in šel za kruhom v francoske, nato pa belgijske rudnike, od koder se je po vojni vrnil in začel prevzemati odgovorne funkcije v poljski partiji. Decembra 1970 je prevzel najvišjo partijsko funkcijo in vdihnil poljskemu političnemu, pa tudi gospodarskemu življenju novega duha: odlej se je Poljska začela razvijati v sodobno industrijsko državo, ki se čedalje bolj uveljavlja tako v evropskih kot tudi v svetovnih okvirih.

Sodelovanje med Jugoslavijo in Poljsko ima korenine že v preteklosti. Še zlasti pa je bratstvo med obema deželama okrepila precej sorodna usoda v drugi svetovni vojni. Tedaj so narodi obeh dežel pokazali svojo neuklonljivo

voljo do samostojnega življenja in narčrtovanja prihodnosti, kar so po končani vojni začeli uresničevati, vsak po svoji poti, z izgradnjo novih, socialističnih odnosov.

Med obiskom pri nas se je Gierek srečal z našimi delavci v velenjski tovarni Gorenje, v termoelektrarni in v rudniku Velenje, pa v ljubljanskem Maksimarketu in ljubljanski banki: povsod je poudaril poljsko željo po še tesnejšem medsebojnem sodelovanju na gospodarskem, trgovinskem in drugih področjih. K temu bo najbrž še pripomogel obisk predsednika ZIS Džemala Bijedića na Poljskem, ko se bo med drugim dogovoril za več kot petletni program gospodarskega sodelovanja med obema državama. Na obeh straneh vlada za to veliko zanimanje.

Gierekov obisk pri nas je obenem povezan tudi z ustvarjanjem novih odnosov na stari celini, v Evropi, saj je bila prav Poljska tista, ki je s sklenitvijo sporazuma z Zahodno Nemčijo odprla proces popuščanja napetosti med evropskim vzhodom in zahodom. Naša država je s svojo dosledno neuvrščeno politiko doslej storila vse, da bi se ta proces nadaljeval in se razširil na ostali svet, tako da bi zajel vse obstoječe krizne točke na zemeljski obli.

Škandal ne preseneča

Nedavno je v Združenih državah izbruhnila afera, znana pod imenom Watergate, ki so jo ameriški časniki označili za največji škandal stoletja. Ta afera je že povzročila v ameriški javnosti široko krizo zaupanja v vrhovno oblast, Belo hišo in predsednika. Obenem pa se je razkrila kot nekakšen simptom neke večje bolezni, ki razkrajja sodobno ameriško družbo. V tem smislu afera ne preseneča: znamenje te bolezni je bilo namreč v preteklosti opaziti že več — pri čemer ne mislimo toliko škandalov s pentagonskimi tajnimi dokumenti in druge občasne afe, ampak celoten sklop ameriške uradne politike, ki jo je že dalj časa označevala brezobzirnost, gangsterstvo in nemoralnost.

Afera Watergate se je začela pred devetimi meseci, ko so odkrili prisluškovalne naprave v predvolilnem sedežu demokratske stranke v watergatskem dvorcu pri Washingtonu. Ščasom je škandal prerasel v veliko politično afero, k čemur so — kljub poskusom oblati, da bi vse čim bolj potlačile in skrile pred javnostjo — delno pripomogli nekateri člani ameriškega senata, delno pa pogumni novinarji nekaterih vodilnih ameriških časopisov (ki so zaradi tega doživljali tudi uradne obtožbe).

Ko se je afera čedalje bolj razkrila pred javnostjo, je bilo prisiljenih odstojati

piti sedem vodilnih članov Nixonove vlade, od vrhovnega tožilca do nekaj predsednikovih svetovalcev. Naposled je ameriški javnosti spregovoril sam predsednik, ki je izjavil, da prevzema nase vso moralno odgovornost za škandal. To pa ga očitno pred javnostjo ni moglo oprati krivde, oziroma mu pridobiti nazaj splošno zaupanje. Razne ankete so pokazale, da so ljudje že precej izgubili zaupanje v vrhovno oblast, saj se jih je večina zavzemala za to, da vso preiskavo vodi povsem neodvisna in moralno neoporečna osebnost. Tako se je potem tudi zgodilo: Vendar je kljub temu malo izgledov, da bi bila afera lahko kdaj do kraja raziskana in da bi se vsi krivci znašli na zatožni klopi.

To pa predvsem zato, ker je takšna prisluškovalna afera sestavni del ameriške vsakdanje politične prakse. Metode te prakse smo spoznali širom po svetu in lahko jih mirno označimo za gangsterske: od zrušenja ustavne vlade v Gvatemali, vpada na Kubo, zverinskega bombardiranja in pustošenja v Indokini do raznih izsiljevalnih akcij drugje po svetu. Ali bo imela Amerika dovolj poguma, da bo javno obsodila te metode? Malo je upov, da bi to lahko storila.

Bratomorna vojna

Palestinsko osvobodilno gibanje je ondan doživljalo zelo težko preizkušnjo: libanonska vojska se je z njim za dva dni spustila v neusmiljeno bratomorno vojno, v kateri so sodelovali tanki, težki topovi ter letala in ki je dosegla zahtevala blizu 120 mrtvih in dvakrat toliko ranjenih — na obeh straneh, pa tudi med civilisti (predvsem v begunskih taboriščih, kjer živi v Libanonu kakih 300.000 palestinskih beguncev). Na koncu sta sprti strani vendarle sklenili sporazum o premirju in nadaljnjem sodelovanju, vendar pa občasni boji s tem še niso povsem prenehali. Dogodek je značilen za eksplozivno bližnjevzhodno ozračje, ki je skotilo celo vrsto nezdruživih razmer, nevarnih za tamkajšnji, pa tudi širši svetovni mir.

Pravzaprav so bile razmere v Libanonu napete že nekaj let nazaj, zlasti pa še v letu 1968 in 1969. Novembra 1969 pa so Palestinci in Libanonci sklenili s posredovanjem pokojnega egiptovskega predsednika Naserja v Kairu sporazum, ki je določal obseg palestinskih akcij, njihove vojaške položaje in hkrati priznaval Libanonu vso suverenost na celotnem državnem ozemlju.

Vseh komandosov je v Libanonu ka-

kih 5000 in tu jim je zagotovljena relativno največja svoboda delovanja. V drugih arabskih državah so jim namreč delovanje omejevali, zlasti še v Jordaniji, od koder so jih po neusmiljenih borbah septembra 1970 izgnali, in pa v Siriji, kjer so jim januarja letos, po nekaj izraelskih letalskih napadih, prepovedali odhajati v boj brez odobrenja vojaških oblasti. Tudi na jugu Libanona so jim septembra lani, po velikem izraelskem napadu, prepovedali napadati čez mejo z libanonskega ozemlja in jim ukazali, naj umaknejo svoja oporišča proti severu. Toda tudi tam očitno niso bili več varni: 21. februarja so Izraelci vdrli čisto na sever Libanona in tam opustošili dve begunski taborišči, 10. aprila pa so sredi Bejruta ubili v njihovem stanovanju tri palestinske voditelje.

Ti dogodki so zadnje spopade še pospešili. Libanonska vojska se je očitno sklenila učinkoviteje zavarovati pred nadaljnjimi izraelskimi napadi, pa je zato hotela čim bolj zavezati roke komandosom. Ti so se uprli. Vendar pa vse bolj kaže, da so komandosi zašli v resno krizo, ki bo imela nujne posledice na bližnjem vzhodu.

KOMENTATOR

Poglavje »vloge in pritožbe«

PRED REPUBLIŠKO SKUPŠČINO ZZB NOV SLOVENIJE

Konfliktne situacije, ki so se vse bolj zaostrovale, so ves čas močno vplivale na borce NOV. Le-ti so najbolj boleče občutili negativne posledice socialne diferenciacije, birokratizma, tehnokratizma in nedoslednega izvajanja samoupravljanja, ker vse bolj ogroža pridobitve narodnoosvobodilne vojne.

To ugotovitev posnemamo iz poročila, pripravljenega za skupščino republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, kjer komisija za vloge in pritožbe ugotavlja, da so prav zaradi takega stanja borci pismeno ali osebno opozarjali komisijo na napake, na neizvajanje oziroma izigravanje predpisov, zahtevali kaznovanje krivcev itd. Nekateri so bili tudi osebno prizadeti in zato še bolj ogorčeni; med takimi jih ni bilo malo, ki so celo izstopili iz ZK. Iz obširnega in preglednega poročila posnemamo le nekaj značilnih podatkov.

Republiški odbor ZZB NOV Slovenije je v letu 1971 priredil anketo v polovici občin Slovenije in vanjo zajel 53.498 članov ZZB, kar je 33,7 odstotka vseh članov organizacije borcev Slovenije. V teh občinah je 25.808 članov ZK, od tega 8545 ali 33,1 odstotka članov ZZB.

Anketa je pokazala, da je bilo v obdobju 1968 do 1971 izključenih iz ZKS v teh občinah 1099 članov, od tega 210 borcev. Razlogi za izključitev so politična neodgovornost in neaktivnost, korupcije, bogatenje, prevare in zagovarjanje stališč, nasprotnih ZK.

V istem obdobju je zapustilo ZKS 1309 članov, od tega 281 članov — borcev NOV. Med za to navedenimi razlogi so starost, bolezen, nezadovoljstvo z osebnim socialno-ekonomskim položajem, navedeni pa so tudi primeri nestrinjanja z načeli in linijo družbeno-ekonomskega in političnega razvoja itd.

Temu sledi še podatek, da je bilo v tem obdobju izbranih iz evidence 1452 članov ZKS, med katerimi je bilo 318 borcev NOV.

Vsestransko aktivnost borcev NOV v družbeno-političnih organizacijah, v občinah potrjujejo tile podatki iz ankete: 35,5 odstotka članov občinskih konferenc ZKS je članov ZB NOV, v komitejih ZKS jih je 28 odstotkov, v konferencah SZDL 32,6 odstotka, v sindikalnih svetih 13,8 odstotka in v občinskih skupščinah je 25,7 odstotka odbornikov članov ZZB.

Zastopnost borcev NOV v republiških, družbeno-političnih organizacijah in samoupravnih organih pa je takale: v republiški konferenci ZKS jih je 27,8 odstotka, v CK ZKS 27,3 odstotka, v republiški konferenci SZDL 46,6 odstotka, poslancev v skupščini je 53,7 odstotka, v sindikalnih svetih pa je 25,8 odstotka borcev.

Za tem navaja poročilo pritožbe članov zoper združenja, predvsem pa zoper občin-

ske odbore ZZB NOV, kjer so leta in leta vedno isti ljudje, da se zadeve rešujejo le osebno, neobjektivno in kampanjsko. Pri vsem tem pa gre le za splošne pritožbe brez navedbe krivcev, ki so več ali manj posledica neupravičene užaljenosti posameznikov. Vmes pa so tudi primeri kritiziranja, ki je posledica določenega malomeščanskega vzdušja, ki se zadnja leta vse bolj razrašča. Mnogo več kot takih pa je bilo primerov upravičene kritike. Toda tam, kjer so odbori aktivni in vključeni v vsesplošne napore za družbeni napredek, ni nikakih pritožb. Medtem ko je bilo v prejšnji mandatni dobi 873 pismenih pritožb, jih je bilo v razdobju 1969 do 1972 le še 699. V teh številkah pa niso zajete pritožbe tistih, ki prihajajo na sedež komisije osebno, ko so jim potrebni nasveti ali posredovanja, ali pa se pritožujejo, če so bili tako ali drugače prizadeti.

Pri vsem tem ne gre prezreti, da ni namen komisije iskati posebne privilegije za udeležence NOV, saj so le-ti glede dolžnosti in pravic izenačeni z drugimi državljani. Prizadevala si je le pomagati, da bi bile upravičene zadeve borcev čimprej urejene.

V nadaljnjem se poročilo zadržuje ob javnih, ko ne gre za slabo socialno stanje, morda je v posameznih primerih to stanje celo prav dobro, vendar pa marsikateri član ZZB živetari v popolni osamljenosti, in ta problematika se povezuje z zelo pametno akcijo graditve domov za upokojeince.

Ker je med pritožbami precej takih, ki se nanašajo na obseg in pravice zdravstvenega varstva, je v poročilu navedeno, da bo treba v prihodnje še povečati prizadevanje in ta problem ustrezno urediti. Za vzor navaja mariborski dispanzer za borce.

Nadaljnje pritožbe se nanašajo na občinske in republiške priznavalnine. Gre tudi za priznavanje posebne dobe, predvsem tam, kjer se pojavljajo zahteve nekaterih kategorij udeležencev NOV, in to prekomorcev, internirancev, izgnancev, žensk in mladotnikov. Je pa tudi še precej pritožb glede urejanja stanovanjskih zadev. V zadnjem času je manj pritožb, ki se nanašajo na delo in delovne odnose, bolj pereče pa je vprašanje zaposlovanja mladine na sploh in med to seveda tudi otrok borcev in invalidov NOV. Niso redke tudi pritožbe glede dodeljevanja štipendij v primerih, ko so otroci borcev pri tem zapostavljeni.

Potem ko poročilo omenja še nekatere posamezne individualne pritožbe, se končuje z ugotovitvijo, da se zadeve borcev in invalidov NOV nasploh urejujejo skrbno in z vso potrebno občutljivostjo, to pa predvsem tam, kjer je kadrovska zasedba ljudi, ki delajo za borce NOV, dobra oziroma vsaj zadovoljiva. V. M.

Nekaj o dejavnosti bivših vojnih ujetnikov

V poročilu republiškega odbora za IV. skupščino ZZB NOV Slovenije je opisano tudi delo komisije za biveše vojne ujetnike. Iz njega izhaja, da je največ dela terjala skrb za izvajanje zakonskih pravic bivših vojnih ujetnikov. Navedbe v njihovih vlogah za priznanje posebne dobe je namreč bilo treba preveriti in vloge opremiti s pripombami in predlogi. Seveda pa to ni bila edina dejavnost omenjene komisije.

V prizadevanju, da bi bilo zbranega čimveč zgodovinskega in dokumentarnega gradiva iz raznih ujetniških taborišč, je predsestvo zveznega odbora Zveze združenj borcev že lani sklenilo pripraviti izdajo knjige »Dokumenti o življenju in borbi v taboriščih za vojne ujetnike«. V uredniški odbor, ki pripravlja to knjigo, je imenovan tudi predstavnik vojnih ujetnikov iz Slovenije. In prav to je spodbujalo komisijo, da je začela zbirati najrazličnejše podatke iz posameznih ujetniških taborišč. Iz vlog vojnih ujetnikov za priznanje posebne dobe je posnela obširno gradivo o razmerah in dejavnosti v raznih ujetniških taboriščih v Nemčiji in Italiji. Iz nekaterih od teh imajo zbranih že toliko zanesljivih podatkov, da bo mogoče temeljito obdelati dogajanja v njih.

Kot pomemben uspeh delovanja vojnih ujetnikov v okviru republiškega odbora ZZB NOV Slovenije je treba vsekakor omeniti prireditve razstave del črnogorskega slikarja samouka Vukote Mijuškovića. Na tej razstavi, ki je bila v februarju 1971 v Ljubljani, je poleg drugih del razstavil tudi 19 oljnatih slik in del v kombinirani tehniki iz ujetniških taborišč in iz NOB.

Med navedenimi podatki o delu komisije za vojne ujetnike ne gre prezreti ugotovitve, da v minuli mandatni dobi ni organizirala nobenega srečanja v mejah republike in tudi ni priredila obiska katerega od

nekdanjih ujetniških taborišč oziroma njihovih grobišč.

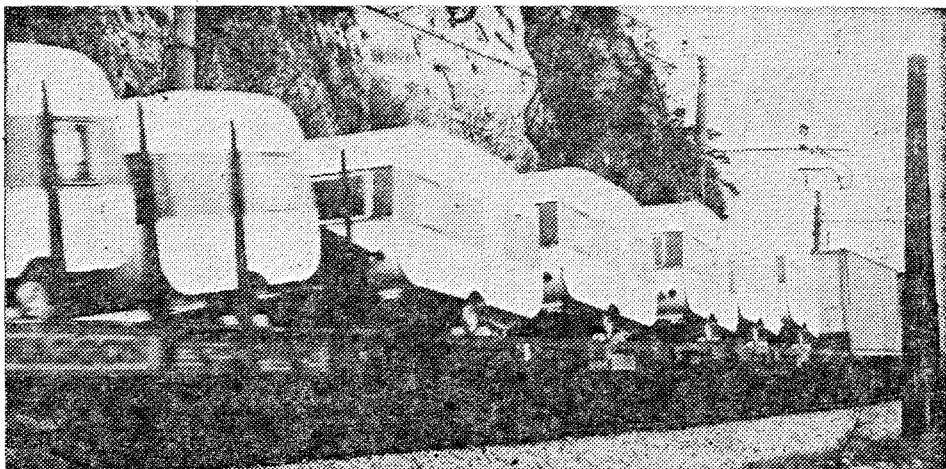
Poročilo se končuje z navedbo nekaterih prihodnjih nalog in sklepov prve vsejugoslovanske skupščine takratne sekcije vojnih ujetnikov, ki je bila leta 1958, nanašajočega se na odškodnino za dolgoletno brezplačno prisilno delo v Nemčiji.

PREKOP PADLIH GARIBALDINCEV

Posmrtno ostanke garibaldincev Feliceja Cetula, Giuseppeja Maria in Erminia Cimitana, ki so kot italijanski partizani padli na slovenskih tleh, so 25. aprila letos prenesli v skupno grobnico kraja Staranzano v Furlaniji, kjer so odkrili tudi veličasten spomenik žrtvam 2. svetovne vojne. Pokopa v Staranzanu se je udeležilo nekaj tisoč ljudi z obeh strani meje, slovesnosti pa so potekale ob navzočnosti vojaških in civilnih oblasti sosednje Italije ter predstavnikov organizacij ZZB NOV iz Novega mesta, Nove Gorice, Kopra in Idrije. Na slovesnosti v Staranzanu je govoril prof. Gaggera iz Rima, v imenu jugoslovanskih borcev pa Franc Pajntar.

Spominske slovesnosti ob prekopu padlih garibaldincev so se začele že 23. aprila letos v Gabrju in Novem mestu ter na Vojškem pri Idriji. Na slovesnosti pri obmejnem bloku v Gorici se je od posmrtnih ostankov padlih garibaldincev poslovil Leopold Bolčina, častni vod JLA pa je ob zvočnih vojaške godbe izstrelil častne salve. Gamljiva slovesnost na mejnem prehodu je nov dokaz voje ljudstev obeh držav, da ne bodo nikdar pozabili žrtev, padlih v skupnem boju proti fašizmu. To je še posebej pomembno v sedanjem trenutku, ko fašisti ponekod znova dvigajo glave. V. S.

naši delovni uspehi

Na gorenjski železniški progi pogosto vidimo Transporte avtomobilskih prikolice, ki jih skozi karavanski predor vozijo proti severu in zahodu. Industrija motornih vozil iz Novega mesta se je z njimi popolnoma uveljavila na tujih tržiščih. (Besedilo in fotografija Branko Blenkuš)

Mednarodni stiki in sodelovanje z borčevskimi organizacijami v zamejstvu

ZZB NOV Jugoslavije sodeluje s sorodnimi borčevskimi organizacijami in odporničskimi gibanji širom po svetu. Pri tem gre za nadaljnje utrjevanje prijateljskih stikov, izmenjavanje izkušenj, utrjevanje miru in za osvoboditev vseh tistih narodov, ki še niso svobodni. Pri tem ZZB NOV vsestransko podpira neblokovsko politiko, zbiranje neuvrščenih dežel ter prizadevanje naše države v mednarodni politiki.

Uspehi te dejavnosti naše organizacije so navedeni v poročilu republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, ki je pripravljeno za skupščino. S to dejavnostjo se namreč ukvarjajo posebne komisije zveznega in republiškega odbora ZZB NOV. Naša zveza je članica svetovne federacije bivših borcev (FMAC), članica mednarodnih taboriščnih komitejev (MIK) ter opazovalna članica mednarodne federacije udeležencev odporničnega gibanja (FIR). In prav na najrazličnejših sestankih teh organizacij je ZZB NOV zelo aktivna, saj na njih ne razpravljajo samo o ožjih borčevskih zadevah, marveč tudi o težnjah borcev za mir, za svobodo, neodvisnost narodov, za človekove pravice in za upoštevanje načel združenih narodov. To svojo dejavnost je naša organizacija prav posebno dokazala pri pripravah na evropsko srečanje borcev v Rimu in pri sestavi apela vsem narodom in vladam ter naprednemu človeštvu za sodelovanje v boju za mir in svobodo. Ta apel je bil objavljen na srečanju borcev 15. aprila lani v Rimu.

V poročilu so nadalje navedeni obiski borčevskih organizacij iz Danske, Poljske, Bolgarije, Madžarske, SSSR, ČSSR, Alžira, odporničnega gibanja Angole in drugih. Navedeni so tudi obiski ZZB NOV v SSSR, ČSR, Norveški, v Alžiru in drugje, ki so jih priredile delegacije zveznega odbora ZZB NOV. Nato prehaja poročilo na sodelovanje z borčevskimi organizacijami in odporničskimi gibanji sosednjih držav. Tu so opisani predvsem stiki z organizacijo partizanov Italije (ANPI), z Zvezo koroških partizanov ter z nekaterimi organizacijami odporničnega gibanja pa tudi s KZ Verbanom na Dunaju, Celovcu in Innsbrucku ter drugimi.

Po navedbah poročila potrjuje našo skrb za partizanska grobišča na tujem meddržavni sporazum o graditvi skupnih grobnic, sklenjen z Italijo. Prav taka grobnica je bila zgrajena v Barletti, druga bo letos zgrajena v Gonarsu. Pri urejanju teh grobnic sodeluje naša organizacija z ANPI v posameznih krajih. Na Koroškem so grobovi padlih jugoslovanskih partizanov zadovoljivo urejeni na pobudo Zveze koroških partizanov in ob pomoči izvršnega sveta SR Slovenije. V poročilu je omenjena tudi skupna grobnica padlih in umrlih borcev v Gradcu, kamor polagajo delegacije ZZB NOV Slovenije vence vsako leto na dan mrtvih.

V poročilu je nadalje govora tudi o vprašanju odlikovanj tistih tujih državljanov, ki so se borili v vrstah NOV Jugoslavije in o sodelovanju ZZB NOV pri izvajanju temu primerne postopka.

Poročilo se končuje z ugotovitvijo, da ZZB NOV budno spremlja osvobodilne boje narodov, ki so še pod tujo kolonialno oblastjo ali pa se borijo za svojo popolno suverenost. Posebno pozornost — ugotavlja

poročilo — pa so organizacije ZZB NOV posvečale osvobodilnemu boju vietnamskega ljudstva.

V. M.

ODBOROM DOMICILNIH ENOT

Tako kakor vsako leto se bomo tudi letos udeležili skupne manifestacije pohoda »Po poteh partizanske Ljubljane« za leto 1973. S svojo udeležbo bomo veliko prispevali k tej mogočni športni manifestaciji in razvijanju revolucionarnih tradicij med mladimi ljudmi.

Za udeležbo 12. maja 1973 dajemo sledeča navodila:

1. Vse enote NOV in POS ter služb NOV, ki imajo domicil v mestu Ljubljana ali eni od ljubljanskih občin, se bodo udeležile te manifestacije lahko v polni sestavi, vendar želi organizator, da število ne presega 50 borcev.
2. Drugi odbori domicilnih enot pa se lahko udeležijo te manifestacije z delegacijo 3—5 borcev z zastavo.
3. Zbor vseh enot bo ob 10. uri na Napoleonovem trgu (Križanke), kjer bomo formirali kolono in nato ob 11. uri odšli pred slavnostno tribuno na Trg revolucije skupno s predstavniki in praporci ljubljanskih združenj ZB NOV. Po manifestaciji na Trgu revolucije bomo v koloni odšli po Wolfovi in Miklošičevi cesti v Dom JLA na skupno kosilo.
4. Odbor »Po poteh partizanske Ljubljane« bo na vsak prapor pripel spominsko značko pohoda za leto 1973.
5. Vašo udeležbo na pohodu javite na telefon 23-092.

SVET ZA TRADICIJE PRI RO ZZB NOV

Preko

Med ljudstvom je živel naprej...

Tedaj, ko je bil sovražnik na višku svojih moči, ko je mislil, da je za vedno upognil hrbte in voljo zatiranih Primorcev, je žerjavico, ki je tlela, razvejal mlad fant s Podnanosa, Janko Premrl-Vojko. Fant bistrega uma, uporne volje, pripravljen storiti vse, da bi svoje rojake osvobodil zatiranja in jih pripeljal v lepši jutrišnji dan. Ta fant je stopil v vrste borcev za osvoboditev na začetku drugega leta osvobodilne vojne. Kmalu je postal priznan in hraber borec, spoštovan tovariš, ki je užival po no zaupanje vseh, s katerimi se je bojeval. V borbah je bil vedno prvi, z osebnim zgledom je spodbujal druge. Postal je vodnik, komandir, komandant in nazadnje komandant prve primorske brigade. Bil je dober poveljnik in še boljši tovariš.

S svojim vodom, ki se je tudi po njem imenoval, je bil pričujoč povsod. Zdaj je bil na Nanosu, kmalu zatem v Vipavski dolini, v Trnovskem gozdu in v idrijskih hribih. Ta vod preseneča sovražnika zdaj tu zdaj tam. Preseneča ga v njegovem gnezdu...

V sovražnem taboru, v Vipavi, Ajdovščini, Idriji in Črnem vrhu je zaviadal preplah. Fašisti se Vojka boje in zato razpišejo visoko denarno nagrado za tistega, ki jim ga izroči živega ali mrtvega. Vendar vse zaman! Mladi in stari, borci in aktivisti s ponosom izgovarjajo njegovo ime in mu neomajno zaupajo. Vsa dejanja pripisujejo njemu, Vojko postane simbol uporne Primorske.

Boj na Nanosu spomladi 1942 leta je oznanil Vipavcem, Kraševcem, Tolmincem in drugim, da se bliža dokončni obračun s sovražnikom. Odmev orožja je bil znak za upor. Vse, kar je bilo sposobnega in poštenega, se je odzvalo temu klicu. Za sovražnika ni bilo več miru. Primorci so se odločili razbiti okove, ki so jim rezali kosti dolgih petindvajset let.

Neuspeh je fašiste močno razburil. Uvedli so policijsko uro. Požigali so domove in ljudi izganjali z domov, jih zapirali in ubijali. Vse je bilo zaman. Partizansko gibanje je nezadržno raslo.

Vojko se je s svojo skupino z Nanosa prebil pod Sinji vrh in tu čakal na druge. Ker jih ni dočkal, se je pomaknil globoko v Trnovski gozd, da bi dokazal, kako zlagana je sovražna propaganda, da so bili partizani na Nanosu uničeni. Napadel je postojanko fašistične gozdne milice v Trnovskem gozdu in jo uničil.

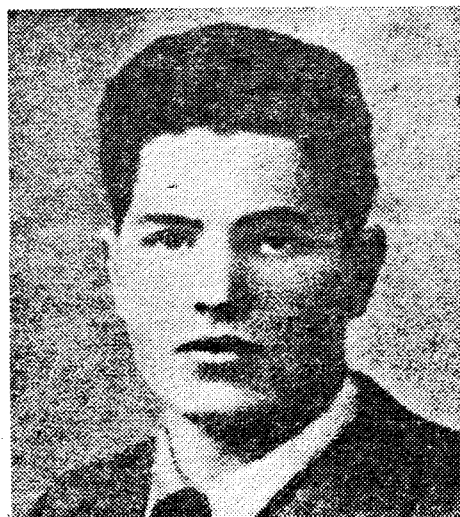
Vojko postane kmalu vodnik prvega vo-

da. Soborci mu zaupajo in se čutijo varni pod njegovim poveljstvom. Borbe načrtuje z glave in z glavo jih tudi vodi. Za svoje borce skrbi kot dober oče in hudo mu je žal za vsakim, ki je ranjen ali pade.

Da bi preprečili koriščenje gozdnega bogastva je s svojim vodom začel preganjati italijanske oglarje, ki so neusmiljeno uničevali gozdove na Nanosu in v Trnovskem gozdu. Požgal jim je zaloge oglja, razdiral ognjenice. Italijanski oglarji so morali zapustiti naše kraje. Nazaj si niso upali več vrniti. Vojko je enemu izmed njih tudi napisal pismo opravičilo za poveljnika karabinjerjev. Sporočil mu je, da po ukazu slovenske narodnoosvobodilne vojske ne smejo pošiljati svojih delavcev v naše gozdove. V sovražnem taboru je zavladal še večji preplah. K temu so precej pripomogli oglarji, ki so za vsakim grmom videli partizana. In videli so jih zdaj na Nanosu, zdaj v Trnovskem gozdu pa celo v predmestju Postojne.

Kmalu potem, ko se spopade s kvestorini pri Stanjeju, vodi Vojko svoje fante pri onesposabljanju telefonske linije, ki je povezovala sovražne postojanke v dolini. Medtem ko je njegova druga skupina napadla karabinjersko patrolo v neposredni bližini Ajdovščine, je Vojko s svojimi borci popolnoma uničil to važno zvezo za sovražnika.

Italijani so postavili postojanko na Nanos. Tja so s kamioni dobavljali hrano. Vojko razmišlja, sklene in odloči, da bo njegova skupina napadla kamion. Dobro prikrit za grmovjem opazuje s svojimi fanti ob cesti, ki drži iz njegovega rojstnega kraja na Nanosu. Ko se je kamion pokazal izza ovinka, ga napadejo kot en mož. Partizanski mitraljez odpove. Zato Vojko vrže med vojake, ki so skakali s kamiona, močno kragujevko. In za trenutek je bilo vse ovito v črni dim, ki se je mešal s prahom. Ko se je dim razkasil, je bilo videti razbit kamion, raztrgane zelene obleke in trupla. Nihče, ki je sedel zadaj, ni preživel. Upijala sta se le oficirja, ki sta se pognala iz kabine. Prvi je kmalu padel, drugi se je krčevito branil, ker mu drugega ni preostalo. Nanj je jurišal Vojko. Oficir ga je dvakrat zadel, Vojko pa še pomisli ni na rano. Jurišal je naprej in oficir je za vedno obležal. Nesreča je hotela, da se mu je, ko je padel na tla, sprožila pištola, ki jo je držal močno v rokah, in krogla je smrtno zadela borca Srečka. Ko je ta na robu svoje doline in rojstne vasi umiral, je pozval so-

Janko Premrl-Vojko

borce na boj do končne zmage.

Vojko je pripeljal svoje fante na zborni mesto nad Lijak, kjer je bil ustanovljen prvi primorski bataljon Simona Gregorčiča. V njem je postal komandir tretje čete. Kmalu po ustanovitvi bataljona se je odpravil proti Črnemu vrhu, da bi se s svojo patrolo spoznal s prebivalci in tudi tam vžgal iskro upora. Zašel je v neko naselje in ni dobro vedel, kje je. Zato se je približal hiši, na kateri je bila pritrjena napisna tabla. Presenečen je obstal, ko je spoznal, da je pred karabinjersko postajo v Sempasu. Zato tem bolj hiti naprej. V okolici Črne vrha spozna teren in ljudi. In kmalu zatem pripelje tja svojo četo. Četo, ki je stanovala na bregu, in bila vedno pripravljena na boj. Kljub oviram in zasledam mu uspe vse borbe zdrave pripeljati na Brinov grič. Tu se četa utabori.

Potem napada patrole, razbija zasede in bunkerje. Med ljudstvom širi osvobodilno idejo. Organizira trojke, ki večer za večerom obiskujejo okoliške vasi in domačije ter pridobivajo nove simpatizerje. Kmalu poveže vse poštene ljudi v močno organizirano gibanje. Tedaj se tudi prvič poveže s partizani onstran nekdanje italijansko-jugoslovanske meje. Skupaj s svojo patrolo se sreča s partizani dolomitskega odreda, ki so se hrabro borili širom po Dolomitih. Tedaj tudi prvič spozna, da brat mori brata, da Slovenec mori Slovenca. Spoznal je belo gardo. Doživel je nekaj, česar ni pričakoval. Zato se je na poti nazaj v četo zaklel, da ne bo dopustil, da bi se bela garda razširila na Primorsko.

Novembra je izdelal načrt za napad na močan betonski bunker na robu Črne vrha, ki je gosto obdan z bodečo žico in v neposredni bližini pomožne postojanke, ščitil sovražnika. V mraku se je približal oviram, in medtem ko so borci čakali v zavetju, je sam odstranjeval prve ovire, nato se je vrnil med svoje borce in z njimi prodrl pod žično odprtino. Sam se je plazil proti bunkerju, ker je hotel sovražnika presenetiti in ga pozvati, naj se vda. Toda nenadoma so se odprla močna jeklena vrata in Italijan je zagledal pretečo nevarnost. Hotel je zapreti vrata, vendar mu je Vojkova bomba to preprečila. Vojaki so jo urno popihali skozi odprtino, ki je bila na nasprotni strani, in se zatekli v zavetje. Ta napad je pri sovražniku ustvaril hud preplah, saj ni bil vajen, da bi ga kdo napadel v močnem bunkerju.

Vojko je bil še posebno počaščen in ponosen, ko mu je komandant odreda izročil v varstvo odredno zastavo. To je vedno nosila in čuvala najboljša četa. V tistih dneh je tudi prišel ukaz, da je Vojko imenovan za namestnika komandanta bataljona. Kljub temu je ostal pri svojih fantih in se z njimi boril naprej.

Da je bil Vojko tudi duhovit, dokazuje akcija, s katero je komandirju črnovrških karabinjerjev iz hleva odpeljal prašiča, ki ga je le-ta redil, da bi sebe in svojo družbo mastno pogostil za bižajoči se božič. Komandir je bil nemalo presenečen, ko je zjutraj ugotovil, da je hlev prazen. Tega dejanja je obdolžil italijanske vojake. Šele ko mu je Vojko na silvestrovo postavil pred hišo novoletno jelko ter nanjo obesil ščetine, rilec, parklje in rep in pismo s pozdravi in zahvalo za novoletni priboljšek, je spoznal, da tudi doma ni več varen.

Dne 15. februarja 1943 se je s svojo trnovsko četo odpravil v boj, ki je bil zanj poslednji. Odločil se je za napad na močno kolono, ki se je umaknila iz postojanke v Idrijski Beli. Na cesti je raznestil svoje borce, in ko se je sovražna predhodnica približala položajem, je udaril. Odvrgel je ročno bombo in za trenutek je zavladala tišina. Predhodnica je obležala na cesti. Glavnina se je zatekla v zavetje in se srdito upirala. Od tam ni bilo izhoda, ker je fašiste prikovala k tlom druga skupina. Vojko je s to jurišal na cesto in nato sovražnika pritiskal proti drugi skupini, ki je zapirala izhod in ki so nanjo fašisti uprli vse svoje orožje. Za trenutek je bila pretrgana zveza. Vojko je sutil, da Borisovi skupini trda prede. Zato se je odločil, da se bo prebil do nje in se z njo pognal v boj. Skupina, ki jo je zapustil, je nestrno pričakovala njegov glas, ki jo bo pozval na juriš.

Poziva ni bilo. Do borcev je prišel glas, ki je pozival na umik. Vsi so se spogledali in ko so prišli do hudo ranjenega Vojka, so v grozi obstali. Vojko je bil ranjen v trebuh. Kljub hudim bolečinam je borecem ukazoval, naj ga pustijo in jurišajo naprej. Tega ukaza pa niso izpolnili. Odnegli so ga v taborišče na Brinovem griču. Zdravnik, ki bi ga bil lahko rešil, iz strahopetnosti ni hotel zapustiti toplega zapečka v Idriji. Medtem ko je ugašalo življenje mladega junaka, poveljnika in simbola upora, je prišlo povelje, da je Vojko imenovan za komandanta prve primorske brigade. Poveljstva ni nikdar prevzel. Teden dni po zadnjem boju je podlegel hudim ranam. Soborci so ga tiho in skrbno pokopali v globokem gozdu, da tudi mrtve ne bi prišel v roke fašistom.

Njegova ideja je živela naprej. Da, Vojko je med ljudmi živel dalje kot veniki sin primorskega ljudstva, kot simbol in kažipot, kako se je treba boriti za svobodo svojega naroda.

Ob 30-letnici Vojkove smrti napisal: ZDRAVKO VIDRIH

Po 30 letih za sinom

Pred kratkim so pokopali v Podnanosu 86-letnega Franca Premrla, očeta petih otrok, od katerih je sin Janko legendarni junak — heroj Vojko. Oče Franc je odšel za sinom 30 let po njegovi smrti.

Ko sem bila lani v pozni jeseni na obisku pri Premrlivih, mi je oče Franc čvrsto stisnil roko, rekoč: »Tovarišica, drugo leto, 16. avgusta, na moj rojstni dan, ko bom proslavil 86 let, pridi k nam, o mnogih stvareh bi se pogovorila — o mojem dolgoletnem življenju, delu in borbi za obstoj slovenstva nasploh v teh krajih, ki ga je italijanski fašizem tako kruto zatiral, in še o marsičem, kar se ni bilo napisano...«

Kljub svojim 85 letom, je bil oče Franc še krepak in zgovoren, le bolj slabo je sli-

Franc Premrl

šal. Snaha Ema mi je dejala, da moram kričati, ker da oče slabo sliši. Tovariš Premrl pa se je z nasmehom obrnil k meni in mi dejal, da me zelo dobro sliši, prav tako kakor svojo ljubo vnukinjo.

Med pripovedovanjem o minuli vojni se je dobro spomnil tudi odhoda sina Janka v partizane. »Veš, tovarišica, februarja 1942 je že šel. Bil je zelo napreden fant — študent. Vedel je, da morajo vsi prijeti za orožje: delavci, kmetje, inteligenca, premožni in revni. Kajti boj je bil neenak: na eni strani premočan sovražnik, na drugi strani pa šele prebujajoče se ljudstvo. In moj Janko je dokazal, da je pravi sin slovenskega očeta in matere.«

Tu se je oče Franc zamislil. Zelo ga je bolela smrt hčerke Bože, ki je izdihnila pod četniškim nožem prav na pragu tako dolgo pričakovane svobode.

Za kratek hip sem ga pustila, da je v miru premišljeval o vsem hudem, kar je doletelo Premrlovo družino. Nato je nadaljeval: »Takoj ob napadu na Jugoslavijo, leta 1941 so me skupaj s sinom Cirilom aretirali italijanski fašisti, vendar so naju kmalu izpustili. Po Jankovem odhodu v partizane pa so 12. 4. 1942 aretirali celotno družino in nas odpeljali v internacijo. Dom (trgovino) so nam oropali in požgali. Iz internacije smo se vrnili po kapitulaciji Italije.«

In še in še je pripovedoval, kakor da bi slutil, da se ne bova več videla. Žal mi je, da nisem kaj več zapisala. Trdno sem bila namreč prepričana, da bom 16. avgusta letos našla Franca Premrla še živega in čilega. Ne bom ga več našla: 29. marca letos ga je v sežanski bolnišnici zadela srčna kap.

Ob priliki mojega obiska pri Premrlivih mi je oče Franc s ponosom pokazal sliko z Brionov, kamor ga je povabil maršal Tito. To je bilo 27. 6. 1952. leta. Maršal Tito ga je bil pozdravil: »Zdravo, duže Premrl, dali si dobro putovao i dali se dobro osečaš kod mene? I kako tvoja porodica?« Tovariš Premrl je bil prijetno presenečen, pa si je dejal: »To ti je mož in pol — ta naš Tito!«

Škoda, da Premrla ni več, še marsikaj bi lahko povedal. KATARINA DOLTAR

fotografija z vprašajem

Fotografijo, ki smo jo objavili v TV-15 št. 16 z dne 19. aprila 1973, je pojasnil Maks Jakopič, predsednik ZZB NOV občine Hrastnik, ki pravi: »Sporočam vam, da je bila slika narejena na posvetovanju revirskih aktivistov v vasi Podbukovje pod Zasavsko goro nad Zagorjem in sicer v začetku septembra 1944. Točnega datuma ne vemo. Prvi od leve je Franc Laznik z Dola nad Hrastnikom, član takratnega okrajnega odbora OF Hrastnik. Padel je proti koncu septembra 1944. Drugi je Dušan Roš iz Hrastnika. Takrat je bil član revirskega gospodarskega odbora pri OF, sedaj stanuje v Celju. Tretji je Mirko Skalin, član takratnega komiteja KPS Hrastnik, ki je po vojni umrl. Spredaj v sredini je kurir okrajnega odbora OF Hrastnik Konrad Krašek s partizanskim imenom Polde. Sedaj stanuje v Rečici pri Laškem. Zraven njega, peti po vrsti z leve, je Hrastničan Miha Hercog, član takratne gospodarske komisije pri okrajnem odboru OF. Oktobra 1944 je bil ujet, nato pa je umrl v koncentracijskem taborišču Dachau. Šesti je Hrastničan Jakob Klemen-Gal, ki je bil sekretar okrajnega komiteja KPS Hrastnik in je po vojni umrl. Sedma je Fani Pust, poročena Jakopič, sekretarka AFZ in članica takratnega odbora OF Hrastnik. Živi na Doli pri Hrastniku št. 79. Sedma ali zadnja od leve je Pavla Florjančič-Urška, ki je bila aktivistka na terenu okraja Hrastnik. Sedaj stanuje nekje v Mariboru.« Za izčrpno pojasnilo se tovarišu Maksu Jakopiču najlepše zahvaljujemo.

Danes objavljamo fotografijo s prizorom iz partizanskih volitev nekje v Beli krajini ali v dolini Kolpe. Prosimo, da nam sporočite, kje in kdaj je bila fotografija posneta, ter imena in priimke žensk, ki jih kaže naš posnetek!

Mice Šlandrove ni več

Kot dobra široka reka, iz katere je pilo nešteto ust, žejnih življenjskega poguma, preproste človeške dobrote, poštenosti in pravičnosti, se je v prvomajski noči neslišno iztekla v večnost.

Droben cvet, ki ga je z otožno mislijo na nekdanja prvomajska praznovanja utrgala na hodniku v bolnišnici Petra Držaja in ga ponešla s seboj v sobo, je slišal njen poslednji vzdih.

Odlomila se je zadnja močna veja na drevesu revolucionarne delavske družine Šlandrov...

Skromna žara z njenimi upepeljenimi ostanki, številna visoka odličja, ki jih je prešla za živih dni, in na tisoče spominov, ki govorijo o njeni revolucionarni hrabrosti, požrtvovalnosti in borbenosti, o njej, na tujo bolečino tenkočutnem srcu — to je vse, kar nam je ostalo za Mico Šlandrovo.

Malo in neizmerno veliko.

Čas, ta najpravičnejši sodnik, nam bo skozi te spomine najjasneje prikazal veličastni lik te skromne heroine, ki je včasih celo zelo grobo

poravnavala življenjske račune, »in svoje tri otroke samo to prosim, naj ne pozabijo, da so Šlandrovi.«

Med malimi ljudmi je odrasla in mednje se je najraje vračala, kot ljudska poslanka in družbeno-politična delavka. Med preprostimi ljudmi je odvrnila oklep trdote, s katerim se je pogosto obdajala zato, da ne bi ranili njenega občutljivega bistva.

Za vse te male ljudi in za svoje nekdanje soborce iz Tomšičeve brigade je Mica bila in bo ostala kristalno čist lik prave komunistke, velike v svoji preprosti predanosti delavskemu razredu in njegovemu boju, v katerem je nesebično izpostavljala lastno življenje, lastno udobje in se odrekla tisočim drobnim srečam mlade in zrele žene...

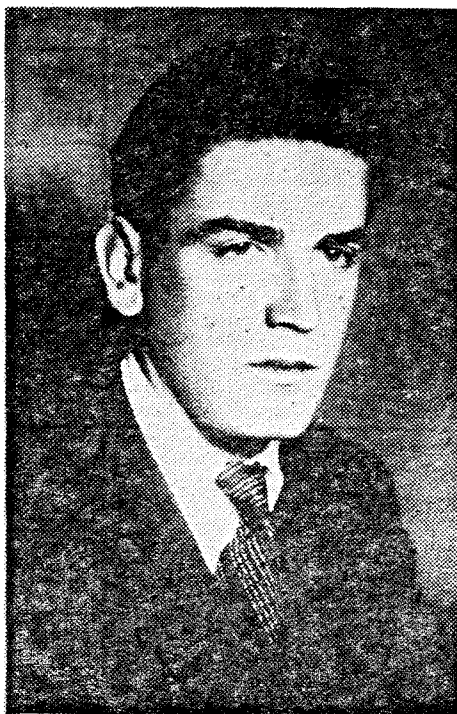
Globoka čustva ne trpijo besed. Ti, Mica, nisi prenašala besednih girland, ki naj bi prikrile praznoto. Še ob svojem slovesu si bila človek akcije: pešeno uro življenja si ustavila med prvomajskimi prazniki — kot bi nam s tem naročila, naj se delavski praznik zmage nikoli ne konča.

zavračala vsakršno kompromisarsko maličenje idej, za katere je pred tridesetimi leti izgubila svojega brata Slavka, sestro Vero, za katere je umrl Tone Tomšič in za katere je popadalo na tisoče najboljših partizanov.

»Ostala sem jim do konca zvesta,« je včasih dejala svojim najbližjim, ko je skoraj z boleestno tenkočutnostjo

Medicinci, padli v NOB

Drago Mešnik-Mihajlo

Rodil se je 24. oktobra 1921 v Ljubljani. Na medicinsko fakulteto se je vpisal 1940/41 in bil vpisan do 28. junija 1942, ko je bil med italijanskimi racijami aretiran. Na Verdu so partizani napadli vlak s temi interniranci in jih rešili. Drago je ostal pri partizanih. Najprej je bil v enotah na Dolenjskem, nato v Polhograjskih Dolomitih, končno pa v 30. in 31. diviziji 9. korpusa. Pri napadu partizanov na Trnovo pozimi leta 1944 je bil ranjen in je 20. januarja 1945 na poti v partizansko bolnišnico umrl.

ANGORA

TOVARNA PLETENIN — LJUBLJANA

Emonska cesta 2

Telefon 21-409, 20-062

Renomirana tovarna pletenin »ANGORA« Ljubljana vam nudi bogat izbor ženskih in moških modnih oblačil najnovejših krojev in materialov za pomlad, poletje, jesen in zimo.

SREČANJE V SPLITU

Ob 30-letnici osvoboditve Splita in 28-letnici osvoboditve taborišča v Buchenwaldu se je skupina internirancev Buchenwald-Dora letos zbrala v Splitu. Dolež smo imeli srečanja že v raznih krajih, pred leti tudi v samem bivšem taborišču Buchenwald-Dora.

V Split smo odpotovali 21. aprila zjutraj z avtobusom iz Ljubljane. V Metliki so se nam pridružili še nekateri tovariši. Mimogrede smo se malo pomudili ob Plitvičkih jezerih. Vreme je bilo slabo. V Splitu smo se zbrali v hotelu »Lev«. Tam smo se srečali s hrvaškimi in drugimi delegacijami sekcij internirancev iz številnih krajev po državi. Na skupni večerji nas je pozdravil zastopnik Splita. Priredili so nam lepo kulturno prireditev. Po pozdravnem nagovoru smo si ogledali mesto. Našega srečanja se je udeležil tudi vice-konzul Nemške demo-

kratične republike iz Zagreba; bil je namreč tudi interniranec.

Naslednji dan je bilo dopoldne slavnostno zasedanje. Pozdravil nas je zastopnik splitske občine. Milivoje Lalin pa je poročal o delu bivših političnih zapornikov. Neopazno, pretresljivo je bilo, kar so poročale številne druge delegacije. Nekateri delegati, ki so pozdravili zbor, so bili tako pretreseni sprko strašnih spominov, da skoraj niso mogli govoriti. Zborovanje pa je bilo veličastno. V primeri s srečanji prejšnjega leta so te prireditve od leta do leta lepše, veličastnejše.

Med drugimi delegati nas je pozdravil tudi bivši ilegalni organizator internirancev v Buchenwaldu, komandant bataljona Aziz Kaluder iz Mostarja; dne 11. aprila 1945 je povedel v napad internirance na nemške straže, tako da smo se osvobodili sami pod njegovim vodstvom. JOŽE KOMAT

FRANCE SLOKAN:

STARA PRAVDA

Pri tem moramo med drugim zlasti upoštevati, da je bilo tedaj na Koroškem nedvomno še živo izročilo o uporih v petnajstem stoletju. Lahko bi celo rekli, da je odtelej nadalje nepretrgano telo med podložniki, zlasti še, ker se je gospoda tako surovo znesla nad uporniki, s čimer je nedvomno še podžigala sovraštvo med ljudmi. Seveda pa se tudi življenjske razmere ljudi niso nič zboljšale v desetletjih po koroškem uporu ali kmečkem gibanju. Vzroki so ostali ali jih je bilo celo več.

Na Koroškem so začeli nemiri celo še preden se je na Kranjskem razvilo organizirano kmečko gibanje pred začetkom upora. Vendar je kazalo, da deželni stanovi niso računali, da bi se tudi na Koroškem utegnili razvneti kaj hujšega, saj bi sicer ne obljubili s svojo vojsko pomagati kranjskemu in štajerskemu plemstvu. Vsekakor na Koroškem maja in še začetek junija 1515 ni bilo pravega, širšega upora. To sklepamo iz tega, da so koroški deželni stanovi poslali svojo vojsko še začetek junija proti štajerskim upornikom. Upor na Koroškem je dobil netivo bolj ali manj s štajerskega. Menda so bili na omenjenem konjiškem kmečkem zborovanju navzoči tudi zastopniki koroških kmetov. Zgodovinar je opozoril, da je bilo na konjiškem zborovanju pet podložnikov šentpavelskega samostana v Laboški dolini (na Koroškem). Med podložniki tega samostana je že tedaj vrelo. Koroški kmet je so baje prišli v Konjice, da bi jim štajerski tovariši pomagali utrditi kmečko zvezo. Po nekaterih trditvah (ki pa ne držijo) štajerci niso pomagali Koroščem, češ da so bile zahteve koroških kmetov drugačne kakor pa

štajerskih. Bolj verjetno pa je, da se zastopniki štajerskih kmetov ali vsaj dela štajerske kmečke zveze niso spuščali v koroške zadeve, ker so pač sklepali pogodbo z zastopniki gospode in pričakovali, da bodo njihove pritožbe dosegle cesarja. Zastopniki koroških kmetov so zapustili Konjice že pred konec maja, ko pogajanja še niso bila končana, ker si pač niso mogli pridobiti pomočnikov in zaveznikov.

Toda ostali so odločni, uporni. Organizatorji kmečkega gibanja so 27. maja prisilili kaplana v St. Martinu, da je oznanil v cerkvi ljudem, naj se kmetje 1. junija zberejo v Pusturci, češ da bodo tedaj odprli cesarjevo pismo. Ljudje bodo zvedeli, da je cesar na njihovi strani ter da jih hoče rešiti križev in težav.

Zbralo se je res kakšnih tri tisoč upornih kmetov. To je bil vsekakor zbor upornikov, ne pa truma pohlevnih podložnikov, ki bi čakala na cesarjevo milost. To vidimo že iz tega, da so si na zboru izvolili voditelje. Znana so nekatera imena, in sicer dveh poveljnikov (ustanavljali so torej svojo vojsko), Jurija Mura in Kristijana Grosza. V poveljstvu sta bila še dva namestnika. Nadalje so izvolili dva oskrbovalca, nekakšna intendanta, »četrtina mojstra« — Pavla Suštarja iz Črneč in Kropfa iz Roj; dva govornika, ki so ju tudi izvolili in ki so ju tedaj imenovali »prokuratorja«, pa sta imela menda podobno vlogo kot politični komisarji v narodnoosvobodilni vojski. Skoraj vsi člani uporniškega vodstva so bili doma iz Mežiške in Laboške doline. Vsekakor so bili to slovenski kmetje. Nekakšen štab upornikov ali utrjena postojanka pa je bil tabor ob cerkvi v Rojah. Po tej cerkvi je prišlo v zgodovino ime tega koroškega upora: »upor pri cerkvi naše gospe« (Marijina cerkev).

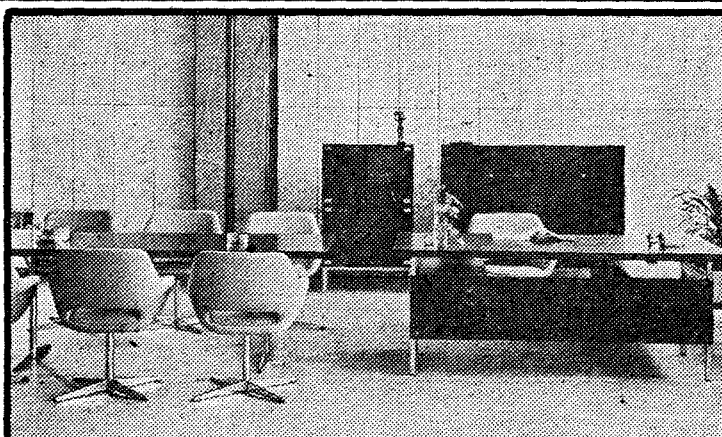
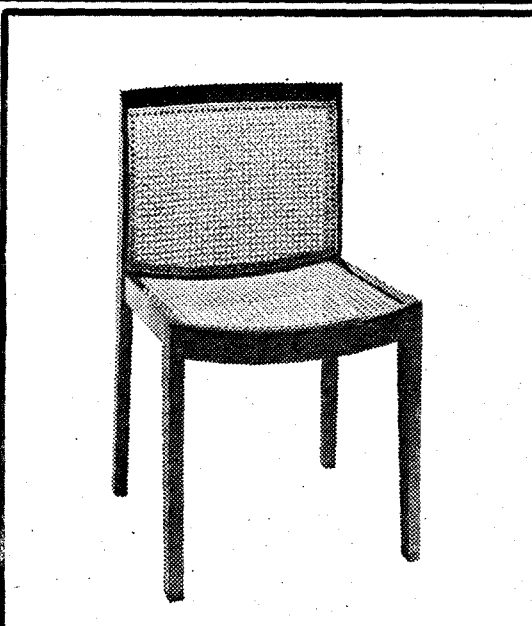
Že v štirinajstih dneh se je uporniško gibanje razširilo iz Laboške doline in Podjune ob Zilji ter Dravi pa celó do zgornjega Koroškega, skoraj do same deželne meje s sosednimi nemškimi pokrajinami. Cesar je poslal svoje komisarje v Celovec že začetek junija, da bi pomirili upornike. Zato tudi to kaže, kako hitro, kot požar, se je razširilo uporniško gibanje na Koroškem, saj je bilo prvo večje zborovanje upornikov v Pusturci šele 1. junija. Dolež pa, kakor vse kaže, uporniki niso bili še vojaško organizirani.

Cesarjevi komisarji so se začeli pogajati z zastopniki kmetov in plemstva med 5. in 10. junijem, vsekakor že vsaj nekaj dni pred desetim, ker je tistega dne cesar že bil poučen o pogajanjih. Cesarjevi komisarji niso bili kdo ve kako navdušeno sprejeti pri stanovih. Deželni oblastniki so se pripravljali, da bi »z ognjem in mečem« zadušili upor. Soglasno s štajerskimi deželnimi stanovi so predlagali cesarju, naj bi sestavili močno vojsko vseh ogroženih dežel pod skupnim poveljstvom. To bi torej bila že nekakšna državna in ne le deželna vojska. Komisarji pa so imeli nalogo »miroljubno« zaveziti upor, pač po cesarjevem »receptu«, tako da bi cesar obdržal svoj ugled kot brezmadežno pravičen in moder vladar. Ta ugled pa je tudi nujno potreboval, da je lažje krotiti ali imeti na vrvi plemstvo, ki mu je sicer raslo čez glavo. Komisarji bi naj torej potlačili upor z nekakšnim »gnilim kompromisom« vsaj z navidezno ureditvijo razmerja med zemljiško gospodsko in kmeti. Plemstvo je seveda moralo popustiti pred cesarjevimi komisarji, ki so navsezadnje vendar reševali predvsem vladajočo gospodo, medtem ko so drugi stanovi, meščani večine mest vsaj moralno podpirali upornike.

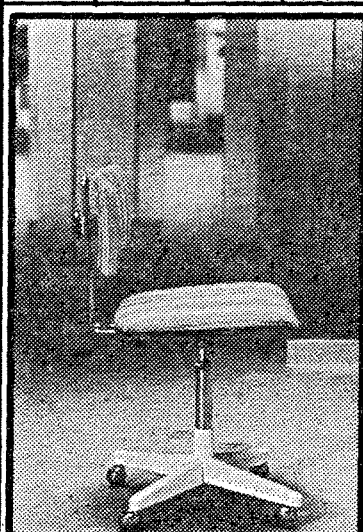
Po prvih novicah, ki jih je prejel cesar, so komisarji dosegli, da so kmetje privolili v premirje, dokler bi trajala zaslišanja zemljiških gospodov in njihovih podložnikov. Cesar se je s tem strinjal, hotel pa je, da bi nalogo kar najhitreje opravili. Zgodovinsko je ugotovljeno, da je cesar v tistem obdobju potrdil predlog, naj bi se združile vojske ogroženih dežel (Kranjske, Štajerske in Koroške). To pač zlasti zgovorno dokazuje, kako »ljudožil« in pravičen je bil ta cesar in koliko je bilo mogoče verjeti njegovim »mirovnim« odposlancem. Dovolj jasno pa je tudi, da uporniki cesarjevim komisarjem niso zaupali. Komisarji se očitno do 11. junija niso mogli pohvaliti s kakšnimi odločilnimi uspehi, saj so tistega dne naslovili na koroške kmete opomin, naj začnejo takoj izpolnjevati svoje podložniške dolžnosti, kolikor jim to na »ga pokorščina gospodi (oblastem) in da zato ne širijo več svoje zveze. Naj bi predložili svoje pritožbe komisarjem v Celovcu. Ti so zagotovili, da bodo njihove pritožbe obravnavali naklonjeno, po cesarjevih navodilih.

(Dalje na 6. strani)

Nagradna križanka STOL št. 62

SESTAVIL: KOPRIVSEK	KDO JE NEREDIL PREKRSEK	TABOR- JENJE	NASTANEK GOROVIJ	MESTO OB JENISEJU	Q	STOL* KAMNIK	STAR JAPONSKI VOJAK	PREVOZNIK	DOMAČE Ž.IME	ŽUŽELKA	PLAZILEC
RAVNO- DUŠEN ČLOVEK						PLOD STROČNIC					
REKA V ROMUNIJI						LETOVIŠČE V ŠVICI					
LESENO PIHALO					ASTATIN	PADAR					
PRIJEDOR						LIZA					
▶										AMPER KDO KA J IŠČE	
▶											PRITOK YUKONA
MAJHNO OKNO						NAPAD. NESREČA LIVADA					
FIGURA PRI ČETVORKI				REKA V ŠPANIJI ANETOV ROMAN					KARLOVAC KESEDŽIJA		
ST.RIMSKI DIKTATOR						KING COLE	ZDRAVILNA RASTLINA				
MESTO V SEVERNI ITALIJI	VELIK PLAZILEC						MESTO JUŽNO OD MOSKVE				
KUTINA		HERCE- GOVEC	SILVO NOVŠAK	VRSTA VRBE SOVJETSKI KOZMONAVT			PRIPADNIK JUĐOVŠKE LOČINE				
ZAPORNIK							PERNATA ŽIVAL				
IT. KIPAR (IN SLIKAR (LORENZO)									DOKUMENT	ENICA	NIZKO- KALORIČNA PIJACA
DANEU				TEŽKO ATLETSKI KLUB PANČEVO							
NIKELJ RISTO SAVIN		REKA PAD TALIJ			PIŠTOLA	HUNSKI POGLAVAR	KOSITER	M.IME X			
▶											
▶				KROŠELJ SANDI	NRAVO- SLOVEC OTEPENO SADJE				ZMIKAVI HRVAŠKA REKA		
											OTRIN TOMAŽ
											NEMET IVAN
							KIJ	AZIJSKA REKA ŽUPANČIČ			
				NATANČNI PISMENI IZDELKI							
				PLEVLJA		GR.ČRKA VZKLIK					
				AMERIŠKI FILM. KOMIK							
				IRHOVINA			NATRIJ				

Nagradni kupon 62

Priimek in ime _____

poklic _____

Točen naslov in pošta _____

Razpis nagradne križanke

To je tretja in zadnja iz serije »Stolovih« nagradnih križank. Za prejšnji dve križanki smo dobili kar lepo število rešitev, kar dokazuje, da so vam križanke predvsem v razvedrilo.

Rešitev nam pošljite do 21. maja, da bomo lahko objavili rešitev v 21. številki »TV-15«.

Tri knjižne nagrade pa čakajo na izzrebane — pravilne rešitve.

Uredništvo in uprava

PER HANSSON: Čeprav nam vzamejo življenje

Roman ali saga o Morsetovi družini norveškega pisatelja Pera Hanssona počmalce dolгим naslovom »Čeprav nam vzamejo življenje« znova priča, kako je življenje samo v nekem smislu najboljše romanopisec in zna spletati zgodbe ali sage tako, da so videti skoraj neresnične, a so se vseeno zgodile. In sicer zgodile v vsej krutosti, veličini, s tem pa tudi v pesniški lepoti.

Pisatelju Hanssonu je bilo treba v sagi o Morsetovi družini v bistvu samo zapisati pripoved njegovih šestih sinov in matere, pregledati in preveriti vse dokumente in pričevanja očitcev, označiti vse s pravimi imeni — tako kraje kot ljudi, ki nastopajo v tej, zares ne navadni norveški sagi iz časov nemške okupacije Norveške.

Peder in Marit Morset s svojimi sedmimi sinovi sta stopila v boj prvi dan, ko so Nemci napadli Norveško. Ti ljudje

je so bili sicer rojeni za življenje v miru, vendar niso poznali miru brez svobode, zato pa so morali plačati več kakor večina norveških družin, dokler ni bilo nemško barbarstvo strto na Norveškem in povsod drugod po Evropi. Bilanca tega zagrizenega boja družine Morset je tragična: očeta Pedra so potem, ko so ga ujeli, dolgo mučili in obsodili na smrt ter ga ustrelili skupaj z desetimi drugimi, levo usmerjenimi norveškimi rodoljubi. Ob zajetju očeta pa je padel sin Oddmund, ki so ga po vojni končno skupaj pokopali z očetom, njun grob pa je postal svetla točka in spomenik neuklonljivi borbi norveških rodoljubov proti nacističnemu okupatorju.

Ves ta boj devetčlanske Morsetove družine je v romanu prikazan literarno dobro, zgodba sama pa je izredno napevna in dramatična, kot so bili dramatični tudi vojni časi na Norveškem. Očudovati moramo veliko požrtvovalnost in neuklonljivost Morsetovih sinov, ki so na smučeh v vsakem času vzdrževali zveze z Švedsko, pomagali zaveznikom v obveščevalni službi, posebno dramatičen pa je še pobjeg Morsetovih sinov na Švedsko, ko nekaj ljudi, zgubljenih v snežnih divjinah Norveške, preganja kar cela četa esesovcev skupaj z gestapom, posebej izurjenih za boje v planinah in snegu na daljnem severu.

Sicer pa pravi pisatelj v uvodu:

»Tole je stvarno poročilo o Marit in Pedru Morsetu in o njihovih sedmih sinovih.

Družina izvira iz Trödelaga in v Selbuju sta zakonca imela posestvo Klegset. V tej domačiji so ljudje živeli že tisoč let in novih tisoč let si bodo lahko ljudje v teh krajih pripovedovali, kaj se je zgodilo z družino med drugo svetovno vojno.

Pripovedovanje sodobnikov se bo spremenilo v sago in saga bo postala legenda; oblika se lahko menja, zgodba pa bo živela naprej v ljudskih ustih, dokler bo kaj moških in žensk, ki so pripravljene na boj za resnico in svobodo in ki se zavedajo, da ni večjega greha, kakor pasivno se ukloniti zatiravcu in stopiti k trinogu v službo zaradi lastnega dobička.«

In zato je prav, da je Hansson zapisal to zgodbo, ki je tako prešla okvir Norveške in našla pot v svet, tudi k nam, ki smo doživljali podobno, zato se nam zdi, kot bi se zgodba lahko dogajala tudi pri nas med vojno.

Roman Pera Hanssona »Čeprav nam vzamejo življenje« je iz norveščine prevedel Janko Moder, izdal pa zavod »Borec« iz Ljubljane.

DUSAN ŽELJEZNOV

NOČ PRED PRAZNIKOM iz leta 1969 je samo eno izmed štirinastiridesetih del, s katerimi se akademski slikar Evgen Sajovic predstavlja na razstavi, ki jo je v počastitev njegove šestdesetletnice in praznovanja tisočletnice Škofje Loke v galeriji loškega gradu pripravil škofojloški muzej.

»Evgen Sajovic spada med tiste člane umetniške družine, ki je v današnjem bučnem in burnem času vse bolj redka. Lastnost teh umetnikov je sposobnost ter predvsem hrabrost potrpežljivo čakati na razvoj lastnega umetniškega dela. Ustvarjajo odmaknjeno in za svoje delo iščejo mir. Z umikanjem ter odpovedovanjem seveda izgubljajo na popularnosti, toda prav to jim je potrebno, ker v drugačnih pogojih ne bi mogli dograjevati svoje umetnosti. Evgen Sajovic je prav v takih mirnih in odmaknjenih dnevih razvil koordinato svojega slikarstva maksimalno vse do tistih meja zorenja in dovršenosti, ki jih dosežejo le redki,« je v katalogu razstave zapisal ravnatelj škofojloškega muzeja Andrej Pavlovec.

Številnim čestitkam, ki jih je akademski slikar Evgen Sajovic — nekdanji aktivist in ustanovni član kulturne skupine pri Glavnem štabu — prejel ob svoji šestdesetletnici, se s posebno toplimi željami pridružuje tudi naše uredništvo in s tem izreka skromno zahvalo enemu svojih prvih in najzvestejših sodelavcev.

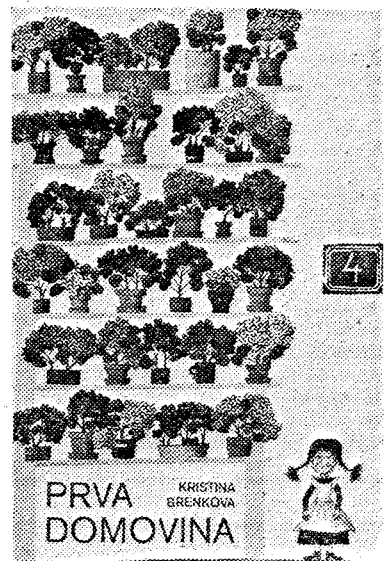
RAZSTAVI PARTIZANSKE SANITETE IN ZGODOVINE ZDRAVSTVA

V Dolenjski galeriji in Dolenjskem muzeju so pred kratkim odprli razstavi partizanske sanitete in zgodovine zdravstva. Na slovesni otvoritvi se je organizatorjem razstave, predvsem dr. Dragu Mušiču in prof. Borisu Kobetu, zahvalil ravnatelj muzeja prof. Janko Jarc. Razstavno gradivo sta predstavila Matija Zgajnar, v.d. direktorja Muzeja ljudske revolucije iz Ljubljane, in dr. Drago Mušič, o partizanskem zdravstvu, predvsem na Dolenjskem, je govoril akademik profesor dr. Janez Milčinski, razstavo pa je odprla dr. Božena Ravnikar.

Razstavi partizanske sanitete in zgodovine zdravstva bosta odprti do 25. maja.

dhi. Tako bodo imeli bralci priložnost bolje spoznati državnico, ki uživa v Jugoslaviji velik ugled, saj v anketah Instituta za družbene vede v Beogradu že dve leti zavzema prvo mesto na seznamu najbolj priljubljenih tujih državljanov.

NOVO V KURIRČKOVI KNJIŽNICI

Odlomke iz pripovedi Kristine Brenkove »Prva domovina« nekateri že poznate. Tokrat vam avtorica predstavlja celoten tekst v knjigi z ilustracijami Marlenke Stupice. V pripovedi se pisateljica vrača v otroška leta, v svet slovenskega kmečkega otroka, ki je bil stotletja povezan z zemljo in s prastarimi poganskimi izročili. Še posebej vas opozarjamo na lep jezik Kristine Brenkove. Pripoved, kakršna je »Prva domovina«, bralca nevsiljivo uvaja v kulturno izražanje.

V zadnjem času se je nekajkrat primerilo, da je bila naklada Kurirčkove knjižnice prenizka in da vsi naročniki niso mogli dobiti zaželenih knjig. Tokrat jih je uredništvo zagotovilo zadostno število, kar velja tako za »Prvo domovino« Kristine Brenkove kot za »Tolminski put« Franceta Bevka, ki smo ga vam predstavili v prejšnji številki.

Cena »Prve domovine« je 12 dinarjev, naročila pa sprejema uprava »Kurirčka«, Beethovnova 10, Ljubljana.

beleške

TRIGLAV FILM ZA SLAVICO

Do sedaj je največji del denarnih sredstev za realizacijo nove verzije prvega jugoslovanskega filma »Slavica« prispeval Triglav-film. »Kakor je slišati, želijo še nekateri filmski centri v Jugoslaviji sodelovati pri tem filmskem projektu, je izjavil Nenad Jovičić, direktor fotografije in eden izmed nosilcev ideje o snemanju tega filma.

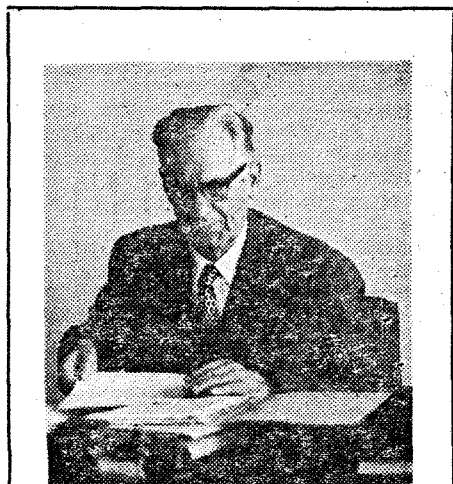
Začetek snemanja »Slavice« bo, kakor predvideva režiser filma Obrad Gluščević, septembra letos.

SKOJEVCI V AKCIJI

Režiser Aleksander Djordjević in snemalec Milorad Marković sta — skupaj s sodelavci — končala priprave za snemanje nove televizijske nanizanke o velikih akcijah skojevcev o okupiranem Beogradu. Gre za serijo trinajstih nadaljevanj z delovnim naslovom »Peterica odpisanih,« ki jih je za beograjsko televizijo napisal časnikiar Dragan Marković.

DELO INDIRE GANDHI

Pred kratkim je izšla v ediciji Izbrana dela sodobnih državljanov in v založbi beograjske Mednarodne politike zanimiva knjiga: izbor govorov, pogovorov in člankov predsednice indijske vlade Indire Gan-

ČOLAKOVIČEVI ZAPISKI NA TELEVIZIJI

Pred kratkim so začeli — po priporočilih, ki so trajale več kot leto in pol — snemati v vzhodni Bosni dokumentarno televizijsko nadaljevanje o vstaji in revoluciji jugoslovanskih narodov, katere osnova so »Zapiski iz narodnoosvobodilnega boja« Rodoljuba Čolakovića. Serijo pripravljata sarajevska televizija, režijo je prevzel Fedor Skubonja, snemalec pa je Aleksandar Sekulović. Predvidevajo, da bo imenovano nadaljevanje začela predvajati celotna jugoslovanska mreža oktobra letos, obstaja pa tudi možnost, da iz posnetega gradiva napravijo tudi dolgometražni dokumentarni film.

Posnetek z uprizoritve Velike puntarije dr. Bratka Krefta, ki so jo v počastitev jubilejnega leta kmečkih uporov minulo soboto v Vidmu ob Ščavnici predstavili gledališki amaterji iz radgonske in lenarške občine.

Foto: Marjan Garbajs

OBOROŽEVANJE EGIPTA IN ISRAELA

Izraelski vojaški strokovnjaki menijo, da dobave najodobnejših sovjetskih reakcijskih letal Mig-23 Egiptu v bistvu ne morejo spremeniti sedanega razmerja sil na Blaznem vzhodu. Sicer pa Izraelci priznavajo, da se ni zanesljivih podatkov o tem, če je Sovjetska zveza pripravljena dobaviti ta letala Egiptu, čeprav je bila taka obljuba menda dana egiptovskemu vojnemu ministru med njegovim zadnjim obiskom v Moskvi. Izraelski vojaški strokovnjaki tudi dvomijo, če so egiptovski piloti že usposobljeni za ravnanje s temi letali. Zelo malo pa je verjetno, da bi Egipt po izgonu sovjetskega vojaškega osebja v lanskem juliju pritegnil k obrambi svojega zračnega prostora sovjetske pilote.

Letala Mig-23 so prvič opazili nad ozemljem, ki ga imajo Izraelci pod okupacijo, oktobra 1971. Izraelski phantomi so jih skušali nekajkrat prestreči, vendar jim to ni uspelo, ker so bila nasprotnikova letala hitrejša. Poleg tega se sovjetska letala Mig-23 lahko dvignejo približno 25.000 metrov visoko, ameriški phantomi pa le 22.000 metrov.

V Tel Avivu krožijo glasovi, da so Američani obljubili Izraelci predsednici vlade med njenim zadnjim obiskom v ZDA dobavo 24 lovskih bombnikov tipa phantom in 24 lovcev tipa shynhawk.

zanimivosti

IRAN IMA DOVOLJ DENARJA — ZA OROŽJE

Iran je zaostala dežela, kljub temu pa je pred kratkim naročil v ZDA orožja za več kot dve milijardi dolarjev. Poročajo, da je to največja kupčija v zvezi z dobavami orožja, kar so jih ZDA doslej sklenile s kako državo. Iran je v ZDA naročil helikopterske topniške platforme, nadzvočne prestreznike F-5, ki letijo s hitrostjo nekaj manj kot 2000 km na uro, lovske bombnike F-4 PHANTOM, katerih hitrost je kakih 2700 km na uro, transportna letala C-130 in tako imenovane »pametne bombe«, ki jih na cilj usmerjajo z laserskimi žarki in ki so jih v lanskem decembru Američani uporabljali tukaj v Vietnamu. Poleg tega je Iran naročil še več kot 40 helikopterjev raznih tipov.

Iz obveščenih krogov poročajo, da so poleg Irana največji kupci ameriškega orožja še Japonska (690 milijonov dolarjev), Grčija (500 milijonov dolarjev), Zahodna Nemčija (358 milijonov dolarjev), Saudova Arabija (130 milijonov).

Zakaj Iran, ki je dežela v razvoju, troši toliko denarja za orožje? Egipčani menijo, da Iran stremi uresničiti nekatere svoje cilje. Iran ima zelo slabe stike s sosednjim Irakom zlasti potem, ko je okupiral tri otoke v Perzijskem zalivu. Poleg tega si tudi ne želi, da bi na drugi strani zaliva prišlo do močne enotne države, kar se odraža zlasti v njegovih odklonilnih stališčih do Združenih arabskih emiratov. Pri vsem tudi ni naključje, da je ameriški ambasador v Teheranu postal eden izmed nekdanjih direktorjev obveščevalne agencije CIA.

obrambna vzgoja in ljudska zaščita

Italijanska vojna mornarica

V skladu s mirovno pogodbo, ki jo je Italija podpisala po končani drugi svetovni vojni, italijansko vojno ladjevje ne bi smelo presegati 67.000 ton, italijanska vojna mornarica pa bi smela imeti največ 25.000 mož. Poleg tega ji niso bile dovoljene nekatere vrste vojnih ladij (letalonosilke, podmornice in torpedni čolni), pa tudi ne vodene rakete.

Od 310.000 ton ladjevja, kolikor ga je Italiji ostalo po končani vojni, ga je Italija zadržala za 129.000 ton (to so bile pred-

no 150 vojnih ladij s 170.000 tonami, približno 140 pomožnih ladij z več kot 100.000 tonami in približno 45.000 mož (skupno z mornariškim letalstvom).

Naloge italijanske vojne mornarice se nanašajo na obrambo pomorskega prometa, na protipodmorniške operacije in na zavarovanje udarnih sil NATO (ameriškega 6. ladjevja) v osrednjem delu Sredozemskega morja (Tirensko, Jonsko in Jadransko morje).

Poleg omenjenih obveznosti do NATO

sedaj že zamenjujejo s sodobnejšimi letali tipa breguet-1150 »atlantic« (18 letal). S temi letali, ki jih imajo za najučinkovitejša in najsodobnejša protipodmorniška letala na svetu, so opremljene skoraj vse vojne mornarice članic NATO.

Protipodmorniški helikopterji (vseh je kakih šestdeset) so razdeljeni v šest skupin, baze imajo pa na Siciliji in v okolici La Spezie. Med njimi so tudi helikopterji, ki so vkrcani na vojnih ladjah (križarkah, rušilcih in fregatah). Helikopterji so tipa agusta bell-47, A-B 204B in SH-3D. Nekateri od njih so oboroženi z raketami »zrak—morje«, namenjeni pa so za izvajanje skupnih akcij s topničarkami.

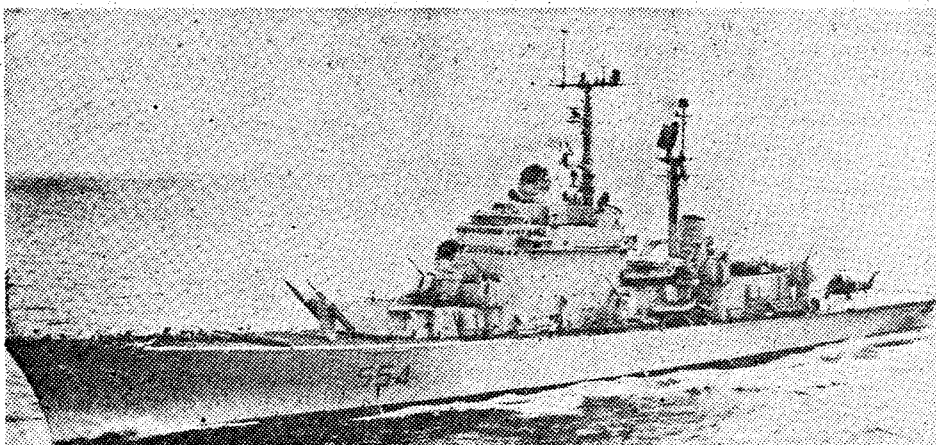
Mornariška pehota. Bataljon mornariške pehote »San Marco«, ki šteje približno tisoč mož, je namenjen za pomorsko desantne operacije. Poleg tega pa obstaja še poseben diverzantsko-izvidniški odred »Tezeo-Tezei«, ki ma kakih 200 pomorskih diverzantov in ki je namenjen za diverzantsko-izvidniške akcije v sovražnikovem zaledju.

PREGLED ITALIJANSKIH VOJNIH LADIJ

Podmornice. Od desetih podmornic, kolikor jih ima Italija, so štiri sodobnega tipa TOTI, izdelane pa so leta 1968 v Italiji. Vse druge, ki so jih dobavile ZDA, izvirajo še iz druge svetovne vojne. Marca 1972 je ameriški senat odobril načrt zakona, po katerem bi ZDA dale Italiji na uporabo dve podmornici. Poleg tega pa Italijani s svojim najnovejšim programom načrtujejo gradnjo še treh sodobnih podmornic.

Raketne križarke. Tri raketne križarke (ena od njih je VITTORIO VENETO, ki ima 8.850 t, medtem ko imata drugi dve — ANDREA DORIA in CAIO DUILIO — po 6500 t) so oborožene z raketami »morje-zrak« tipa terrier.

Raketni rušilci. Dva tipa IMPAVIDO imata rakete morje-zrak tipa »tartar«, grade pa še dva nova raketna rušilca tipa AUDACE, ki bosta oborožena z enakimi raketami.

Raketna križarka CIAO DUILIO razreda Andrea Doria

vsem zastarele vojne in pomožne ladje brez kake posebne bojne vrednosti, vse drugo pa so si razdelili zavezniki.

Razmere so se temeljito spremenile, ko se je leta 1949 tudi Italija vključila v tedaj ustanovljeni atlantski pakt in ko so bile Italiji priznane v zvezi z izvajanjem določb mirovne pogodbe nekatere olajšave. Začelo se je obdobje obnove italijanske vojne mornarice, ki so jo pospešile brezplačne dobave ameriških vojnih ladij in oborožitve in gradnja ladij doma bodisi samostojno, bodisi s tujo finančno in tehnično pomočjo.

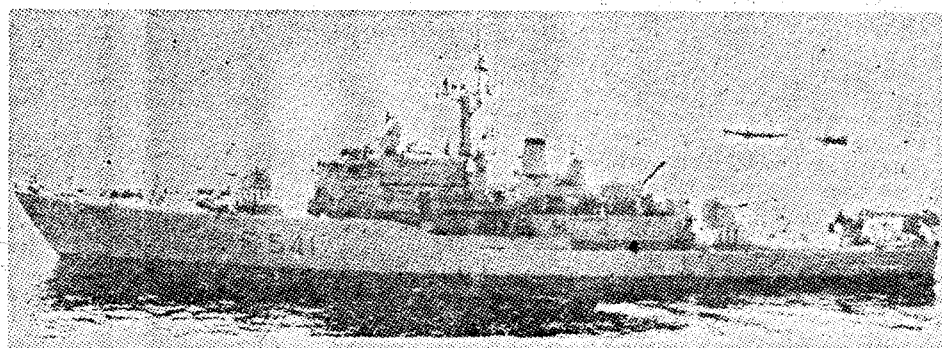
Prvi program je predvideval gradnjo dveh rušilcev, štirih fregat in dvanajstih minolovk, uresničevati pa so ga začeli leta 1952. Poleg tega so Italijani obnovili dve podmornici, od ZDA pa so prejeli sedem minolovk in eno motorno topničarko. Vse to je zneslo 26.750 ton sodobnega ladjevja, s čimer je bilo omogočeno, da izločijo za približno 60.000 ton zastarelih ladij. Prišteti je treba še 24.000 ton vojnih in pomožnih ladij, ki so jih ZDA leta 1957-58 odstopile Italiji na podlagi sporazuma o medsebojni pomoči. Vse to je v prvem povojnem desetletju precej spremenilo podobo italijanske vojne mornarice, ki pa je kljub temu po oborožitvi, opremljenosti in pogonu ostala na ravni druge svetovne vojne.

V drugem programu, ki je bil odoben leta 1957, so načrtovali za 16.000 ton novih ladij, prav toliko pa naj bi posodobili starih. Še pomembnejše od tega je bilo uvažanje raketnih sistemov, avtomatizacije in zamenljivega orožja, pa tudi modernizacija ladijskega pogona, uvažanje krovnih helikopterjev itd.

Preden je bil drugi program končan, so leta 1962 odobrili že tretji program gradnje novih in modernizacije starih vojnih ladij. Sprva so načrtovali 25.000 ton, leta 1966 pa še 31.000 ton novega ladjevja. Po vsem tem ima italijanska vojna mornarica že približ-

pakta pa mora italijanska vojna mornarica varovati svojo obalo in obrežni promet. To pa ni lahka naloga, zakaj italijanska obala je dolga 4.200 km, skupno z otoki pa celo približno 7.500 km. Upoštevati je treba še to, da približno 85 % italijanskega uvoza in izvoza prihaja in odhaja po morju in da je italijansko trgovsko ladjevje imelo leta 1971 več kot 1500 ladij s 7,5 milijona BRT.

Vse sile italijanske vojne mornarice so

Korveta UMBERTO GROSSO razreda De Cristofaro

neposredno podrejene admiralštabu v Rimu. To pa so vojaškopomorska teritorialna poveljstva, pomorska eskadra, podmornice, protiminske sile, mornariško letalstvo in mornariška pehota.

Vojaškopomorske teritorialne sile. Obrežje kontinentalnega dela Italije in otokov je administrativno razdeljeno na štiri vojaškopomorske sektorje (gornjetirenski, spodnetirenski, jonski in jadranski s sedeži v Spezii, Neaplju, Tarantu in Anconi in dve samostojni poveljstvi na Siciliji in Sardiniji s sedežem v Messini in Cagliariu). Naloga ter poveljstev je skrb za čim ugodnejši operativni režim na območju vojaških pomorskih oporišč ter za zaledno in mornariškotehnično oskrbovanje mornariških sil. Na voljo pa imajo obrežno topništvo, pomožne ladje, enote za opazovanje in postavljanje ovir, pristaniške kapitanije itd.

Pomorska eskadra. V pomorsko eskadro spada večina površinskih vojnih ladij (razen minolovk in manjšega števila ladij, ki so dodeljene šolam, vojaškopomorskim teritorialnim in drugim poveljstvom).

Vojne ladje so razvrščene v tako imenovane pomorske divizije.

Podmorniške sile. Razvrščene so v dve skupini: v eni so starejše, v drugi pa novejše podmornice. Podmorniško oporišče je v Tarantu.

Protiminske sile. Vse minolovke so razvrščene v več skupin, ki imajo baze v raznih pristaniščih v skladu s pomembnostjo ustreznih obrežnih rajonov in načrtovanimi nalogami v vojni. Spadajo pa pod tako imenovano poveljstvo za razminiranje.

Mornariško letalstvo. Tu gre le za protipodmorniška letala in helikopterje, medtem ko se vojna mornarica glede podpore iz zraka in zaščite zanaša na sodelovanje s silami vojnega letalstva. Protipodmorniško letalstvo pa ni namenjeno le, za boj s podmornicami, ampak tudi za izvidniške akcije nad morjem.

Protipodmorniška letala so razdeljena v tri skupine, ki imajo baze na letališčih v Neaplju in na Siciliji. Vseh skupaj je 40 letal tipa Grumman-S 2F »trackers«, ki jih

Rušilci liderji. Dva tipa SAN MARCO.

Rušilci. Vsega skupaj je sedem rušilcev. Od teh sta dva tipa IMPETUOSO domače proizvodnje, drugih pet pa so Italijani dobili od ZDA.

Fregate. Od trinajstih fregat jih je deset (dve tipa ALPINO, štiri tipa BERGAMINI in prav toliko tipa CENTAURO) domače proizvodnje, druge tri tipa ALTAIR pa so dobavile ZDA.

Korvete. Italijani imajo 20 korvet, izmed katerih je osem (štiri tipa DE CRISTOFARO in štiri tipa ALBATROS) sodobnih, dvanajst tipa ALPE je zastarelih in jih uporabljajo le v šolske namene.

Raketni čolni. V načrtu imajo pet raketnih čolnov, grade pa prototip. Raketni čolni bodo oboroženi z raketami »morje-morje« tipa OTOMAT, ki jih italijansko podjetje OTOMELARA izdeluje skupno s francoskim podjetjem MATRA. Raketa je težka približno 700 kg, njena bojna glava pa 200 kg. Raketin domet naj bi znašal 60—80 km.

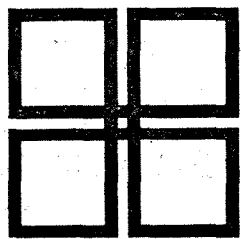
Torpedni čolni. Vseh torpednih čolnov je sedem, vendar so zastareli, ker izvirajo še iz druge svetovne vojne.

Motorne topničarke. Italija ima sedem topničark, od katerih je šest topničark (4 tipa FRECCIA in 2 tipa LAMPO) konvertibilnih, kar pomeni, da je mogoče njihovo oborožitev hitro nadomestiti s kako drugo. Uporabljati jih je moč kot motorne topničarke, torpedne čolne ali hitre minopolagke. Oborožitev in opremo je moč zamenjati z drugo že v 24 urah.

Minolovke. Od 61 minolovk so štiri tipa SALMONE. To so tako imenovane oceanске minolovke, ki so namenjene za delovanje na odprtem morju in v najtežavnejših vremenskih okoliščinah, medtem ko so druge tako imenovane obrežne minolovke.

Baze vojnih ladij. Vojne ladje italijanske vojne mornarice imajo baze v Tarantu, kjer je tudi glavna baza, Neaplju, La Spezii, Anconi, Messini, Augusti in Livornu. Poleg tega pa v te namene uporabljajo še Gaeto, Bari, Brindisi, Benetke, Palermo, Cagliari, Catania in La Maddalena.

RADOSLAV MANOJLOVIĆ

induplati

INDUSTRIJA PLATNIH IZDELKOV
JANJE, 6100 DOMZALE, SLOVENIJA
TELEFON N.C. 72811
TELEK 31315-TU-101

šotor TABORNIK

višina: 185 cm, stranska višina: 80 cm

material: vodonepropustno impregnirano bombažno platno, dno plastično, barvne kombinacije: oranžen, zelen, moder ali kamuflažno potiskan — nosilno ogrodje in pribor, teža 12,5 kg, 1 prostor z okencem iz mrežaste tkanine.

Splošne naloge družbenih sil

V »Smernicah za obrambo SFRJ pred napadom« je zgoščena bogata obrambna vsebina, ki razgrinja vso razsežnost idejnih zasnov, stališč in, kar je še posebej pomembno, tudi konkretne rešitve in naloge. Prav zato so smernice tudi akcijski dokument, ki naj vpliva na dejavnost vseh subjektov našega družbenopolitičnega, samoupravnega in gospodarskega sistema pa tudi slehernega občana, ne glede na njegovo starost, spol in poklic. Zato bomo o vsebini smernic razpravljali na številnih sestankih in postopno izoblikovali akcijski program celotne družbe. Ker so smernice idejno-politična in vojaška zasnova naše obrambne doktrine, moramo akcijski program izoblikovati kot sintezo vsega tistega, kar je na področju obrambne politike v zadnjih štirih letih razvila pozitivna naša neposredna praksa v DPS, družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih, občinah, asociacijah občanov v KS, štabih in poveljstvih ter v vseh PE. Zato bomo morali ob tem pomembnem dokumentu razviti našo dejavnost v naslednjih smereh:

● slehernega občana bo treba seznaniti z vsebino in pomenom smernic,

● resno preanalizirati naše dosedanje priprave ter odpraviti ugotovljene slabosti,

● slehernega pripadnika in obveznika oboroženih enot (JLA in PE TO) prepeljati s prizadevnostjo in zavestjo o njegovi vlogi v SLO.

Ob obravnavi smernic moramo poudariti, da se je naša obrambna politika že precej približala besedam, ki jih je nedavno izrekel tovariš Tito:

»Nenehno moramo izpopolnjevati sistem naše splošne obrambe na osnovi trajnih izkušenj naše narodnoosvobodilne vojne in tudi zato, da bi nadalje okrepili in razširili samoupravne pravice naših delovnih ljudi. Nemogoče si je namreč zamisliti uresničevanje samoupravnih pravic našega delovnega človeka v gospodarskem, političnem in kulturnem življenju nasploh, ne da bi take pravice uresničevali tudi na področju ljudske obrambe. V središču pozornosti mora biti naš delovni človek in njegova samoupravna pravica in dolžnost, da aktivno sodeluje v organiziranju obrambe vseh pridobiteljev naše socialistične revolucije in razvoja samoupravne socialistične družbe.

V smernicah so nanizana temeljna izhodišča naše zunanje politike, obrambne doktrine in strategije oboroženega boja, vloga in naloga družbenopolitičnega sistema, problemi materialne osnove, konkretizirane pa so tudi vloga in naloga vseh družbenih subjektov.

Ugotavljamo, da so obrambne priprave vedno bolj neločljiv del aktivnosti družbenopolitičnih, oblastnih in samoupravnih organov ter tudi vseh tistih družbenih organizacij, ki so odgovorne za vzgojo in pripravo mladine.

Prav zagotovo pa bo namen smernic dosežen šele, če jih bomo uspešno transformirali v življenje, če bomo ob doseženih stopnjah pripravljenosti na SLO ugotovili, kakšne naloge so pred nami, in kritično preanalizirali, na katerih področjih še zaostajamo.

Glede I. poglavja »Možnost napada na SFRJ« je potrebno opozoriti na nekaj zelo pomembnih izhodišč. Podane ocene mednarodne situacije se razlikujejo od običajnih ocen, ki ponavadi obravnavajo trenutno situacijo na mednarodnem vojaškopoličnem prizorišču. Vsa globina in daljnovidnost teh ocen glede možnosti napada na SFRJ leži namreč v dejstvu, da izhajajo iz današnjih in že dolgo trajajočih konstant v mednarodnih odnosih kot: blokvska delitev sveta, klasična nasprotja med kapitalizmom in socializmom, imperialistična in hegemonistična nasprotja, družbeno-ekonomska protislovja, razvitost in nerazvitost, lokalne vojne itd. Le takšna stvarna ocena položaja omogoča našim delovnim ljudem jasno spoznanje, da moramo biti stalno pripravljeni, ne glede na dnevne ali trenutne dogodke, ki se vrstijo na mednarodni sceni (kot so parole o mirnem sožitju vseh družbenih sistemov in ras, razorožitveni pogovori, dogovarjanje med velikimi silami, itd.). In ne samo to: če bodo naši delovni ljudje poznali stvarne razmere v svetu, bodo veliko manj dovzetni za razne propagandne, politične, malomeščanske in psihološke vplive, za razne vesti dvomljivega izvora itd., katerih cilj je, bodisi da nas uspavajo, vzbudijo dvome ali celo razkrajajo, bodisi zrahljajo našo pripravljenost in odločenost na SLO. Naj tukaj navedemo samo nekaj primerov:

● pojavi nezaupanja v vlogo in funkcijo ter učinkovitost SLO kot dejavnika v sodobni obrambni vojni,

● prebrenjevanje vojaške moči blokovskih sil in podcenjevanje lastnih možnosti, vse do podcenjevanja in dvomov o pripravljenosti delovnih ljudi, da bodo resnično

branili svojo domovino, človeške vrednote, osebno svobodo in samoupravni socializem,

● razširjanje mnenja, da se proti vsakemu napadalcu ne bomo enako odločno in vztrajno borili.

Avtorji takih pobud pozabljajo, da je bistvo SLO prav v obrambi samoupravnega družbenega sistema pred katerikoli napadalcem, v obrambi suverenosti, neodvisnosti in ozemeljski nedotakljivosti naše socialistične domovine.

V naslednjem obdobju moramo priprave na našo obrambno dejavnost še močneje prenesti med delovne ljudi, kajti samo z angažiranjem delovnih kolektivov, delavskega razreda kot osnovne sile našega socialističnega razvoja, bomo lahko dosegli nove in še večje uspehe v pripravah na SLO. Za takšne akcije je primeren prav sedanjí trenutek, ko ustanavljamo TOZD. Zagotoviti moramo, da bodo v TOZD tudi priprave na SLO obravnavane kot pomembna komponenta pravic delavca in delovnih ljudi v samoupravnem sistemu. Ko govorimo o podružbljanju obrambnih priprav in o približevanju obrambne politike našemu občanu v KS, v šolah, na podeželju, pa moramo doseči tudi večjo aktivnost odborov za SLO v teh skupnostih in organizacijah.

V pripravah na SLO so zlasti pomembne vse DPO in društva, v katerih deluje in se vzgaja mladina. Mlada generacija je tista sila in družbena skupina, ki prevzema breme in odgovornost nadaljnjega družbenega razvoja, v tem primeru pa tudi varnosti in obrambe. Kljub uspehom mlada generacija na področju priprav na SLO še ni prišla do polnega izraza. To se kaže v prepočasnem vključevanju mladine v obrambne priprave v delovnih kolektivih, KS, v odborih za SLO, v svetih za NO, raznih komisijah, PE itd. Pri uresničevanju upravnih pravic mladih na področju SLO se moramo vsi zelo odločno zavzeti za dejansko, ne pa zgolj formalno priznanje mlade generacije, njene pripravljenosti, znanja spretnosti, sposobnosti, ki jih mlad človek pridobiva v raznih društvi, taborniških in strelskih organizacijah, pri »TVĐ Partizani«, radioamaterjih, ljudski tehniki, jamarjih, judoistih, potapljačih, plavalstvu, padalcih, gasilstvu itd. Našo obrambno sposobnost bomo lahko še bolj povečali, če bomo te dejavnosti in vključevanje mladine vanjo vzpodbujali in materialno ter organizacijsko podpirali. Saj končno tukaj ne gre samo za dobroga vojaka, gre hkrati tudi za zdravega, v veliki meri samoupravno usposobljenega in tehnično izobraženega proizvajalca materialnih in umskih dobrin, pomembnih za celotno družbo, danes in jutri.

SLAVKO FRATNIK
STANE KOTNIK

TRI ORGANIZACIJE ZRVS

Mestna organizacija Zveze rezervnih vojaških starešin v Novi Gorici je imela nad 900 članov. Toda tako velika številnost ni bila v prid smotrnemu organizacijskemu delovanju. Zato sta se predsedstvo in občinski odbor ZRVS odločila, da bodo mestno reorganizacijo preosnovali v tri združenja; dve bosta delovali v mestu, ena pa v Solkanu.

To so nedavno že uredili. Prva organizacija se imenuje po Sergeju Mašeri; združuje okrog 350 članov. Druga je dobila ime po Maksu Valentinciču, tretja pa po Jožetu Lamutu-Saši. Sergej Mašera se je rodil leta 1912 v Gorici. Bil je mornariški oficir. Proslavil se je skupaj s Milanom Spasićem 17. aprila 1941, ko sta v Boki Kotorski potopila rušilec »Zagreb«, da bi ga ne dobil sovražnik, in sta za to tudi žrtvovala življenje. Maks Valentincič pa je bil španski borec, doma iz Solkana. Padel je leta 1937 v Španiji. Jože Lamut je bil v vrstah prvih borcev za osvoboditev Slovenskega primorja, ustanovitelj odborov OF v Gorici, Trstu in drugih primorskih krajih. Bil je prvi komandant bataljona »Simon Gregorčič«, a je že tri dni po imenovanju padel avgusta 1942.

V vseh petnajstih združenjih občinskega odbora ZRVS so skrbno razčlenili delovanje v minulemu letu in sprejeli delovne načrte za letos.

MILE GOJKOVIČ

telegrami

ŠKOFJA LOKA: Dne 13. maja bo občinski odbor ZRVS organiziral v Škofji Loki tradicionalno strelsko tekmovanje v počastitev DNEVA MLADOSTI. Pomerile se bodo ekipe ZRVS, JLA, strelskih društev, partizanskih enot in milice. Tekmovanje bo izvedla komisija za strelsko tekmovanje.

KOPER: Delo rezervnih starešin z mladino in usmerjanje mladih v vojaške šole in akademije je bilo v zadnjem letu veliko boljše kot prej, saj je bil v te šole trikrat večji odziv kot prejšnja leta. K temu je pripomoglo intenzivno delo vodstev ZRVS, šol in učiteljev ter organov za narodno obrambo. Kandidati so bili tudi po kvaliteti znanja mnogo boljši. V prihodnje bodo s poklicnim usmerjanjem na tem področju začeli že v 6. razredu, posebno skrb pa bodo posvetili prikazovanju, kakšno je konkretno delo in življenje mladih v vojaških šolah.

Praznik rezervnih starešin

Rezervni vojaški starešine občine Sežana vsako leto slavijo svoj praznik; vsako leto ga pripravi druga osnovna organizacija. Letošnje praznovanje, ki je bilo 6. maja, je bilo še posebej slovesno, popestrili pa so ga s kulturnim programom in tekmovanjem; gostitelj je bila osnovna organizacija ZRVS Dutovlje.

Tekmovanja v streljanju z vojaško puško se je udeležilo šest ekip osnovnih organizacij ZRVS, ekipe tabornikov, občinske strelske zveze, enot JLA iz Kozine in Sežane, radioamaterjev, vojaških vojnih invalidov, zveze mladine, jamarjev, lovcev, plavincev in milice. V streljanju z zračno puško in v rokometu pa so se pomerili učenci iz vseh osnovnih šol občine Sežana.

V osnovni šoli v Dutovljah so pripravili slikovno razstavo o dejavnosti rezervnih vojaških starešin v zadnjem letu, o dijaškem vojaškem domu Franc Rozman-Stane v Ljubljani, o življenju in delu v JLA ter o delu ekip prve pomoči. Poleg tega so predvajali tudi filma Krajevna skupnost v prvih dneh vojne in Svoboda 71.

V neposredni bližini je garnizija iz Postojne prikazala sodobno pehotno orožje in opremo, ki so si jo ogledali vsi rezervni vojaški starešine in s tem osvežili svoje znanje, a tudi spoznali marsikaj novega. Razstavljeno orožje in opremo si je z velikim navdušenjem ogledalo tudi številno prebivalstvo, še predvsem pa mladina. Za razlago so poskrbeli oficirji JLA, vsak gledalec pa si je lahko prebral najosnovnejše podatke o taktično-tehničnih lastnostih na panjih ob razstavljeni tehniki.

Po končanem tekmovanju, ogledu orožja, slikovne razstave in filmov je bil na vrsti slovesni del praznovanja; v katerega se je vključila tudi občinska konferenca SZDL Se-

KVALITETNA IZBOLJŠAVA V ZRVS

Na razširjeni seji občinskega odbora ZRVS Maribor so ugotovili, da se je v marsičem izboljšal sistem dela. To se kaže pri sodelovanju rezervnih vojaških starešin pri uresničevanju programov družbenopolitičnih organizacij tako v krajevnem kakor v občinskem merilu. Družbenopolitične organizacije zaradi tega izražajo zahtevo organizacijam ZRVS, saj je čutili ne le njihov vpliv, ampak tudi zavzetost pri doslednem izvrševanju njihovih nalog. K taki izboljšavi je prav gotovo pripomoglo dejstvo, da so po vseh krajevnih združenjih ZRVS opravili analizo dela svojega odbora in tudi o delu vsakega posameznika.

Občutiti je moč določen premik pri delu odborov SLO po krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah in po šolah. Kljub temu pa je treba opozoriti, da so med nedavno analizo članstva teh odborov ugotovili, da je ponekod zelo malo rezervnih vojaških starešin, ponekod pa celo ni nobenega, kar seveda ni prav.

Da bi povečali zanimanje za vpis mladincev v vojaške šole, so sklenili, da bodo letos septembra ali oktobra z dijaki šol obiskali nekatere vojaške šole, da bi se tako bodoči kandidati neposredno seznanili z življenjem in delom po teh šolah. Poleg tega bodo za to tri usposobljene tovariše pripravili, da bodo skozi vse leto obiskovali šole in imeli stalne stike s posameznimi vojaškimi šolami. Da bi lahko posameznim dijakom čim nazorneje predstavili posamezne rodove naše vojske, so se zavzeli, da bi lahko izrevije Naša obramba, ki je že doslej objavljala in še objavlja precej barvnih slik, te lahko tudi v izvedbo bolj izkoristili. Tvrstno slikovno gradivo, ki bi ga bilo treba še razširiti, bi lahko potem razkazovali ali pa opremili v obliki stencasov in tako omogočili, da bi ga lahko videlo čim več dijakov po šolah.

Po teh ugodnih uvodnih ugotovitvah so na razširjeni seji osvojili propozicije tekmovanja v taktično orientacijskem pohodu obdravskih občin in propozicij za občinsko tekmovanje v taktično orientacijskem pohodu, ki je bilo 27. aprila ob občinskem prazniku mesta Maribora. Končno so se sprejeli navodilo za izvedbo taktično-orientacijskih pohodov v osnovnih organizacijah ZRVS.

D. MIKLAVEC

žana; njen predsednik Bine Debevc je po uvodnem nagovoru podelil priznanja Osvobodilne fronte zaslužnim organizacijam, društvom in posameznikom za dosežene uspehe.

O pomenu občinskega praznika rezervnih vojaških starešin občine Sežana in doseženih rezultatih na področju vojaško-strokovnega usposabljanja in družbenopolitičnega delovanja rezervnih starešin pa je govoril predsednik občinskega odbora ZRVS Sežana Luka Miljuš; med drugim je poudaril, da je zveza rezervnih vojaških starešin zlasti v zadnjih dveh letih prešla iz okvirov zgolj vojaško-strokovnega usposabljanja svojega članstva v široko družbenopolitično dejavnost, pri čemer je, kot dokazuje tudi to praznovanje, povezana z vsemi družbenopolitičnimi, specializiranimi organizacijami, JLA in zlasti z mladino.

Za dosežene uspehe pri sodelovanju z zvezo rezervnih vojaških starešin je občinski odbor ZRVS Sežana podelil »srebrno plaketo ZRVS« garniziji iz Sežane, »bronsko plaketo ZRVS« pa je prejela najboljša osnovna organizacija ZRVS Dutovlje. V znak priznanja za uspešno delo na vojaško-strokovnem usposabljanju in družbenopolitični aktivnosti pa so prejeli »priznanja ZRVS« naslednji rezervni starešine: Alojz Švara, Vladimir Svagelj, Franc Regvard, Alfonz Zivec, Alojz Obersnel, Bernard Mahnič, Danilo Škrli, Robert Sila, Ignacij Kres, Luka Babič in Sašo Trebec.

Na koncu je predsednik občinskega odbora ZRVS razglasil rezultate dopoldanskega tekmovanja. Prehodni pokal za prvo mesto v tekmovanju z vojaško puško je prejela osnovna organizacija ZRVS Stanje, druga je bila osnovna organizacija iz Divače, tretja pa občinska strelska zveza. Med posamezniki je bil najboljši Viktor Gomezelj, drugi Miroslav Martinčič, tretji pa Franc Jankovič. V tekmovanju z zračno puško je bila prva osnovna šola Dutovlje, druga osnovna šola Divača in tretja osnovna šola Sežana. V rokometu so prva tri mesta zasedle osnovne šole iz Sežane, Dutovlje in Divače.

Za dosežene uspehe za najboljšo osnovno organizacijo ZRVS v sežanski občini v letu 1972 je prejela prehodni pokal osnovna organizacija iz Stanje.

Slavnostni del proslave so popestrili šolski pevski zbor iz Dutovlje, moški in mešani pevski zbori iz Dutovlje in Divače, godba na pihala in recitatorka iz osnovne šole Sežana.

BOJAN FERTIN

PRED POHODI ZRVS V LITJI

Občinski odbor ZRVS Litija se je zaradi sestave letošnjega programa dela in splošnega vojaškega pouka rezervnih vojaških starešin sestel že v mesecu januarju, ko so bili znani vsi elementi, v katero smer naj se letošnja vzgoja starešin odvija.

Ze več let opažamo, da je področje dela krajevnih združenj RVS precej enostransko, zato je občinski odbor z namenom, da se njihova dejavnost poživl in ji da nove oblike, sklenil prenesti izvedbo taktično-orientacijskih pohodov na krajevna združenja oziroma njihove odbore. Občinski odbor pa bo pri organizaciji in izvedbi pohodov dajal združenjem strokovno in finančno pomoč. Iz dosedanjega dela pri pripravi pohodov je razvidno, da je odločitev občinskega odbora popolnoma pravilna in da so nekatera združenja zelo resno pristopila k organizaciji.

Najdlje je pri pripravah prišlo krajevno združenje Gabrovka, ki je za pohod določilo praznik, t. j. 27. april, dan OF. Svoj pohod so združili s praznovanjem krajevnega praznika, tako da je pohod dobil širše obsežje.

Člani občinskega odbora, ki spremljajo priprave, upajo, da bodo tudi v ostalih treh združenjih pohodi izvedeni v maju in da bo mogoče občinsko tekmovanje najboljših ekip izvesti še v prvem polletju letošnjega leta.

Tudi predavanja bodo v kratkem izvedena. Vzporedno s predavanji bo občinski odbor organiziral tudi zbiranje prispevkov za spominski dom borcev NOV in mladine Jugoslavije v Kumrovcu. Priprčani smo, da bodo starešine podprli to akcijo in ponovno izrazili visoko zavest do pridobitve revolucije in lika vrhovnega komandanta maršala Tita.

LOJZE KOTAR

»Dolenjski list«
v vsako družino

TRŽIČ

TRAJNO DELO KOKRŠKEGA ODREDA

Dne 8. t.m. je bila v Trziču razširjena konferenca nekdanjih pripadnikov kokrškega odreda in zastopnikov mladinskih, planinskih in taborniških organizacij ter šolstva na Gorenjskem. Zastopani pa so bili tudi občinski odbori ZZZ NOV tistih gorenjskih občin, ki zavzemajo področje, kjer se je med vojno gibal kokrški odred. Ta odred ima domicil v trziški občini, deloval pa je na ozemlju šestih gorenjskih občin na levem bregu Save (v jeseniški, radovljiški, kranjski, trziški, domžalski in kamniški).

Odbor kokrškega odreda je deloval že doslej, a ni bil tako številčen in ni tako posegal na področje razvijanja tradicij NOB in drugih dejavnosti, kot si je zastavil naloge v prihodnje. Namen trziške konference je bil, da bi se dogovorili o trajnem delovanju razširjenega odbora. V prihodnje bi naj odbor povezoval delovanje kokrškega odreda na vsem območju, kjer se je odred gibal med vojno. Pri tem bi naj tesno sodeloval z borčevsko organizacijo in čedalje bolj prenašal svojo dejavnost na mladinske in še druge organizacije, pač glede na to, da se nekdanji borci starajo in jih je čedalje manj. Razmere pa tudi zahtevajo, da nikakor ne smemo držati križem rok, marveč se moramo resno posvečati delu ter pripravam na vseljudski odpor in vzgoji mladine.

Dosedanji odbor kokrškega odreda je po večmesečnih pripravah pripravil načrte za nadaljnje delovanje odreda. Delo bo sponelo predvsem na komisijah v okviru odbora kokrškega odreda in na pododborih, ki bi jih naj ustanovili pri občinskih odborih ZZZ NOV občin na območju odreda. Določili so šest komisij: za razvijanje tradicij NOB; za propagando; za zgodovinska vprašanja; za vseljudski odpor; za skrb za borce in aktiviste na levem bregu Save in komisijo za gospodarske zadeve. Pričakujejo, da bodo pododbori pri občinskih odborih ZZZ NOV našli dovolj koristnega dela.

Na konferenci so tudi pretresali osnutek statuta in ga načeloma potrdili. V razširjeni odbor so izvolili 38 članov, nekdanjih borcev, pa tudi mladine — tabornikov, planincev in zastopnikov mladinskih organizacij. Odbor bo poslej vodil Janko Prezelj-Stane, nekdanji komandant, s sodelovanjem treh podpredsednikov, tajnika in drugih članov. Združenja borcev NOV in občinski odbori bodo poslej dobili nedvomno pomembno pomoč pri različnih nalogah, kakršne si je zastavil odbor kokrškega odreda.

IVAN JAN

BEGUNJE NA GORENJSKEM

PROSLAVA KRAJEVNEGA PRAZNIKA

Dne 4. maja 1945 so enote Kokrškega partizanskega odreda zavzele Begunje in osvobodile vse jetnike zloglasnih nacističnih zaporov in tamkajšnji graščini. V spomin na ta dogodek proslavljajo občani krajevne skupnosti Begunje vsako leto svoj krajevni praznik.

Letošnja proslava krajevnega praznika je bila v nedeljo, 6. maja. Dopoldne ob 9. uri je bila osrednja slovesnost na dvorišču nekdanje nacistične mučnice. Po slavnostnem govoru Jožeta Kežarja so v kulturnem programu nastopili godba na pihala iz Lesc ter recitatorji in pevci mladinskega aktiva in osnovne šole. Predstavniki ZZZ NOV in drugih družbenih organizacij so nato položili vence k spomeniku talcev.

Popoldne so domačim gasilcem izročili v uporabo novo motorno brizgalno, nato je bila protipožarna vaja in mimohod nastopajočih in gostujočih gasilskih enot.

Poleg domačinov so se proslave krajevnega praznika udeležili tudi številni gostje in obiskovalci spominskega muzeja talcev.

LJUBLJANA-BEŽIGRAD

25-LETNICA STRELSKE DRUŽINE TABOR

Sodelovanje članov Zveze rezervnih vojaških starešin Posavje s strelsko družino Tabor na Ježici je bilo doslej tako tesno, da je odbor ZRVS prevzel pokroviteljstvo nad proslavo 25-letnice strelske družine. Pravili so že spored proslave, ki bo zajel strelska tekmovanja, slavnostno prireditev in letni občni zbor. Odbor ZRVS je za stroške že določil svoj prispevek.

Nekateri člani ZRVS so zelo dejavni v strelski družini. Zlasti je treba omeniti sodelovanje strelec z mladinci iz strokovnih šol, ki vadijo in tekmujejo v sekcijah (vseh je okrog 200).

Strelska družina je v svojem jubilejnim letu že doslej sodelovala v izbirnem tekmovanju pri streljanju z zračno puško za zlato puščico. Sodelovalo je 42 strelcev; trije člani so se uvrstili v sam republiški vrh. Zdaj pa tekmujejo za občinsko prvenstvo s streljanjem z zračno puško

(ekipe in posamezniki vseh razredov). Junija bo občinsko prvenstvo z malokalibrsko puško (za vse razrede).

Takoj po končanem šolskem letu septembra bodo priredili splošno strelsko tekmovanje z zračno puško, in sicer tako za ekipe šolskih aktivov, aktivov ZRVS, kakor tudi za člane gasilskih društev in delovnih organizacij na območju strelske družine. Decembra pa bo tekmovanje med strelici družine Tabor in vojniki vojašnice »Ljubo Šercer«, in sicer v okviru praznovanja dneva JLA.

Konec tega meseca bo družina imela letni zbor, ko bo hkrati proslava 25-letnice društva. Zaslužni organizacijski delavci bodo prejeli priznanja.

Strelska družina ima 90 članov. Na leto je 15.000 din izdatkov, medtem ko s članarino lahko zberejo največ 900 din. Vsa druga skrb pa je prepuščena vodstvu, da reši naloge, kako naj zagotovi dohodke za uspešno delovanje strelske družine. Člani ZRVS se zavedajo pomena strelske dejavnosti, zato jo podpirajo, tako s svojim sodelovanjem, pa tudi denarno po svojih močeh.

RAVNE NA KOROŠKEM

OBČINSKO SLAVJE BO TOKRAT V ČRNI

15. maj, ko so bili na Poljani v Mežiški dolini zaključni boji z okupatorjevo soldatesko v Evropi, je že vrsto let praznik občine Ravne na Koroškem. Slavlja so izmenoma v enem od štirih večjih središč te koroške občine.

Tudi letos pripravljajo v počastitev praznika občine Ravne na Koroškem vrsto slovesnosti. Osrednja prireditev pa bo v nedeljo, 13. maja, in sicer v Črni na Koroškem.

V tem slikovitem kraju na koncu Mežiške doline se bodo prihodnje nedelje, 13. maja, zbrali člani splošnega zbora občine Ravne na Koroškem na slavnostni razširjeni seji. Seja se bo začela ob 10. uri dopoldne v telovadnici tamkajšnje osnovne šole. Na seji bodo podelili med drugim tudi letošnje nagrade občine Ravne na Koroškem za posebne dosežke na posameznih področjih dejavnosti.

CELJE

BORCI ZA DOM V KUMROVCU

Združenje borcev NOV »Dušan Kraigher« v Celju je imelo 19. aprila izredni zbor. Predsednik Tone Gabrič je izčrpano, celi dve uri poročal o dejavnosti borčevske organizacije v zadnjem obdobju v zvezi z uresničevanjem nalog, ki jih narekuje pismo tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ.

Mnogo so razpravljali o socialnem in zdravstvenem varstvu članstva ter o stanovanjskih zadevah. Zbiranje prispevkov za dom v Kumrovcu zadovoljivo napreduje. Na predlog predsednika so zborovalci vplačali takoj na zboru prispevke po 1 odstotek osebnih dohodkov in pokojnin.

FRANJO KINCL

GORJE PRI BLEDU

DOGODKI V PRAZNIČNIH DNEH

Učenci osnovne šole »bratov Zvan« so v tednu pred prazničnimi dnevi zbirali odpadni papir. Razredi so tekmovali med seboj. Obrali so vsako hišo po gorjanskih vaseh in prodrli celo na Bled. Zbrali so 8752 kg papirja ali 280 kg poprečno na učenca. Najboljši je bil osmi razred. Denar za izkupiček papirja je namenjen za Kozjansko in za spominski dom v Kumrovcu. Šola bo najboljšo nabitelce nagradila s šolskim izletom.

Na dan Osvobodilne fronte slovenskega naroda je bila v Gorjah v domu TVD Partizan proslava. Nastopila je gorjanska godba na pihala. Enak koncert bo imela ob svojem jubileju v tem mesecu. Na sporedu proslave je bil tudi nastop gorjanske folklorne skupine in mladinci so recitali pesmi. Udeležba ni bila zadovoljiva.

Iz našega okoliša so ob prazniku OF dobili priznanje za svojo revolucionarno dejavnost med vojno in za požrtvovalno delo po osvoboditvi naslednji tovariši: Janez Kojančič iz Gorij, Ludvik Rekelj iz Zasipa, in Franc Burja iz Rečice.

Na prvi maj so gorjanski godbeniki za budnico igrali spodbudne koračnice in borbene pesmi. Na splošno pa ljudje pri nas premalo spoštujejo naše praznike.

JOŽE AMBROŽIČ

KOPER

DEJAVNOST OBALNEGA ODBORA ZRVS

Obalni odbor ZRVS v Kopru je imel prejšnji mesec svojo drugo redno sejo v sedanjem delovnem obdobju. Na nji so razpravljali o taktično orientacijskih pohodih

in obveznih izpitih (ki jih bodo opravili v tem mesecu). V drugi polovici junija bodo strelske vaje in tekmovanja, ki se jih bodo udeležile tudi mladinske ekipe.

Delo organizacij je ocenil predsednik obalnega odbora ZRVS Ivan Puntar. — Letos so dosegli že lepe uspehe pri delu z mladino. Med drugim je tudi trikrat večji vpis v vojaške šole kakor pa prejšnja leta. V prihodnje bodo začeli mladino poklicno usmerjati že v šestem razredu osemletke. Z delom in življenjem v vojaških šolah bodo mladino seznanili tudi z izleti ter obiski vojaških šol v tem mesecu.

Na seji so sprejeli še številne sklepe o letošnjih nalogah odborov ZRVS na obalnem področju.

IVAN POŽENEL

SLOVENJ GRADEC

MED PRVIMI PIONIRJI IZ PAMEČ

Tudi v Mislinjski dolini je stekla akcija zbiranja prispevkov za postavitev spominskega doma borcev NOV in mladine Jugoslavije v Kumrovcu. Akcijo vodi poseben 9-članski odbor pri občinskem odboru ZZZ NOV Slovenj Gradec. Njegov predsednik je Ivan Majcen, predsednik občinskega odbora ZZZ NOV Slovenj Gradec. V odboru so predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij ter nekaterih drugih organizacij in društev. Podobne akcijske odbore so imenovali tudi pri vseh krajevnih združenjih ZZZ NOV v občini Slovenj Gradec.

V Mislinjski dolini računajo, da bodo zbrali okrog 110.000 din za spominski dom borcev NOV in mladine Jugoslavije v Kumrovcu. Denar bodo zbirali v organizacijah združenega dela in na terenu. Pri tem računajo, da bodo vsi, ki so zaposleni, prispevali vsaj po 10 dinarjev. Seveda pa bodo izkoristili tudi vse druge oblike za zbiranje prispevkov.

Med prvimi, ki so se vključili v akcijo zbiranja prispevkov za spominski dom borcev NOV in mladine Jugoslavije v Kumrovcu, so bili člani Združenja rezervnih vojaških starešin Slovenj Gradec, ki so zbrali 900 dinarjev. Zdaj so v akciji za zbiranje prispevkov člani ZRVS Šmartno pri Slovenj Gradcu.

V akcijo so se vključili tudi učenci osnovne šole Pameč. Za dom so zbrali za zdaj sicer le 130 dinarjev, so pa pozvali vse pionirske odrede v Mislinjski dolini, da se kar najbolj aktivno in prizadevno vključijo v akcijo zbiranja prispevkov za spominski dom borcev NOV in mladine Jugoslavije v Kumrovcu.

VELENJE

REŠEVANJE STANOVANJSKIH PROBLEMOM UDELEŽENCEV NOB

Že pred letom 1968, ko so bila zagotovljena dodatna namenska sredstva za reševanje stanovanjskih problemov udeležencev NOV, so v Saleški dolini ob velikem razumevanju tako občinske skupščine kot delovnih organizacij rešili precej stanovanjskih problemov bivših borcev, posebej še tistih, ki so jih zaposlovala delovne organizacije.

Po uvedbi obveznega prispevka za gradnjo stanovanj borcev NOV so pred štirimi leti tudi v Velenju ustanovili posebno občinsko komisijo za reševanje stanovanjskih problemov borcev NOV, ki se je lotila načrtnega razreševanja stanovanjske problematike udeležencev NOV v Saleški dolini. Denar — v razdobju 1968—1972 je bilo skupaj na voljo nekaj nad 8 milijonov dinarjev — so namenili za nakup stanovanj za udeležence NOV, ki niso imeli lastnih sredstev za stanovanjsko izgradnjo in ki so stanovali v neprimernih najemnih stanovanjih, prav tako pa tudi za posojila za adaptacije in večja popravila stanovanjskih hiš udeležencev NOV, ki so prebivali v neprimernih stanovanjskih razmerah. Pri dodeljevanju posojil so imeli prednost borci-kmetje in udeleženci NOV s podeželja.

Z nakupom družbenih najemnih stanovanj ter s posredovanji pri velenjskem stanovanjskem podjetju in pri delovnih organizacijah je stanovanjska komisija borcev NOV rešila v zadnjih letih precej stanovanjskih problemov udeležencev NOV, ki jih je bilo mogoče rešiti le z dodelitvijo družbenih najemnih stanovanj. Leta 1971, na primer, so kupili v Šoštanju in Velenju 6 družinskih stanovanj za udeležence NOV, lani pa so večino razpoložljivega denarja namenili za nakup družbenih stanovanj in so v Velenju ter Šoštanju kupili 9 družinskih stanovanj ter 9 garsonjer.

Na predlog združenj borcev NOV iz posameznih krajevnih skupnosti v občini Velenje jo komisija v razdobju 1969—1972 odobrila 411 udeležencem NOV posojila za adaptacije, dograditve in večja popravila stanovanjskih hiš. Posojila — njihova višina se je gibala med 4.000 in 40.000 dinarjev — je dobilo med drugim tudi 145 kmetov in več kot 100 upokojujencev, skupno pa so razdelili nad 4.500.000 dinarjev.

Še preostale nerešene stanovanjske pro-

bleme udeležencev NOV iz Saleške doline bodo v prihodnje reševali v okviru občinskega stanovanjskega sklada, v katerega so prenesli tudi blizu 440.000 dinarjev namenjenih sredstev, v ta sklad pa se bodo stekale tudi anuitete od odobrenih posojil udeležencev NOV. Predvideno je, da bo v okviru občinskega solidarnostnega sklada delovala posebna 5-članska komisija, ki bo urejala stanovanjska vprašanja udeležencev NOV.

M.

MARIBOR

RAZNOLIKA IN USPEŠNA VZGOJNA DEJAVNOST ZRVS

Po podatkih občinskega odbora ZRVS Maribor (poročal je DRAGO KRANJC, predsednik komisije za vzgojo) povzamamo, da je bil lanskoletni program splošne in strokovne vzgoje rezervnih starešin v celoti izpolnjen. Njihovo izvajanje je bilo glede na oblike zelo pestro. Tako so se rezervni vojaški starešine udeleževale predavanj, orientacijsko taktičnih in patrolnih pohodov, strokovnega pouka po rodovih in službah, streljanja in končno izpitov. Organizatorji pouka so ob tem posvetili še posebno pozornost obravnavanju problemov splošnega ljudskega odbora v občini in v krajevni skupnosti. To temo so obravnavali v 13 krajevnih organizacijah enkrat, v 11, vključno s sekcijo ZRVS in UVJ, dvakrat, v 4 večjih krajevnih organizacijah pa deljeno po štirikrat.

Z obiskom na predavanjih niso bili vedno zadovoljni. Včasih je bilo navzočih tako malo rezervnih vojaških starešin, da so morali posamezna predavanja ponavljati, zlasti od aprila do junija 1972, kdaj pa kdaj pa je bila tudi udeležba komaj 40 odstotka. Tako so zabeležili, da se je do oktobra lanskega leta od vseh obvezanih udeležilo predavanj le 73,3 odstotka rezervnih vojaških starešin.

Na lanskoletnih orientacijsko-taktičnih in patrolnih pohodih je sodelovalo 74,7 odstotka rezervnih starešin. Udeležba bi bila vsekakor mnogo večja, saj so bili pohodi organizirani kvalitetno, ker pa so jih izvajali ravno takrat, ko je bilo slabo vreme, je bil zaradi tega obisk toliko manjši. Takšne pohode so izvedle krajevne organizacije v Sladkem vrhu, Kungoti, v Selnici ob Dravi, v Framu in še nekatere druge.

Lani so pripravili tudi streljanje z avtomatom, potem pa so se ekipe krajevnih organizacij pomerile na orientacijsko-taktičnem in patrolnem pohodu v občinskem merilu, kjer je sodelovalo kar 21 ekip. Med najboljšimi so bile ekipe iz združenj Koroška vrata, Rotovž-Talci, Melje, Hoče, Jočo Zagernik itd. K temu je treba še reči, da krajevna organizacija RVS Ruše že vrsto let prireja ekipno tekmovanje v streljanju z vojaško puško. Tekmovanja so se udeležili rezervni vojaški starešine iz 14 osnovnih organizacij. Najuspešnejše so bile ekipe: Ruše I, Jožica Flander, Pobrežje, Rotovž-Talci, Duplek, Hoče itd.

Poleg tega so lani organizirali ekipno tekmovanje obdravskih občin. Organiziral ga je občinski odbor ZRVS Ormož ob dnevu njihovega krajevnega praznika. Mariborske ekipe so dosegle v skupnem rezultatu peto mesto, v streljanju z vojaško puško in pri reševanju taktičnih nalog pa drugo mesto. Poleg tega so sodelovali pri lanskoletnem dopolnilnem programu in se udeležili v večjem številu ogleda oborožitve brigad, potem pa še oglednega napada na helikopterski desant. Obakrat je to pripravila mariborska garnizija. Pri dopolnilnem programu so v posameznih akcijah sodelovale krajevne organizacije — ene bolje, druge slabše. Vsekakor pa je treba reči, da so bile na področju obrambne vzgoje prebivalstva najbolj delovne krajevne organizacije Pobrežje, Kamnica, Fram, Pesnica, Lovrenc na Pohorju, Starše, Miklavž in Sentilj. Te in pa še nekatere druge krajevne organizacije so pripravile tudi razna predavanja za občane, ki niso razporejeni, ob krajevnih praznikih pa so bile pobudniki raznih tekmovanj.

Rezervni vojaški starešine v občini Maribor so poleg vsega tega lani sodelovali pri raznih družbenopolitičnih nalogah, vključno pri obrambni vzgoji prebivalstva, zlasti še pri pripravah za izvedbo referendumov za samoprispevek za gradnjo šol in varstvenih ustanov, združenj kmečkega in delavskega zdravstvenega zavarovanja, krajevnih praznikov, proslavah, spominskih dnevih itd.

D. MIKLAVEC

PROMETNO
HOTELSKO
TURISTIČNO
PODJETJE
VIATOR
LJUBLJANA

TURISTIČNA DEJAVNOST: v turistični agenciji VIATOR in poslovalnicah v Ljubljani, v Kranjski gori, na Jesenicah, na Bledu, na Vrhniki, v Kamnici, v Ravnah, v Slovenj Gradcu, v Ljutomeru in v Zagrebu.

Davčne olajšave kmetov borcev

Slovenske občine so prejšnja leta urejale davčne olajšave kmetov-borcev narodno osvobodilne vojne s svojimi davčnimi odloki. Pogosto so bili kmetje-borci v raznih občinah v neenakem položaju, ker občine tega vprašanja niso urejale enotno. Nekatere občine pa davčnih olajšav kmetom-borcem sploh niso dajale, vendar ne morda zato, da bi tega ne hotele, marveč bolj zaradi načelnega stališča, češ da je to republiška naloga.

Naposled je prevladalo stališče, da je treba urejati olajšave kmetom-borcem NOV enotno za vso republiko. Tako je naša republika lani z zakonom o davkih občanov uredila davčne olajšave kmetom-borcem NOV. Predpisi veljajo tudi za španske borce, predvojne revolucionarje, borce za severno mejo 1918/19 in za slovenske prostovoljce iz vojn od leta 1912 do 1918 (balkanske vojne); vendar je pogoj, da kmet-borec kot davčni zavezanec (ali njegov zakonec) nima dohodkov iz drugih virov (iz delovnega razmerja, pokojnine, obrtne ali druge samostojne dejavnosti).

Po 62. členu zakona o davkih občanov se davčna olajšava priznava takole:

50 odstotkov odmerjenega davka imetnikom partizanske spomenice 1941, španskim borcem in predvojnimi revolucionarjem;

30 odstotkov odmerjenega davka borcem, udeležencem NOV, ki imajo čas udeležbe ali čas aktivističnega delovanja priznan dvojno pred 9. septembrom 1943 oz. med 13. oktobrom 1943 in 15. majem 1945;

20 odstotkov odmerjenega davka borcem, udeležencem NOV, ki imajo čas udeležbe ali čas organiziranega delovanja v narodnoosvobodilnem gibanju priznan dvojno z začetkom pred 1. januarjem 1945;

10 odstotkov odmerjenega davka borcem, udeležencem NOV, ki imajo čas udeležbe priznan dvojno od 1. januarja 1945, in borcem za severno mejo v letih 1918/19 ter slovenskim prostovoljcem iz vojn od leta 1912 do 1918.

Pravico do davčne olajšave ima tudi zakonec umrlega kmeta-borca, če je borec izpolnjeval predpisane pogoje; olajšava se mu prizna v enakem obsegu, kot bi veljala za borca samega. Prav tako se davčna olajša-

va prizna kmetu, če je njegovemu zakoncu priznan status borca oz. če zakonec izpolnjuje enega izmed v zakonu določenih pogojev.

Posebno davčno olajšavo za kmete-borce NOV uvaja torej zakon o davkih občanov; zato se davčna olajšava nanaša le na davke, ki jih za zasebne kmete predpisuje ta zakon. Davčna olajšava za kmete-borce NOV je torej mogoča le na odmerjeni republiški in občinski davek na dohodke iz kmetijske dejavnosti. Potemtakem olajšave ni mogoče priznavati kmetom-borcem na druge odmerjene davčne obveznosti, kakršne so n. pr.: prispevek za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje ter morebitne druge dajatve, določene z drugimi predpisi.

Za kmete nasploh je predpisanih več oblik davčnih olajšav glede na izpolnjene pogoje, tako da olajšave lahko nastopajo tudi vzporedno; zaradi tega je mogoče, da je kakšen kmet, zlasti borec NOV, popolnoma oproščen davka po zakonu o davkih občanov. Pogostni so primeri, da kmet kot borec NOV sploh ne more biti deležen davčne olajšave, ker je davčna olajšava izčrpana na podlagi drugih olajševalnih oblik. Tako so n. pr.: vsi kmetje iz višinskih krajev po drugem odstavku 66. člena zakona o davkih občanov popolnoma oproščeni tako republiškega kot občinskega davka, če živijo v krajih, kjer so pridelovalne, gospodarske in prometne razmere zlasti neugodne; v ta namen pa je morala občinska skupščina predpisati primerna merila za popolno davčno oprostitvev. Gre za kmete z manjšim katastrskim dohodkom. Ljubljanske občine so kot merilo predpisale, da katastrski dohodek ne sme presegati 4000 din, da je lahko kmet popolnoma oproščen republiškega in občinskega davka.

Občinske davčne službe pogosto ne poznajo tako dobro razmer, da bi lahko kmetom-borcem NOV priznale olajšave po uradni dolžnosti. Zato naj upravičenci do davčnih olajšav bodisi sami posredujejo na občini, bodisi naj zanje to store borčevske organizacije, krajevne skupnosti ali kdor koli drug, ki jim lahko pomaga.

IVAN LOVŠE

imeli smo ljudi

Berta Zaleznik

Berta Zaleznik iz Skornega pri Soštanju, dolgoletna članica ZB NOV, je umrla marca. Rodila se je leta 1901. V mladosti si je služila kruh kot služkinja. Z revolucionarji je začela sodelovati že pred drugo svetovno vojno. Ze leta 1941 pa je bila povezana z bratom Mravljak in Mrožem, ki jim je večkrat dajala zavetlišče. Zelo je trpela, saj jo je bolezen priklenila na posteljo za dolgih dvajset let, vendar je bila do zadnjega dne vedra. Ohranili jo bomo v najlepšem spominu!

Ivan Glasenčnik

Ivana Glasenčnika smo pokopali 6. februarja 1973 na pokopališču Podkraj pri Velenju. Umrl je v 76. letu starosti kot upokojeni gozdarski delavec. Rodil se je v več članski kmečki družini v Razborju pri Slovenj Gradcu. Ze 12 let je moral od doma na delo kot pastir. Kasneje je bil gozdni delavec, s svojim skromnim zaslužkom je v Zavod pri Soštanju preživljal šestčlansko družino. Leta 1942 se je povezal z Osvobodilno fronto kot terencec in sodeloval vse do osvoboditve. Kljub skromnemu zaslužku so bila vrata njegovega doma vedno odprta partizanom in vedno je našel zanje tako potrebni živež.

Za svoje požrtvovalno delo je bil tudi odlikovan. Bil je dober in skromen človek, ki je storil svojo človeško in družbeno dolžnost.

Viktor Čeh

Rodil se je 26. avgusta 1929 v Bišu — Trnovska vas pri Ptuj kot sin kmeta. Dobil je osnovno šolo in kmetijsko šolo. Njegov oče je bil naprednega mišljenja, zaradi tega Čehove družine Nemci niso sprejeli v obvezno organizacijo Steyrischer Heimatbund. V zgodnji jeseni leta 1944 se je pokojni Čeh srečal s funkcionarjem Jožefom Bezjakom — Priplekom in Francem

Kolmaničem. Od tedaj je sodeloval z NOB. Bil je kurir za teren Senarsko, Trojico in Selce. Po kurirski zvezi je prejemal razne letake in parole, ki jih je trosil po vaseh in trgih. Bil je ves čas zelo zanesljiv in požrtvovalen mladenič.

Po vojni je ostal doma na kmetiji vse do odsluženja kadrovskega roka, po vrnitvi iz armade, leta 1951, se je zaposlil pri okrožnih zaporih v Mariboru kot paznik, leta 1945 pa na pošti v Mariboru. Po štirih letih je odšel v službo v Dravograd, medtem pa je opravil tečaj za zemljiško-knjižnega referenta ter nastopil službo pri občinskem sodišču v Slovenj Gradcu. Je bil poročen in oče treh otrok. Tovarisa Čeha smo poznali kot požrtvovalnega in zavedega človeka socialistične družbe. V »TV 15« je izšlo precej prispevkov izpod njegovega peresa. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Franc Tolar

Franca Tolarja, bivšega borca in aktivista, dolgoletnega člana družbenopolitičnih organizacij v škofjeloški občini, smo spremlili na zadnji poti v Zelezniških sredi aprila. — Rodil se je leta 1914 na Prtočju. V osvobodilnem gibanju je začel sodelovati leta 1941, leta 1943 pa se je pridružil brcem. V NOV je imel številne odgovorne naloge — od postavljanja partizanskih bolnišnic, kurirskih postojank, do sodelovanja pri ustanavljanju organov ljudske oblasti. Ukvarjal se je tudi s fotografiranjem in naprav številne pomembne posnetke partizanskih enot in dogodkov med narodnoosvobodilno vojno. Čeprav je bil slabega zdravlja, je celo kot stodoletni vojaški vojni invalid po vojni požrtvovalno sodeloval pri družbenih nalogah ter pri pospeševanju gospodarskega razvoja svojega kraja. Za plodno delo je prejel več odlikovanj in priznanj. — Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

Marija Ledinek

Od Marije Ledinek iz Florijana pri Soštanju smo se za vedno poslovili januarja. Mladost je preživela na kmetih, pozneje pa si je kot kmečka mati med narodnoosvobodilno vojno pridobila spoštovanje med številnimi borci, ki so se zatekali na njen dom. Ledinekova mati je znala odrezati obilen kos kruha utrjenemu partizanu. Tudi njeni sinovi so bili borci, na kar je bila zlasti ponosna. Tudi po vojni je bila vse do prezgodnje smrti dejavna v družbenih organizacijah.

OBVESTILO

Obveščamo vse domicilne brigade NOV, TV kurirje in veziste, predstavnike bataljonov in Krajevnih organizacij ZB NOV, da je zborna mesto udeležencev pohoda v Križankah na Napoleonovem trgu dne 12. maja 1973 ob 10. uri dopoldne.

ODBOR ZA POHOD »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE«

ODKRITJE SPOMINSKEGA OBELEŽJA

ZB NOV Sava v sodelovanju Občinskega odbora ZB NOV Litija bo v ponedeljek 14. maja 1973 ob 15. uri na Spodnjem Logu pri Litiji ob prihodu »Kurirčkove pošte« odkrila spominsko obeležje prehoda čez reko Savo na tem področju med NOB, ki so ga uporabljali kurirji, aktivisti in naše enote.

Na slavnost vabimo vse borce in aktiviste, ki so se med NOB zadrževali v tem kraju ali uporabljali ta prehod, ter druge občane. Kulturni program bodo izvedle osnovne šole Sava, Litija in Smartno.

INTERNIRANCI KZ LEITMERITZ!

Naše letošnje srečanje bo v soboto, 12. maja 1973, na Vrhniki.

Zbor ob 13. ur. v hotelu »MANTOVA« nato skupen odhod v Močilnik ob izviru Ljubljance, kjer bomo obujali spomine na taboriščno življenje. Pridite v čimvečjem številu.

Pripravljalni odbor

PRODAJNI SERVIS

modna hiša

LJUBLJANA

Ker nas pomladno vreme največkrat obdaruje z obilico dežja, je dežni plašč nepogrešljivo oblačilo v vsaki garderobi.

MODNA HIŠA je pripravila velik izbor ženskih in moških dežnih plaščev, izbirali pa boste lahko med modno krojenimi in klasičnimi modeli v aktualnih materialih in barvah.

PREKLIC

Preklicujem besede, ki sem jih izrekel dne 21. aprila 1973 tovarišu Angelu Ozebku iz Prapetnega brda.

Tomaž Poljak,
Prapetno brdo 7, p. Slap ob Idrijci

DOLENJSKE BANKE IN HRANILNICE V NOvem MESTU

IN POSLOVNIH ENOT V KRškEM, METLIKI, NOvem MESTU, TREBNJEM IN NA MIRNI

KJER ZBIRAJO HRANILNE VLOGE IN JIH OBREŠTUJEJO OD 7,5 DO 10%.

VODIJO ZIRO RAČUNE IN DEVIZNE RAČUNE OBČANOV.

OPRAVLJAJO DEVIZNO-VALUTNE POSLE IN ODKUP TER PRODAJO DEVIZ.

DAJEJO KREDITE ZA STANOVANJSKO GRADNJO, POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA, OBRTI IN TURIZMA NA PODLAGI NAMENSKEGA VARČEVANJA.

ODOBRAVAJO KRATKOROČNE IN DOLGOROČNE KREDITE.

OPRAVLJAJO VSE DRUGE BANČNE POSLE.

ZAUPAJTE DBH SVOJE DENARNE ZADEVE, SAJ JE TO VASA BANKA.

Mati z otroki pri partizanih

(Nadaljevanje)

Zvečer smo hodili vasovat drug k drugemu in se pogovarjali o novicah, ki so jih prinašali kurirji iz Loške doline. Nekega jesenskega dne nas je obiskal Krištof, doma nekje z Blok. Imeli smo skupen stanek. Krištof nas je seznanil z vsemi notranjimi in zunanje-političnimi dogodki. Govoril nam je o uspehih Rdeče armade in porazih Nemcev na raznih frontah. Te besede so nam vtile nov val navdušenja in še silneje smo zahrepeneli po svobodi. A dnevi so nam tekli počasi. Ta čas so dogradili veliko leseno barako, ki je bila v globači. Decembra smo se začeli seliti v barako. Zapustili smo tedanje smrekove kolibe, zlezli iz njih kakor palčki iz pravljic in se naselili v barako. V baraki so bila od obeh strani razporejena ležišča. Po sredini pa je bil prazen prostor, kjer sta bili postavljeni dve peči. Pod barako je bila skopana velika jama, napolnjena s krompirjem za zimo. Nekaj družin pa je še ostalo zunaj barake, v kolibah nad globačo. Verjetno zato, ker nas je bilo za barako preveč. Tudi zanje so bile zgrajene majhne brunarice, ki so bile bolj pripravne za prezimovanje. Avščeva družina si je zgradila bajto prav na robu globače nad barako, prav na kraju, kamor so tistega usodnega dne najprej prišli Italijani in belogardisti.

Čas je šel počasi naprej, dan je bil vedno krajši. Noči temne, dolge. Na poznojesenskem nebu ni bilo nobene zvezdice. Visoko gori pri vrhu Snežnika je bučal veter ter se zapletal v vrhove stoletnih snežniških gozdov ter nam oznanjal poslabšanje vremena. Naslednjega dne se je še stopnjeval. Veter se je zaganjal v košate bukve in hoje okrog barake, suhe veje so se lomile in s truščem padale na tla. Potem je potegnil mrzel sever. Začelo je snežiti. Čez noč je bil pokrit gozd z belo odejo. Snega smo bili tedaj veseli. Rabili smo ga za kuhanje in pranje.

Ob večerih smo posedali pri pečeh v baraki. Komisar Rafael Kovačič je imel politične ure. Prebiral nam je tudi radijska poročila. Zelja po koncu vojne, po svobodi, nas je zajemala vedno bolj. Hrepenenje po boljšem in lepšem življenju je dihalo med nami. Nekega dne je prišel s Primorskega tovariš, ki so ga klicali Svoboda. Vsi smo se zgrnili okrog njega in vprašanji ni bilo ne konca ne kraja. Komaj nam je odgovarjal. Zatrjeval nam je, da se na splošno govori po Primorskem in drugod, da bo do božiča vojna končana. V civilnem logorju je zavladalo nepopisno veselje. Po tem dogodku sem obiskala Francozo Avščevu na robu gozda. Ko sem stopila v bajto, je iz majhne železne peči prijetno grela. »Kako ti napreduje dojenček,« sem vprašala. »Kar dobro, zdrav je in ponoči je miren.« »A ti si zdrava?« »Za zdaj sem, kar še bo,« mi je odgovorila. »Morala bi imeti močnejšo hrano, ko dojam,« pa saj veš kako je, pomagati se ne da. Vanda in Marija sta bili blede in slabotni, Tonček je bil videti še najbolj krepak.

Nedaleč od barake sta imeli svojo bajto tudi Levčkova mama in Paternostova Francka. Sin Levčkove mame, dobro znani Levčkov Vinko, znan po svojih junaških dejanjih, in sin Paternostove sta ju večkrat obiskala in jima opazila bajto, da je bila toplejša. Ko sem spet pogledala k Levčkovi mami in Paternostovi Francki, prideta mimo dva tovariša, ki sta prišla nekje od daleč, iz ene od enot. Začel se je pogovor. Priporočevala sta zadnje novice. Levčkova mama ju je spet povprašala o tem, kar si je najbolj želela slišati in kar smo vsi želeli, kdaj bo konec vojne. Tovariša sta nam v lepih besedah razložila vse potankosti in poudarila, da bo konec mogoče do marca meseca. Zavzdihnila je Levčkova mama in zavzdihnila so druge žene, ki so to slišale. Levčkova mama je imela solze v očeh. Nekatere je posill jok, a druge so umolknile in nemo zrle predse. »Ah, še kako dolgo bo to trajalo!« še enkrat ponovi Levčkova mama in debela solza ji je zdrknila po uvelim licu.

Konec vojne in svoboda, ki smo si ju slikali v snežniških gozdovih, pa sta se hudo oddaljila. Minil je usodni božič 1942, minil je marec 1943, minili sta še dve pomladi, še dva meseca marca in še več. Doživela je še veliko hudega, preden je bil konec vojne. Kaj bi bila občutila Levčkova mama v svojem srcu takrat, ko bi bila jasno vedela za zadnji dan te težke in strašno krivične vojne? Na srečo pa tega ni vedela. In tega tudi nismo vedeli drugi, tega ni vedel nihče.

Sneg, ki je zapadel v prvi polovici decembra, ni ležal dolgo. Od juga je potegnil gorak veter in sneg je hitro izginil. Tovarišice Majolka, Marica in Francka so dobile sporočilo, naj se vrnejo domov na Kočevsko. Bile so zelo vesele. Z njimi je

odšel tudi naš kuhar Polde. Namesto Polde je bila določena za kuharico Tončka Razdrih.

Na vrhu, nedaleč od globače, kjer je stala baraka iz brun, je bila stražarnica. Stražar je vesno opravljal svojo dolžnost, saj se je zavedal, da so od njegove budnosti odvisne družine z ostarelimi in otroki.

Hrana v Šimenovih dolinah se je zadnji čas izboljšala. Večkrat je meso s krompirjem. Zdaj na bukvi visi več velikih kosov mesa. Malo više nad barako sta pastirja privezala vsako kravo k svoji smreki. Ti kravi bi pozneje, ko ne bi bilo več paše in ko bi sneg zapadel, gotovo pobili, da bi bilo mesa za zimske dni. Čutili in upali smo, da bomo nekako prebrodili mrzlo in neizprosno zimo. Tako bi bili nekako prebili do spomladi. A nepredvidena usoda je odločila drugače.

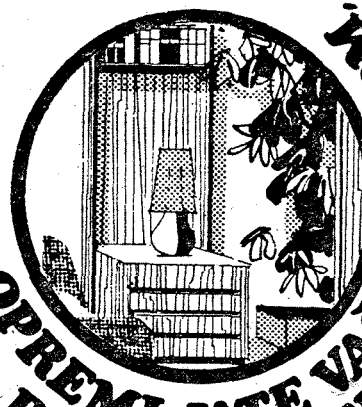
NAPAD NA CIVILNI LOGOR

Prišel je tisti usodni 19. december 1942. Bil je oblačen dan. Nebo je bilo prepreženo s težkimi, črnimi oblaki in nikjer ni bilo videti koščka modrega neba. Od juga je vel gorak veter, se zaganjal v vrhove jelk in smrek, čez gozdove in globine širnih snežniških gozdov. Tudi tega dne smo šli iz logorja skoraj vsi po krompir na Babno polico, kjer smo ga za sproti v kuhinjo še vedno nosili. Jaz tisti dan nisem šla po krompir. Namesto mene sta šla Eda in Vera. V logarju sem pomagala lupiti krompir. Pomalem je začel rosiiti dež. Popoldne, ko smo olupile krompir in ga dale kuhat, so prišli tovariši in moja otroka s krompirjem. Ker so bili vsi malo mokri, so stopili okrog peči in se sušili. Kmalu po tistem se je slišalo kričanje na robu gozda, kjer je imela svojo kolibo Avščeva družina. Stražar Ivan Strle, mlad fant iz Markovca, prileti ves upehan v Globačo in zavpije: »Uzbuna! Italijani!«

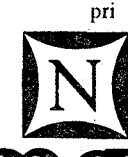
Matere so brž dvignile otroke, in vsi, ki smo bili v logorju, smo zbežali brez vsega na plano. Ko smo bili zunaj, je že počil prvi strel. Nazaj v barako po obleko ni bilo več mogoče. Na robu gozda je neki belogardist zakričal: »Orka madona, dali vam bomo...« Potem pa je vse utihnilo. Mi smo zbežali brez vsega v kuhinjo na rob doine pa v žleb ter se vse bolj oddaljevali od Šimenovih dolin. Zbežali smo v več skupinah. Zemljišče, kjer je bežala naša skupina, nam je nudilo dobro kritje, tako da nas Italijani in belogardisti niso mogli videti. Ostali so v taborišču. Potem ko so opravili svoje zločinsko delo pri Avščevi družini na robu globače, so pridrveli v taborišče, a v Globači ni bilo nikogar več. Tisti belogardist, ki je zakričal »Orka Madona, dali vam bomo,« bi bil moral zdaj še pristaviti besede: »Hura! Pirova zmaga...«

Verjetno so bili vsi hudo razočarani, ko smo se jim izmuznili iz globače. To se je zgodilo okrog 15. ure popoldne. Do mraka, dokler ni padla gosta megla, smo se večkrat ozrli nazaj, če gredo Italijani in belogardisti za nami, pa ni bilo slišati ničesar. Sem in tja so le pokale suhe veje pod nogami. V mraku je začelo močnejše deževati. Po nas je padal gost dež. Bili smo kmalu do kože mokri. Ker je bilo tistega dne toplo in južno vreme, smo bili vsi le lahko oblečeni. Zdaj smo ostali brez vsega. Nebo se je temnilo, oblaki so se spuščali vse nižje. Nastala je nepredirna tema. Šli smo dalje in dalje po neuhojenem listju in odpadlih vejah, se plazili čez groblje, se spotikali ob korinen in šore in šli naprej neznano kam.

(Dalje prihodnjič)

OPREMLJATE VAŠ NOVI DOM
PRENAVLAJATE STANOVANJSKO OPREMO
DOPOLNJUJETE POHIŠTVO Z DETALJI

pri

nama
 Ljubljana - Kočevje - Škofja Loka - Velenje

SE VAM PONUJA PRILOŽNOST
POCENI NAKUPA.

OD 3. MAJA DO 2. JUNIJA 1973

nudi

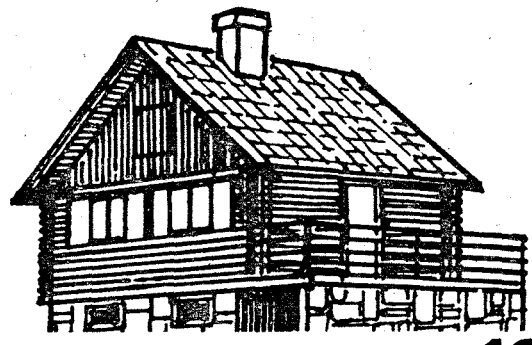

v svojih enotah:

- BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO Ljubljana
- BLAGOVNICA, Kočevje
- BLAGOVNICA, Škofja Loka
- VELEBLAGOVNICA, Velenje

10% POPUST
 za nakup
STANOVANJSKEGA POHIŠTVA

• za gotovino
 in tudi na potrošniški kredit.

vic do vica brunarica

brunarica

SMREKA
 GORNJI GRAD

in vsak teden **10 NAGRAD**
 v **PAVLIHI**

program

Industrija
STOL pohištva
STOL Kamnik

novi stanovanjski pohištveni uni program
 v novo odprtem salonu stol interier na duplici pri kamniku

Izvleček iz poročila

O DELU KOMISIJE IN UPRAVNEGA ODBORA SKLADA ZA REŠEVANJE STANOVANJSKIH VPRAŠANJ UDELEŽENCEV NOV PRI SKUPŠČINI MESTA LJUBLJANE OD SEPTEMBRA 1967 DO 31. 12. 1972.

Namen poročila je, da seznanijo bralce in vse zainteresirane dejavnike o delu komisije in sklada za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev NOV v Ljubljani od njihove ustanovitve do konca leta 1972, ko je v skladu z zakonom prenehalo njeno delo.

Septembra 1967 je bila pri Mestnem svetu Ljubljana ustanovljena Komisija za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev NOV. Komisija je imela nalogo, da v okviru danih materialnih možnosti rešuje stanovanjska vprašanja udeležencev NOV, ki do tega časa še niso imeli zadovoljivo rešenega stanovanjskega vprašanja. Zaradi skromnih sredstev je komisija v začetku reševala stanovanjska vprašanja v glavnem le upokojenim borcem. Razpolagala je le z denarjem, ki so ga občine in mesto namenile iz svojih proračunov, in z delom amortizacije občinskega družbenega stanovanjskega fonda v Ljubljani.

Potem ko je skupščina SR Slovenije v juliju 1968 sprejela zakon o prispevku za graditev stanovanj za udeležence narodnoosvobodilne vojne, se je komisija v skladu z določili tega zakona lotila evidentiranja vseh udeležencev NOV z območja ljubljanskih občin, ki do uveljavitve zakona niso imeli zadovoljivo rešenega stanovanjskega vprašanja.

S sprejetjem republiškega zakona o prispevku za graditev stanovanj za udeležence NOB (Uradni list SRS, št. 27/68) je bil zagotovljen stalen vir sredstev. Zakon je določil, da delovne organizacije izločajo v ta namen 20 % od 4 % prispevka, ki se plačuje od sredstev osebnih dohodkov v smislu 1. člena zakona o izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo (Uradni list SFRJ, št. 35/65).

Ta sredstva so se zbirala za vso Slovenijo na posebnem računu pri centrali SDK-a od 1. avgusta 1968 do 31. decembra 1972. Način in pogoje za uporabo teh sredstev je predpisala republiška skupščina z odlokom. Določila je ključ, po katerem se zbrana sredstva razdelijo občinam (Uradni list SRS, št. 13/69).

Po tem ključu (in njegovo kasnejšo dopolnitvijo in spremembo) je v času od 1. avgusta 1968 do vključno 31. decembra 1972 odpadlo na Ljubljano 21,15 %.

Na območju ljubljanskih občin je bilo izročeno na račun pri Službi družbenega knjigovodstva 211.370.940 din. sredstev za te namene. Po republiškem ključu je pripadlo Ljubljani 115.641.594 din ali 54,71 % od vseh zbranih sredstev. To pomeni, da se je iz Ljubljane preloilo v druge občine SR Slovenije 95.729.346 din ali 45,29 % vseh zbranih sredstev.

Skupščine občin in mesta Ljubljane so že pred sprejetjem republiškega zakona o prispevku za graditev stanovanj udeležencev NOB neposredno iz proračunov ter iz amortizacije družbenega stanovanjskega fonda v letu 1967 in 1968 dodelile sredstva za nakup 132 stanovanjskih enot in 750.000 din za posojila borcem. Ta stanovanja in posojila so bila upravičencem dodeljena že v začetku leta 1968, to je še pred sprejetjem repub-

liškega zakona o prispevku za graditev stanovanj udeležencev NOB.

Omeniti moramo, da do ustanovitve enotne komisije za reševanje stanovanjskih vprašanj udeležencev NOB pri skupščini mesta Ljubljane, ta problematika v Ljubljani ni bila enotno reševana ter so jo občine razreševale po svojih zmognostih iz sredstev, ki so jih za te namene nakazovale iz svojih proračunov. Glede na te skromnejše možnosti, tudi obseg in reševanje teh vprašanj ni bil popoln, ampak so občinski odbori Zveze borcev NOV reševali v glavnem le upokojene udeležence NOV, katerim je bil priznan status borca.

Boljši materialni pogoji za reševanje te problematike so bili podani šele po sprejetju republiškega zakona o prispevku za graditev stanovanj za udeležence narodnoosvobodilne vojne in predpisi, ki so temu zakonu sledili.

Komisija in sklad sta delovala na podlagi predpisov in navodil, ki jih je sprejela republiška in mestna skupščina.

Komisija si je že v samem začetku postavila program dela, v katerem je začetna osnovna smernica razreševanja te problematike v Ljubljani. Delo komisije je bilo javno. Prosilci so vlagali prošnje na terenske odbore, ti pa so zbrane prošnje skupaj s svojim mnenjem pošiljali pristojnim občinskim odborom. Tako argumentirane prošnje so prihajale na obravnavo komisiji.

V začetku vsakega leta je komisija za pregled stanovanj skupaj s predstavniki občinskih in krajevnih odborov ZZB NOV pregledala vse prišlele prošnje in jih ocenila. Komisija za pregled stanovanj je potem vse prošnje preverila na kraju samem. To je zahtevalo ogromno dela in naporov, saj je morala komisija obiskati slehernega prosilca, pregledati njegovo prošnjo in jo vskladiti z dejanskim stanjem.

O stanju samem pa je komisija napravila uradni zaznamek s predlogom, ki je kasneje služil kot dokument oziroma osnova za pripravo prednostne vrstne liste.

Komisija je sprejela sklep, po katerem je limitirala višino posojil, ki so jih posamezni prosilci, oziroma upravičenci lahko pridobili. Tako je bilo določeno, da se lahko odobri za potrebe graditve stanovanjskih hiš 80.000 din, oziroma v letu 1972 je bil ta limit zvišan do 150.000 din. Za adaptacijo je lahko znašalo posojilo do 40.000 din. Izjemoma pa je komisija sklenila, da se posameznikom dodelijo solidarnostno do 60.000 din posojila v tistih primerih, ko sami s svojimi sredstvi in sredstvi, ki jim jih je dala delovna organizacija niso bili v stanju dokončati gradnje ali nakupa stanovanja.

Upravičenci za stanovanja so pridobili glede na število družinskih članov ustrezno stanovanje, kot je bilo določeno v pravilniku. Upravičenci so stanovanje lahko dobili v najem ali pa so se po lastni presoji lahko odločili za nakup stanovanja. V tem primeru jim je bila dodeljena celotna vsota posojila za nakup stanovanja. Vsi upravičenci, ki so dobili posojilo za gradnjo ali jim je

bilo dodeljeno najemno stanovanje, posojilo za nakup stanovanja ali adaptacijo so bili razvrščeni v prednostne vrstne liste, katere je komisija objavljala v Glasniku, Uradnem listu SRS, TV-15 in drugih občilih. S tem je bila zagotovljena družbena kontrola nad delom komisije in sklada in upravičenci, katerim je bilo reševano stanovanjsko vprašanje. Prosilci, katerim so bile prošnje zavrnjene so imele možnost pritožbe. Komisija je reševala pritožbe v dvofaznem postopku in sicer na podkomisiji in na glavni komisiji, katere sklep je bil dokončen. Nekaterim pritožnikom so bile pritožbe pozitivno rešene, ker se je v pritožbenem postopku ugotovilo, da so med časom izpolnili pogoje in merila v smislu predpisov za dodelitev stanovanj ali posojila.

Od septembra 1967 pa do 31. decembra 1972 je komisija sprejela v reševanje 2.784 prošnje:

Od tega števila je bilo pozitivno rešenih 1.690 zadev ali 60,70 %.

Z dodelitvijo najemnih stanovanj:

— 556 prosilcev ali 22,89 %,

dodelitvijo posojil za gradnjo:

— 380 prosilcev ali 22,48 %,

dodelitvijo posojil za adaptacijo:

— 428 prosilcev ali 25,35 %,

dodelitev posojil za nakup etažnih stanovanj:

— 326 prosilcev ali 19,28 %.

Povprečno posojilo za gradnjo je znašalo 45.889 din, čeprav je bil limit 80.000 din, oziroma kasneje 150.000 din. Za adaptacijo pa znaša povprečje 28.622 din in tudi ne dosega postavljene limita 40.000 din.

Glede upravičencev za najemna stanovanja ali za nakup stanovanj, ki so razvrščeni v prednostno vrstno listo v letu 1972 ali prej in ki doslej še niso dobili stanovanja je treba povedati, da so za vse te upravičence stanovanja zagotovljena in bodo vseljiva v letu 1973 oziroma najkasneje 1974.

Saldo računa sklada se v smislu 30. člena zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj prenaša na poseben račun solidarnostnega stanovanjskega sklada za območje ljubljanskih občin.

Na poseben račun se bodo stekala tudi sredstva oziroma anuitete od plačevanja odplačil kreditov danih iz sklada. Podatki kažejo, da znašajo anuitete od kreditov 2.533.378 din. Kreditne obveznosti sklada pa so znašale v letu 1972, ko sta zapadla v plačilo anuiteti od kredita, ki je bil porabljen v letu 1971, 1.340.048 din. To dokazuje, da tudi v prihodnjih letih, ko sklad ne bo imel več izvirnih dohodkov iz prispevka za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev NOV, bo brez težav pokrival obveznosti iz anuitet z dohodki, ki izvirajo iz vračila kreditov danih iz sklada.

S temi sredstvi bodo opravičali pristojni organi izvoljeni s strani občinskih in Mestnega odbora ZZB NOV Ljubljana.

Kljub težavam s katerimi se je komisija srečevala pri svojem delu, zlasti s podrazitvami stanovanj, priselitvam v Ljubljano in nekaterim drugim, lahko zagotovo trdimo, da sta komisija in sklad uspešno opravila svojo nalogo.

Danes lahko ugotovimo, da je stanovanjsko vprašanje udeležencev NOB v glavnem rešeno. Res je, da se bo tu in tam pojavil še kakšen primer, ki bo potreben rešitve, vendar pri tem z zadovoljstvom ugotavljamo, da v Ljubljani ni več udeležencev NOB, ki bi stanoval v kleti, podstrešju ali drugem neprimernem stanovanju.

KOMISIJA IN UPRAVNI ODBOR SKLADA ZA REŠEVANJE STANOVANJSKIH VPRAŠANJ BORCEV NOV

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 60

VODORAVNO: Speljava, pediater, pi-sarniško, SB, pas, mat, čas, Katica, kotel, Amid, amoret, aa, kos, Renis, rolo, aktiv, sto, saje, Irke, maršal, osat, ata, arat, palatinat, Timpan, VA, rp, ocena, iznos, Sporadi, pir, deist, TP, Ive, samota, Arktika, Leon, anas, ležalnik rex, P. N. lok, Ot, sla, Uni program, sistem a, K E, aki, Anvar, GA, ranta, Alani, revica, acetat.

Izrebane so bile sledeče rešitve: Posavec Jožefa, Plitvica 6, p. 69253 Apače, ki prejme knjigo »Sveti Urh«, Groznik Elza, Rozmanova 6/III, 61000 Ljubljana prejme knjigo »Prvi bataljon« in Kurbus Franc, Lackova 22, p. 69250 Gornja Radgona, ki prejme knjigo »Varšavski uporniki«.

Nagrajenci prejmejo knjige po pošti. Uprava lista

DELO

CASOPISNO IN GRAFIČNO PODJETJE

Ljubljana, Titova—Likozarjeva—Tomšičeva

BLASNIKOVA TISKARNA TISKARNA »DELO«

● Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine.

● Izdeluje enobarvne in večbarvne klišeje v najmodernejši tehniki.

● V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnico in plastificirnico.

● Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«.

● zabavni tednik »TEDENSKA TRIBUNA«.

● Ilustrirano revijo »TOVARIŠ«.

● štirinajstdnevnik »NAŠI RAZGLEDI«.

● revijo »AVTO«.

● revijo »STOP«.

● zabavni tednik »ZVITOREPEC«.

POHIŠTVO

KDOR KUPI V ČASU OD 15. MARCA DO

30. MAJA V KATEREMKOLI PODJETJU

SESTAVLJIVE ELEMENTE POHIŠTVA

ARTUR V VREDNOSTI NAJMANJ

5.000 ND PO MALOPRODAJNIH

CENAH, MU TOVARNA ALPLES

POKLANJA CVETLIČNO STO-

JALO FLORES.

ZADOSTUJE NAM LE DOPIS

NICA S POLNIM NASLOVOM

KUPCA, IMENOM TRGOVSKE-

GA PODJETJA, KJER JE BILO

POHIŠTVO KUPLJENO, DATU-

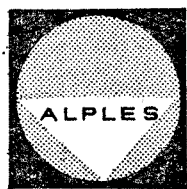
MOM NAKUPA IN NAVEDBO

SESTAVLJIVIH DELOV ELEMEN-

TOV POHIŠTVA ARTUR, NA PRI-

MER: ELEMENT EDO — 1 KOS,

ERIKA — 1 KOS, ALMA — 2 KOSA

ALPLES

TOVARNA POHIŠTVA

64228 ŽELEZNIKI

TELEFON: 88-121

TELEX: 34557 YU ALPLES

ARTUR

Viharna pot Stojana Cirka

Založba Lipa iz Kopra je v svoj letošnji program sprejela med drugim tudi knjigo pod naslovom EDEN OD TISOČ (t.j. zgodba legionarja), ki jo je napisal Stojan Cirk, doma iz Žužemberka na Dolenjskem, stalno bivajoč v Parizu. V svojih spominih obravnava viharo prehojeno pot, razmere v stari jugoslovanski vojski, potovanje med prostovoljce v Španijo, življenje in razmere v tujski legiji, nato udeležbo v francoski armadi in naposled delo pri organizaciji in ustanovitvi enot NOVJ v južni Franciji ter njihovi repatriaciji.

Izkoristil sem priložnost ob njegovem obisku v Kopru in zapisal nekaj vrstic iz njegovega burnega življenja.

Rodil se je 2. julija 1906 v Žužemberku na Dolenjskem. Izhaja iz uradniške družine. Njegov oče je bil uradnik na davkariji v Žužemberku, mati pa je bila uradnica na pošti. V družini so bili skupaj štirje otroci. Sestra Zdenka je učiteljica v Velenju, nato udeleženka NOB od začetka vojne, sestra Vera je vdova po padlem partizanskem komandantu Stanetu Vehovcu in je bila zaradi sodelovanja v NOB internirana v Gonarsu in na Rabu, brat Milan pa je bil v NOV od leta 1942 dalje. Tudi mati Jožeta je bila leta 1943 deportirana v Nemčijo.

Stojan Cirk je obiskoval osnovno šolo v domačem kraju v letih 1912 do 1917, t.j. v času, ko je bil njegov oče na fronti v Galiciji in je družina živela v pomanjkanju. Po končani osnovni šoli je opravil sprejemni izpit na Poljanski gimnaziji v Ljubljani, ker pa ni imel preskrbljeno stanovanje, ni vedel kam. Nato se je mati odločila, da pošlje sina v škofovsko zavode v Šentvid pri Ljubljani — kjer je dočakal razpad avstro-ogrske monarhije. Toda naš sogovornik je bil drugačnega mnenja in se ni strinjal z načinom življenja v internatu, ki ga je zapustil ob koncu šolskega leta z neuspehom. Nato se je odločil za gimnazijo v Novem mestu. Po enem letu se je družina preselila v Kočevje, kjer je z uspehom zaključil nižjo gimnazijo. Leta 1923 se je odločil za artilerijsko podoficijsko šolo, ki je bila takrat v Mariboru in nato v Čupriji. Vojaško šolo je končal med prvimi po rangi in je imel pravico izbirati službo. Odločil se je za letalstvo in je tako dospel v letalsko garnizijo v Novi Sad. Bil je mitraljezec v letalu, nato pa v štabu letalskih enot. Iz zdravstvenih razlogov ni mogel postati pilot in se je nato odločil in vrnil v artilerijo. Službena pot ga je vodila v tedanjo Podgorico (sedaj Titograd), Foča in nato v Kolašin od koder se je leta 1933 demobiliziral. V stari jugoslovanski vojski je dosegel čin rez. podporočnika. V ča-

su vojaške službe se je zelo aktivno udeleževal v telovadnih in sokolskih društvih in je leta 1932 vodil svojo telovadno skupino na sokolski prireditvi v Pragi.

Po prihodu iz vojske v Kočevje ni mogel dobiti stalne zaposlitve, ker je iz vojske dobil oceno, da je sumljiva oseba za takratni režim, češ da je bil v Pragi in si je dopisoval s češkimi sokoli.

Ko so se začele priprave za vojno v Eritropiji, je iskal možnosti za odhod med prostovoljce v etiopsko vojsko. Zaradi sodelovanja v demonstracijah proti konkordatu leta 1937 je bil v Beogradu aretiran in zaprt. Še ko je bil v Beogradu, je s svojim prijateljem, nekdanjim letalskim oficirjem Savičcem, skušal oditi v Španijo k republikanski vojski. Po vrnitvi v Kočevje se je skrival pred žandarji in se je povezal z Jožetom Šeškom. Bila sta sošolca. V pogovorih s tovarišem Šeškom je poglobil spoznanje takratnih družbeno-političnih razmer. Po zvezi z dijakom Dušanom Bravničarjem iz Kočevja, ki je bil takrat član SKOJ, se je Stojan Cirk odločil za odhod v Španijo. Potoval je prek Avstrije in Švice do Basla. Ker mu je zmanjkalo denarja za nadaljnje potovanje in bivanje v Švici, je odšel v St. Louis v Franciji (na meji). Na policijski postaji so mu uničili vizo za bivanje v Franciji in zahtevali, da se vrne v Jugoslavijo, kar bi pomenilo, da bi prišel v navzkriž s takratnim Koroškim zakonom o španskih prostovoljcih. Ni hotel nazaj in se je spričo težkih razmer, ko ni mogel dobiti dovoljenja za delo, odločil za tujsko legijo. Podpisal je pet let službovanja v legiji in ker je med tem časom izbruhnila II. svetovna vojna, je obstal v legiji skoraj sedem let, dokler ni bil hudo ranjen v bojih za osvoboditev Alzacije. Pot v tujski legiji ga je vodila v Alžir, Tunis do Tripolisa in nazaj v Maroko in nato spet v Alžir, od koder je sodeloval pri izkrcavanju v južni Franciji in nato v številnih bojih vse do Rena. Sodeloval je v bojih proti italijanski vojski leta 1940 na meji Tripolis-Tunis, proti Nemcem leta 1942/43 v Tunisu in nato proti Nemcem v Južni Franciji v letih 1944/45. Ranjen je bil že 10. junija 1940 v boju proti Italijanom v Tuniziji in 26. XI. 1944 v Alzaciji v Franciji v boju proti Nemcem. Za zasluge v boju proti silam osi je bil odlikovan z desetimi visokimi zavezniškimi odlikovanji.

Ko mu je potekla petletna pogodba decembra 1942 — takrat je bil na bojišču v Tuniziji — je zahteval, da mu omogočijo odhod v NOVJ, ker pa mu tega niso dovolili, je bil kot zavezniški vojak zadržan do konca vojne. Leta 1944 je v Alžiriji dobil stik z majorjem NOV Ljubom Ostreem, članom vojaške misije NOVJ v Alžiriji, nato pa s komitejem narodne osvoboditve Jugoslavije v Parizu, kjer se je januarja 1945 prijavil v NOVJ. Poslali so ga v Lyon, kjer je kot bivši jugoslovanski oficir prevzel mesto komandanta 2. bataljona odreda JA v Južni Franciji. Domov je prišel s transportom 6. avgusta 1945.

Po osvoboditvi je nekaj časa delal pri takratni-traktorski postaji v Novem mestu in Kočevju, nato na upravi Gozdnega gospodarstva v Kočevju. Službena pot ga je vodila v Ljubljano kot prevajalca in knjižničarja. Leta 1954 je na povabilo ministrstva na biveše borbe Francije odšel v Francijo zaradi ureditve vojaške vojne invalidnine ter se je tako odločil in ostal v Franciji, kjer je dobil velike ugodnosti za zasluge pri osvoboditvi Francije. Ima vojaško vojno invalidnino, redno pokojnino in povrh je še redno zaposlen v veliki kemični tovarni kot šef varnostne službe, kjer zasluži 1.800 frankov mesečno. Ima družino, žena dela v farmacevtskem laboratoriju in je doma iz Gornjega grada v Savinjski dolini. Trije otroci so končali srednje šole in so zaposleni, drugi trije otroci pa so še šoloobvezni. V zadnjih nekaj letih, ko se je finančno stanje v družini izboljšalo, prihaja redno na obiske v domači kraj na Dolenjsko in na slovensko obalo, kjer ima sorodnike in prijatelje.

ALBERT KLUN

Stojan Cirk ob prejemu francosko-britanskega komandirskega križca časti, ki mu ga je izročil ambasador Velike Britanije v Parizu 4. februarja letos. Skupaj ima še deset francoskih in zavezniških odlikovanj.

Samo predstavil jih bom, zapisal nekaj letelih misli, in naredil piko. Večina učencev se je pravkar zljala po šolskem dvorišču, kot se zlijeta Krka in Sotla v Savo pri Brežicah. Med nasmejanimi obrazi se zrinem skozi vhodna vrata. V veliki garderobi se počutim kakor izgubljena šolska torba. Vprašal bi za pot do pionirske sobe, toda med vrščem verjetno niti samega sebe ne bi slišal.

Pozabil sem povedati: osnovna šola bratov RIBARJEV je imenitno šolsko poslopje z nekaj manj kot tisoč učenci. Samo pomislite, kako dolga kolona bi bila to — kakšna vojska!

Zakaj sem se znašel v njihovi pionirski sobi? Cela vrsta razlogov je. Brežiški šolarji se pripravljajo na pohod po poteh slovensko-hrvaškega kmečkega upora. Spet bodo oživel dogodki na Stubici, kjer je bila premagana kmečka vojska, v mislih bo

kaj je tovarštvo. Po osnovni šoli, končani gimnaziji in študiju tujih jezikov bi rada prišla za šolski kateder. Nobenega dvoma ni, da bo odlična profesorica.

Z MOJCO SAVNIK bi se moral pogovarjati o rožah; med drugim je tudi članica hortikulturnega društva. Kdo ve, zakaj sva začela klepetati o tovarštvu. »Tovarištvo...« je razmišljala, »pomeni, da nekemu z veseljem pomagaš, da nisi sebičen. Mi mladi večkrat opazujemo starejše ljudi. Mišlim, da mnogi živijo v žalostnem pohlepu po denarju. Pozablja na drobne vsakdanje radosti, na otroke! Vsak živi zgolj lastno življenje, ne da bi mislil na skupnost.

ALENKA ALEKSIČ nekako nadaljuje te misli, ko začne pripovedovati o bratih RIBARJIH, po katerih nosi šola ime. Mladi poznajo življenje Lole in Jurice, spoznali so se tudi z mno-

Brežiški šolarji o sebi in o kmečkih puntih

oživel spopad pri Krškem, Kunšperku... Vsaj deset odstotkov učencev, ki tekmujejo za plaketo MATIJE GUBČA, se bo moralo udeležiti pohoda po poti, ki bo postala stalna planinska transverzala. S pečati in opisom doživetij med potjo bodo učenci zapuščali Leskovec, Planino, Pilštajn, Podsredo, Bistrice ob Sotli, Podsused in Stubico.

Oktober meseca bo v Brežicah kviz o kmečkih uporih, na katerem bodo sodelovale vse slovenske šole. Organizacija take prireditve pa tudi ni kar tako.

Sedem jih je, ki sem jim namenil kopico vprašanj. Učenci so mi že kar v uvodnem pogovoru razodeli, da se zavedajo, da imajo na šoli v Brežicah zelo dobre pogoje za delo. Na Krškem polju je še vedno preveč šol, ki se otepaajo s kombiniranim poukom. Tako je tudi v Skopcih in Mrzlati vasi. Človek pa vendar ni nikoli povsem zadovoljen. Brežiški šolarji in učitelji občudujejo osnovno šolo v Krškem. Imeti primeren plavalni bazen, s športnimi igrišči urejeno okolico... JUDITA LALEVIČ iz 7. razreda, je predsednica šolske pionirske organizacije. Zaupala mi je, da ima organizacija precej težav z neustrezno disciplino na šoli. Pa nikar ne mislite, da so trn v peti samo fantje; tudi dekleta znajo biti navihana.

»Pionirski organizaciji smo morali posvetiti veliko pozornosti. Samoupravljanje smo uvedli skoraj na vsa področja šolske in izvenšolske dejavnosti. Seveda pa se v prvi vrsti zanimamo za učenje in za pomoč slabšim učencem. Vključeni smo v vsa tekmovanja, ki jih razpiše Pionirski list ali društvo prijateljev mladine, ki je v Brežicah zelo delavno.

Po osnovni šoli...? Gimnazija in študij medicine. POMAGATI CLOVEKU je izredno prijetno poslanstvo.

Nikakor si ne smem dovoliti, da bi opisal v teh nekaj odstavkih vse dejavnosti, ki domujejo na osnovni šoli bratov RIBARJEV. Preostane mi le to, da omenim izredno uspešni literarni krožek in šolsko glasilo UTRIN-KI. S prispevki sodelujejo brežiški šolarji tudi v glasilu osnovne šole Miloša Mitrovića iz Velike Plane — pobratene občine.

ALBINA ŠIŠKO, 7. razred. Oči sem zaprl kakor nihajna vrata, ko mi je začela naštevati: vesela šola, tekmovanje za Kajuhovo bralno značko, taborniški odred, pevski zbor, šolski orkester, matematični in recitacijski krožek... Kar malce zlobno sem jo vprašal, če ji ob vsem tem ostane toliko časa, da hodi k pouku. Presenečenje je do kraja obliko moj obraz. Albina pozna samo odličen uspeh in ve,

gimi izmed tistih, ki obiskujejo po najrazličnejših krajih Jugoslavije šole z istim imenom; deset jih je. Leta 1970, ko so brežiški šolarji prestopili prag nove šole, so imeli v tem mestu deseto srečanje šol bratov Ribarjev. Njihovi vrstniki so bili navdušeni nad lepo Slovenijo, nad priručnim sprejemom, nič manj učitelji. Skupaj so pomerili moči na športnih področjih, skupaj so prepevali.

MIRANU VERSTOVSKU se zasvetijo oči, kadar začne govoriti o športu. Ni tak, da bi brez lestve lahko obiral srednje visoko hruško in vendar se najbolj ogreva za igro pod koši. Tolaži se s tem, da tudi centimetri niso vedno odločujoči.

GORAN ŠALAMUN je matematik in glasbenik, pa še občinski zmagovalec Vesele šole. Povedal mi je, da so učenci s poukom v glasbeni šoli precej obremenjeni, saj jo obiskujejo nekateri tudi trikrat tedensko. Večina se navdušuje za učenje harmonike in klavirja. Tudi o šolskem orkestru mi je pripovedoval. Ob letošnjem 1. maju je z budnicami dramil speče Brežičane.

IZTOK TREBUŠAK iz sedmega razreda je govoril o krožku OZN, ki so ga na šoli ustanovili lani, 24. aprila. Za enkrat je želja učencev in njihovega mentorja, da bi bili na tekočem s svetovnimi in domačimi dogodki na političnem prizorišču. Zasledujejo nastope naših predstavnikov na generalni skupščini OZN in prizadevanja naše domovine za svetovni mir.

»Vojna,« so razlagali brežiški pionirji, »vojna je groza. Vojna prinaša s seboj mučenje! Vojna prinaša vse, samo nič dobrega. Saj ni na svetu zdravega človeka, ki bi si želel vojno. Obsojamo vojno; obsojamo predvsem nečloveško ravnanje z otroki. Vojna je pohlep po zemlji. Za vojno so največkrat krivi posamezniki, ki pozneje svojo odgovornost zvrčajo na ljudstva. Velikost domovine se ne meri samo s kvadratnimi kilometri; velikost se meri s kulturo, z dobrimi deli, z znanostjo in umetnostjo.

Še vedno klepetamo; pravkar o Kurirčevi pošti, ki so jo v Brežicah sprejeli 24. aprila. Nepozaben je bil sprejem Titove štafete.

Povezujemo misli o kmečkih puntih, narodnoosvobodilnem boju in današnjem trenutku. Moral bi zabeležiti še nekaj njihovih misli. Porabil sem odmerjeni prostor — moram zapiti PIKO.

Fotografija in tekst:
SILVO TERŠEK

o mladih in za mlade

Posnetek ekipe odreda »Mladi kurirji« iz Novega mesta na taborniškem kvi zu znanja, ki ga je v počastitev dneva tabornikov 21. aprila priredila v festi- valni dvorani v Ljubljani Mestna zveza tabornikov. »Uspelo prireditvev je s svojo prisotnostjo počastil tudi predsednik Zveze tabornikov Slovenije Zdravko Krvina in se o kvizu pohvalno izrazil.« je v prispevku o tej že tradi- cionalni taborniški prireditvi med drugim zapisal Gorazd Maslo. Iz njego- vega zapisa — zaradi časovne oddaljenosti dogodka ga v celoti ne objav- ljamo — smo zvedeli, da je vsa prva tri mesta že tretjič zapored osvojil taborniški odred »Bičkova skala« iz Ljubljane in tako pokal obdržal v trajni lasti.

Srečanje na Gorah

Na Gorah nad Hrastnikom se vsako leto zberejo nekdanji taboriščniki z za- savskega področja. Takšna srečanja so že tradicionalna. Letošnje je bilo osem- najsto po vrsti, kajti srečajo se vsako leto na dan devetindvajsetega aprila. Ta datum so si izbrali za to, ker je bilo 28. IV. 1945 osvobodeno eno najbolj zlo- glasnih taborišč nacistične Nemčije — Dachau.

Lep, prostoren planinski dom stoji na Gorah. V tem prijaznem domačem hribovskem okolju, ki ima 971 metrov nadmorske višine, se enkrat na leto zbe- rejo taboriščniki, da pokramljajo o vsak- danjih stvareh in obudijo spomine na ti- ste najtežje dni, ko so dokazali, da so zvesti sinovi in hčere naše domovine.

Med zbranimi je bilo največ tistih, ki so trpeli v Dachau, nekaj pa jih je pre- živel strahote v Buchenwaldu, Maut- hausnu ali v Oswiecimu.

Letošnja predprvomajska nedelja je bila lepa, zato ni čudno, da se je na Go- rah zbralo precejšnje število interniran- cev. Ob enajsti uri dopoldne so jih z go- vori pozdravili zastopniki borčevskih organizacij in občinske skupščine Hra- stnik. Posebno prisrčno so izzvenele be- sede najmlajših z osnovne šole Turje. Pod vodstvom svojega učitelja in hkra- ti mentorja so izvedli prirčen kulturni program. Recitirali so in peli in tako razveseljevali nekdanje taboriščnike. Marsikomu izmed prisotnih je ob kon- cu stekla po licu solza veselja ob spo- znanju, da je bilo za ta rod vredno tr- peti.

Po zakuski so začeli nekdanji tabo- riščniki obujati spomine na dni izpred tridesetih let. Spomnili so se tudi na ti- ste, ki niso dočakali sonca svobode, in z minuto molka počastili njihov spomin.

Srečanje nekdanjih taboriščnikov na

Gorah nad Hrastnikom se je zavleklo v pozne popoldanske ure.

Na snidenjih vsako leto ugotavljajo, da jih je zmeraj manj. Toda sklenili so, da bodo takšna srečanja še prirejali, dokler jim bo zdravje dopuščalo.

DAMJANA ZOLNIR

Ko sem bila mlada

Rožna dolina... Kaj naj nam druge- ga pove to ime, kot da mora biti tam neizmerno lepo! Veste, takšno Rožno dolino imamo tudi mi v Grosupljem. To je tisti delček našega hitro rastočega kraja, kjer kolikor toliko še domuje mir. V tem idiličnem koticu stoji hi- šica in v njej živi vedno prijazna tova- rišica Vera Permetova.

Njena rojstna vas je Mlaka pri Stari cerkvi. Od tam je leta 1937 prišla v Gro- suplje. Njeno prvo službeno mesto je bilo v kočevski tovarni »HORA«, kjer je delala kot tkalka. Mlada in naprednih idej je videla krivice, ki so se dogajale delavcem. Zato se je že leta 1936 pridru- žila stavki. Potem je bila med tistimi, ki so izgubili službo. Šla je v Kranj pa v Ljubljano, a nikjer je niso sprejeli. »Z besedami, zapisanimi v delavski knji- žici, sem bila kot zaznamovana!« se spo- minja moja sogovornica.

Na tej poti za kruhom se je ustavi- la tudi v Grosupljem, kjer je dobila za- poslitev v tovarni »Motvoz« in platno. Tu se je počutila ko doma. Že prej je bila namreč povezana z naprednimi, re- volucionarnimi Grosupljičani. Radko Po- lič ji je predlagal, da bi organizirali na- predno društvo »Sokol-vzajemnost«, ka- kršno je v Kočevju delovalo že dalj ča- sa. Vanj so bili vključeni Rodečeva Zal- ka, Janko, Milan Ličan, Lubičev Tone, Perovškov Janez. »Skrivaj smo se sesta- jali in se pogovarjali pozno v noč, ko- vali načrte... pa nas je prehitela voj- na!« pripoveduje.

Ko so marca 1941 protiljudski oblast- niki podpisali trojni pakt, je prišel k njej mojster Sagadin. Rekel ji je, naj zbere nekaj žensk, da bi šle demonstri- rat do postaje. Kmalu jih je zbrala in na postajo so prišle ravno v času, ko je pripeljalo največ vlakov. »Bolje rat, nego pakt!« in »Živijo Rusija!« so kri- čale druga čez drugo. Ko so se vrstile v tovarno, so jih že čakali orožniki. Pok- licali so jih na zagovor. Pa so se že prej domenile, kaj bodo govorile. Ko so Vero Permetovo vprašali, kdo je organiziral ta pohod, je odgovorila: »Ja, jaz ne vem! Ženske so letele ven, pa sem še jaz!«

Lahko bi napisala, da je to zgodba o dekletu, ki se je igralo z ognjem, a se ni nikoli pošteno opeklo. »Mladost zmo- re vse!« Tovarišica Erna Črnologarjeva je prinesla iz Ljubljane najrazličnejše letake. V Kočevju je tega gradiva pri- manjkovalo. In, koga naj bi poslali tja, če ne nje, Vere Permetove domačinke in pogumnega dekleta! Sedla je na vlak, pustila aktovko z letaki na polici, ven- dar tako, da jo je imela pred očmi. Se- veda je imela že pripravljene odgovore tudi za morebitno zaslišanje. Pa se je srečno končalo, ne le enkrat.

Mama je bila sila začudena nad nje- nim nenadnim obiskom. Še je dekle zahtevalo kolo, da gre k sestri Mički v Konco vas, se je prišla za glavo in — čeprav je tudi sama delala za partiza- ne — z grozo vzdiknila: »Ja, otrok, kaj se pa igraš?« No, igro je dobro odigra- la. Letaki so varno prišli v prave roke in glavna junakinja se je srečno vrnila domov.

Sreča je opoteča, in ilegalno delo mladinke Vere ni ostalo tajno — s prvi- mi šestimi grosupeljskimi družinami je morala v izgnanstvo.

»Prav tule sem bila takrat. Tu je namreč doma moj mož. No, takrat sva bila še prijatelja in tudi za to so vedeli. Moževa mama je bila bolehnja in več- krat sem jo obiskala. Ta obisk sem drago plačala. Sicer pa bi me bili odpe- ljali od koderkoli. Dopovedovali smo jim, da nisem domača hči. Kazala sem jim osebno izkaznico na ime Veronike Muhič, a ni nič pomagalo!« Najprej so jih odpeljali v Treviso in potem v Vis- co pri Vidmu. »Bilo je hudo, a mladost vse prenese!«

Posebno svetel ji je spomin na ene- ga izmed paznikov. Bil je menda Primo- rec in je dobro govoril slovenski. Več- krat je prišel k jetnikom in jih nagovar- jal, naj kakšno zapojejo. »Ko bom na drugem koncu!« jim je rekel. Najraje pa je poslušal »Kosec koso brus!« in »Vsak naj propade, kdor rod svoj tajk!«.

»Hudo je bilo, toda pomagali smo drug drugemu, nesebično in z ljubezni- jo. Vse smo delili med seboj. Po drob- tnicah smo ščipali skorjo... Ja, za prst veliko skorjo sem glodala vse dopold- ne!« nadaljuje z obujanjem spominov.

Vera Perme

Aprila 1943 se je Vera Permetova vr- nila domov. Trpljenje je ni prestrašilo. Se naprej je pomagala partizanom, ka- kor je vedela in znala. Nikdar ni pomi- slila nase. Še nekajkrat so se temu po- gumnemu dekletu majala tla pod noga- mi, a sreča je ni zapustila. Spremlja jo tudi danes v tem lepem koticu Grosup- ljega, kjer živi v krogu svoje družine.

ALENKA TRONTELJ

Rdeči nageljni

Tisto jutro sem zelo zgodaj hitela proti našemu stalnemu bivališču, proti garažam. Ura je bila komaj šest in sko- raj vsi so se spali. Sonce se je že dvig- nilo nad naselje in nekaj ulic naprej je bilo slišati zvoke prvomajske budnice.

Petnajst tabornikov, tabornic, med- vedkov in čebelic čete »Čričkova« se nas je odpravilo na Rožnik. Do študentske- ga naselja smo se peljali z avtobusom in se potem do vrha odpravili kar peš.

Seveda, saj je bilo prvomajsko jutro.

Na Rožniku je kar mrgolelo ljudi in glasba je odmevala med starimi kosta- nji in bukvami, kjer so najbolj vneti že polnili plesišče. Kupili smo si rdečih na- geljnov, se praznično okitali z njimi in jo po bližnjici mahnilo proti živalskemu vrtu. Spremljalo nas je sveže zelenje in žvrgolenje ptic, tam na trati nas je po- zdravila majhna veverica.

V živalskem vrtu smo nakrmili živa- li in nato odšli proti domu. Na poti smo srečevali vse večje skupine Ljub- ljančanov. Hiteli so na Rožnik, da bi proslavili praznik dela in obudili spo- min na dni, ko je bilo praznovanje pre- povedano in so se rdeči nageljni bojaz- ljivo skrivali za suknjiči. »Kako lepo je danes!« smo enoglasno ugotovili in raz- grano nadaljevali pot.

PIKA KRESAL

kramljanje

Draga Milena!

Po dolgem oklevanju sem se od- ločila, da vam pišem. Veste, pred nekaj tedni sem vam poslala pri- spevek »Skozi črnsko četrt«. Vsak teden sem nestrpnost pričakovala, če ga bom zagledala na strani za mla- de. Toda, čakala sem zaman. Zato sem se tudi odločila, da vam po- novno pišem in se podrobneje pred- stavim.

Hodim v tretji razred gimnazije v Idriji. Že prvo gimnazijsko leto sem začela pisati v »Glas mladosti«, naše šolsko glasilo. Vedela sem, da bi se lahko udeleževala še kje drugje. Sprva nisem vedela, kako naj si pomagam. Pred nekaj me- seci so me povabili k društvu mla- dih novinarjev. Z zanimanjem sem se vključila v delo. Takrat sem spoznala, da sem našla to, kar sem že dolgo iskala. Napisala sem kar precejšnje število člankov in v klubu so zadovoljni z menoj. Tudi

o Ameriki sem spregovorila, kjer sem preživela počitnice. Slavica Dragoš, kaj je vaša stalna sodelavka, mi je svetovala, naj enega izmed teh pošljem na »TV 15«. To je bilo prvič, da sem svoj članek poslala v kak časopis in bilo me je — pri- znam — kar ma'ce strah. Potem sem se le odločila in čakala...

Slavica me je tolažila, da član- ka niste objavili zato, ker vam prvič pišem. Tudi meni se je zde- lo tako. Zdaj imam pripravljenih še nekaj člankov, a se jih ne upam poslati. Zadnje, kar sem napisala, je bil pogovor z mladimi. Bi vas zanimal? Prosim, odpisite mi. Vem, da imate zelo veliko dela. A v »TV 15« sem videla, da vsakemu na- menite nekaj besed. Zato vas pro- sim, če jih naklonite tudi meni. Morda imate vi kakšno idejo, kaj bi lahko pisala. Po pravici pove- dano, rada bi postala vaša redna dopisovalka. Na to sem se spo- nila malo pozno, a upam, da le ni prepozno.

Draga Milena, čakala bom na vaš odgovor. Rada bi tudi, da mi čim- prej pišete, saj veste, kako mladi z nestrpnostjo pričakujemo vaše besede.

Prejmite iskrene pozdrave in že vnaprej najlepša hvala!

Ingrid Eržen
Bazoviška 3
65281 Idrija

Draga Ingrid!

V prispevku »Skozi črnsko če- trt« si se lotila zapisa življenja, ki mu komaj dobra stran odmerje- nega prostora ni bila kos. S vpra- šanjem, kam in kako bi se podala na pot našega sodelovanja, se obrni na Slavico. Že dolgo piše za »TV 15« in nikoli ni potrkala na napačne duri. Z izpričano voljo in nadarje- nostjo, kolikor pač lahko sodim o tem že danes, pa si med nami vedno dobrodošla.

Lepo pozdravljena!

MILENA

ŽE NAD MILIJON OSEBNIH AVTOMOBILOV

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je bilo lani registriranih 999.536 potniških avtomobilov. To pomeni, da zdaj po jugoslovanskih cestah križari več kot milijon potniških avtomobilov z jugoslovansko registracijo. V zasebni lasti je več kot 940.000 teh vozil.

Lani je imelo jugoslovansko registracijo tudi 126.780 tovornih vozil (38.605 zasebnih), dalje 17.696 avtobusov, 330.000 motornih koles, skoraj 13.000 posebnih vozil, približno 42.000 vlečnic in skoraj 50.000 priključnih vozil. Glede na leto poprej se je število potniških avtomobilov povečalo za 14 odstotkov, avtobusov za 8, tovornih vozil za 4 odstotke, posebnih za 13, vlečnih za 23 in priključnih vozil za 12 odstotkov. Le pri registraciji motornih koles se je število zmanjšalo za približno 5 odstotkov.

Delo — 24. IV. 1973

JABOLKA

Pred nekaj meseci smo na tuje trge, kdo ve zakaj, izvozili ogromne količine prvovrednih jabolk. Pravi, da nimamo sredstev za njihovo uskladiščenje, da pa bi pri nas ne segnila, jih moramo prodajati po kakršnikoli ceni, da imamo od njih vsaj nekaj koristi.

Toda kot vsako pomlad se na naših tržiščih pojavlja pomanjkanje sadja. Prisiljeni smo ga uvažati. A ne samo, da so ta jabolka mnogo dražja od tistih, ki smo jih izvozili, marveč so tudi kakovostno slabša. Nesmiselno je sedaj spraševati se, ali ne bi z denarjem, ki ga dajemo za uvožena jabolka, lahko uskladiščili naša kvalitetnejša jabolka. Tisti, ki poznajo izkušnje trdijo, da je nepotrebno tudi vprašanje, ali bo zaradi tega, (razen potrošnikom) komu kos jabolka »ostal v grlu«.

NIN — 29. IV. 1973

DIREKTORJI NA ZATOŽNI KLOPI

Lani je zvezno javno tožilstvo obtožilo 508 direktorjev delovnih organizacij zaradi gospodarskega kriminala, raznih podobnih kaznivih dejanj in prestopkov. V primerjavi s predhodnim letom, ko je bilo obtoženih 277 direktorjev, se je lani njihovo število skoraj podvojilo.

Največ direktorjev je bilo lani obtoženih zaradi prisvajanja družbene lastnine, zlorabe uradnega položaja, prekoračitve pooblastila, zaradi gospodarskih prestopkov.

Gospodarski vestnik — 4. V. 1973

NOVI PROIZVODI

V industrijsko razvitih deželah, kot so na primer ZDA, se vsako leto pojavi 3.000 novih proizvodov. Pri nas pa se jih vsako leto pojavi mnogo več; že leta 1966 jih je bilo 4.656. Pri tem je treba poudariti, da gre pri omenjenih novih proizvodih samo za tiste, katerih cene so bile pod nadzorom. Znano pa je, da se novemu proizvodu določi tudi nova cena.

Nedeljski dnevnik — 29. IV. 1973

Zmagovalci: generala Žukov in Montgomery s spremstvom pred Brandenburškimi vrati v maju 1945

Kapitulacija (2)

Formalnost je končana. Jodi vstane, bled, slabe volje. Najprej v angleščini, nato v nemščini pove Bedell-Smithu naslednje:

»General! S tem podpisom se nemška država in nemško ljudstvo izročata za slabo in dobro v roke zmagovalcev. Trpeli in bojevali smo se pet let bolj kot katerakoli druga država na svetu. V tem svečanem trenutku si dovolim izraziti upanje, da bo zmagovalec z nami velikodušen.«

Tem besedam sledi ledeno hladen molk. Mukoma zadržujoč svoj gnev, Nemci vstanejo in zapustijo razred...

Tako se je končala hladna, tešnobna ceremonija podpisa kapitulacije... Šele uro kasneje se je Eisenhower odločil, da se pogovori z Nemci. Strogo je opozoril Jodla, naj pazi, da ne pride do kršitve sporazuma, pri čemer ni mogel skriti, kako so mu nemški predstavniki zoprni. Nato je odposlal v Ameriko brzojavko: »Poslanstvo, ki je bilo zaupano ekspedicijskemu korpusu, se je srečno končalo 7. maja 1945 ob 2.41.«

Eisenhower se je dal nato fotografirati in filmati z omenjenima dvema naličnima peresoma v roki v družbi Tedderja in Bedell-Smitha. Druga svetovna vojna je bila končana.

S potekom ceremonije kapitulacije pa niso bili zadovoljni Sovjeti in general de Gaulle. Kljub dosledni Eisenhowerjevi lojalnosti se Moskva ni zadovoljila s kapitulacijo, pri kateri je bila vloga zahoda preveč, vloga Sovjetske zveze pa premalo opazna.

Črnilo na listini o nemški vdaji se je komaj posušilo, ko so Rusi povabili Nemce, naj jim pošljejo v Berlin novo delegacijo pod vodstvom maršala Keitla, da bi se ceremonija ponovila: ljudstvo Sovjetske zveze naj prek filmskih tehnikov zve in vi-

di, da je Wehrmacht kapituliral pred maršalom Žukovom.

Tedaj je bil izkoristil priložnost tudi general de Gaulle. V Reimsu je bil sicer general Sevez navzoč pri kapitulaciji; toda le kot priča, ne pa kot predstavnik francoske vlade. V Berlinu naj bi torej prišel na akt o kapitulaciji tudi podpis predstavnika Francije, s čimer naj bi bilo Franciji priznано zasluženost mesto v krogu zaveznikov.

Kot predstavnika Francije je de Gaulle določil generala de Lattre, komandanta I. francoske armade. Že ob osmih zjutraj se je leta odpeljal v Berlin z nekim ameriškim letalom. Spremljala sta ga načelnik njegovega štaba Demetz in šef kabineta Bondoux.

Opoldne je letalo pristalo na letališču Berlin-Tempelhof. Francoze je sprejel general Sokolovski s strumno vojaško enoto. Kljub temu pa de Lattre ni mogel zlepa zvedeti, kje se bo odigrala ceremonija kapitulacije in kje so druge delegacije. Naposled se je francoska delegacija vkrcala v avtomobil in se s sovjetskim spremstvom vozila tri ure križem krašem skozi ruševine Berlina. Vseposod so videli vrste obupanih ljudi — žensk, starcev in otrok — ki so stali pred vodnjaki in čakali na »obroke vode...«

Naposled se je avtomobilska kolona s Francozi ustavila pred neko vilo, kjer so bili ruski vojaki. Francozi so bili hudo lačni. Nekdo izmed njih se je obrnil na nekega vojaka in mu začel z gibi rok in ust dopovedati, kaj bi rad. Rus je nekaj časa debelo gledal, nato se mu je obraz razjasnil, stekel je v vilo in se čez nekaj minut vrnil — ne s hrano, temveč s fonografo!

Francozi so čakali, toda vse je kazalo, da so nanje čisto pozabili. Demetz je zvedel, da je nedaleč od tod neka tehniška šola. In v tej šoli so se zbrali na posvet Žukov, Eisenhowerjev adjutant letalski mar-

Jana
sodoben ženski tednik

šal Tedder, general Spaatz in admiral Burrough.

De Lattre je nemudoma odhitel tja in zahteval sprejem pri Žukovu. Šele tedaj se je začel nesporazum razpletati. Očitno ni francoske delegacije nihče pričakoval, ali pa so ji namenili kvečjemu vlogo navadnega opazovalca. Po protokolu naj bi akt o kapitulaciji podpisali: general Žukov v imenu vrhovnega poveljstva vzhodnih enot, Eisenhowerjev namestnik Tedder v imenu vrhovnega poveljstva enot na zahodu, Keitel pa v imenu premagane nemške vojske.

De Lattre se ni mogel obvladati:

»Kaj pa Francija?« je vprašal.

Odgovoril je Tedder:

»Ne podpisujejo države, temveč poveljstva zaveznikov armad. Ne Velika Britanija ne Amerika ne Francija ne bodo podpisale kot države. Kot zastopnik generala Eisenhowerja bom podpisal v imenu zahodnih vojaških sil.«

De Lattre pa se ni dal prepričati:

»To je nezaslišano! Davi sem prejel brzojavko od generala de Gaulle, ki me pooblašča, da podpisem v imenu Francije. Zategadelj sem prišel v imenu svoje domovine, ki je veliko pretrpela za skupno stvar, in v imenu svoje armade, ki je prelivala kri za svobodo. Ne morem se strinjati, da bi imela Francija na dan zmage le vlogo opazovalke, kot ste predvideli. Francija zasluži drugačno vlogo. Če ne podpisem, bo Nemčija nekoč zanikala, da je bila Francija zmagovalka.«

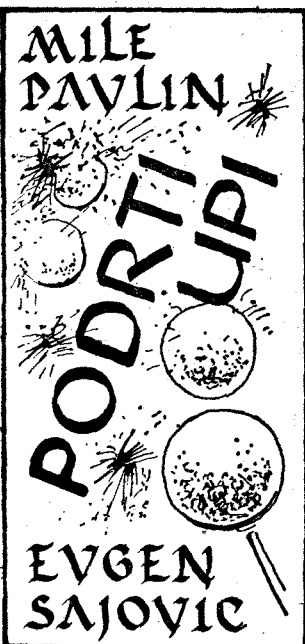
Vsem navzočim je zelo nerodno. Da, na Francijo so kratko malo pozabili. To priča tudi zunanji videz: na stenah so razobešene zastave Sovjetske zveze, Velike Britanije in ZDA, francoske pa ni nikjer.

Proti večeru so se naposled sporazumeli. Ko je de Lattre ponovno protestiral, je Žukov vzkliknil:

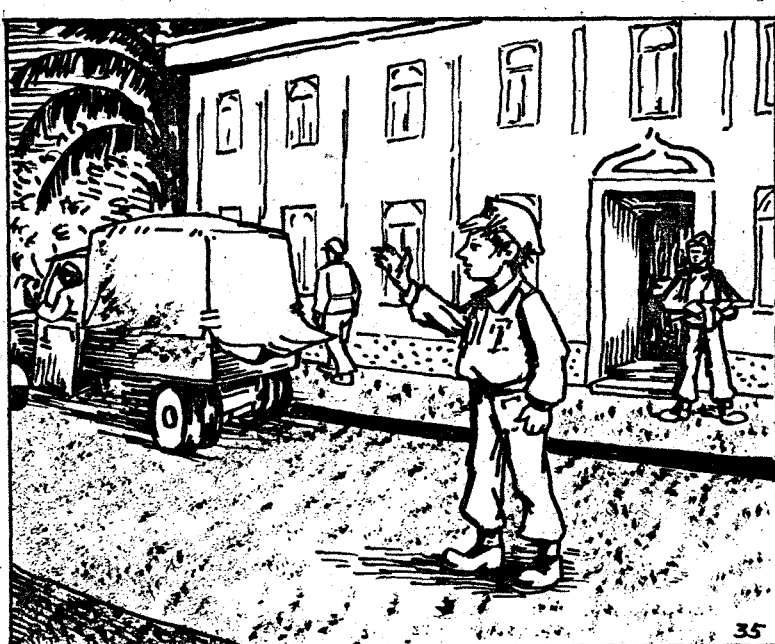
»Seveda, dragi general, podpisali boste v imenu Francije!«

Konec prihodnjici

iso-span lip & bled
LESNA INDUSTRIJA — Ljubljanska c. 32 — telefon 77-384 — telex 34525

52.

53.

54.

Zdaj je šlo spet vse naglo, tako da je Janezek komaj sledil. Znašel se je v lepi pisarni, sprejel ga je oficir, prebral njegove papirje, ga premeril od nog do glave in se mu prijazno nasmešnil, potem pa je spregovoril lepo po domače. Janezek mu je moral pripovedovati, kako je doma, saj je bil oficir že dolgo na tujem, potem ko je moral še dolgo pred vojno bežati pred fašisti iz domačih krajev v Jugoslavijo. Potem pa je oficir poklical vojaka in mu ukazal, naj odpelje Janezka »k drugima«. Vojak ga je vodil čez dvorišče v neko barako.

Janezek se je znašel pred dežurnim. »Glej ga, glej,« je dejal dežurni, »ali nisi ti tisti naš Janezek, kurirček?« Spogledala sta se in se od veselja objela, potem pa je spet Janezek moral pripovedovati, kako je bilo pri partizanih, odkar je skupina, v kateri je bil sedanji dežurni, odšla. Veliko jih je padlo in včetrat so obema skoraj prišle solze v oči ob spominu nanje. Potem pa je začel pripovedovati dežurni. Povedal je, da so drugi pri pouku saj morajo izkoristiti vsak trenutek, da bi se več naučili. Domovina potrebuje izobražene oficirje...

Ko se je Janezek ozrl okoli sebe, je zagledal pred vrati stražarja v angleški uniformi, ki pa je imel na glavi titovko z rdečo zvezdo. Razveselil se je, da je tako hitro prišel na cilj, hkrati pa se je hvaležno spomnil neznanega črnega šoferja. Zdaj je spoznal, da je poizvedoval pri vojaki, kje so Jugoslovani. Brez njega bi bilo res hudo in kdove kaj vse bi se bilo Janezku pripetilo v neznanem, daljnem mestu, ko ni znal jezika in ne poznal navad njegovih prebivalcev. Kar zgrozil se je ob misli, da bi ga prodali v sužnost, kot je nekoč bral, da delajo v Egiptu s fantiči.